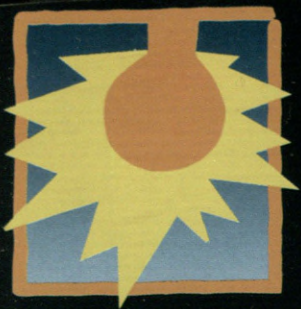

1993ko uztailak 4 - 1.442. zenbakia - 240 pezeta (BEZ barne) / 14 libera

ARGIA

**JONAN
FERNANDEZ**

«1994 epe gisa
jartzea
arriskutsua da,
baina bada
arriskatzeko
garaia ere»

**NAZIO BATUEN
ERAKUNDEA**

Kasko urdindun
suhiltzaileak

NIKO ETXART

«Kulturgintzan
Gipuzkoatik at ari
garenok ez gara
existitzen»

MUSIKA

Jazzaren mundua
alaitzen ez duten
jaialdietako
erritmoak

SAN FERMINAK

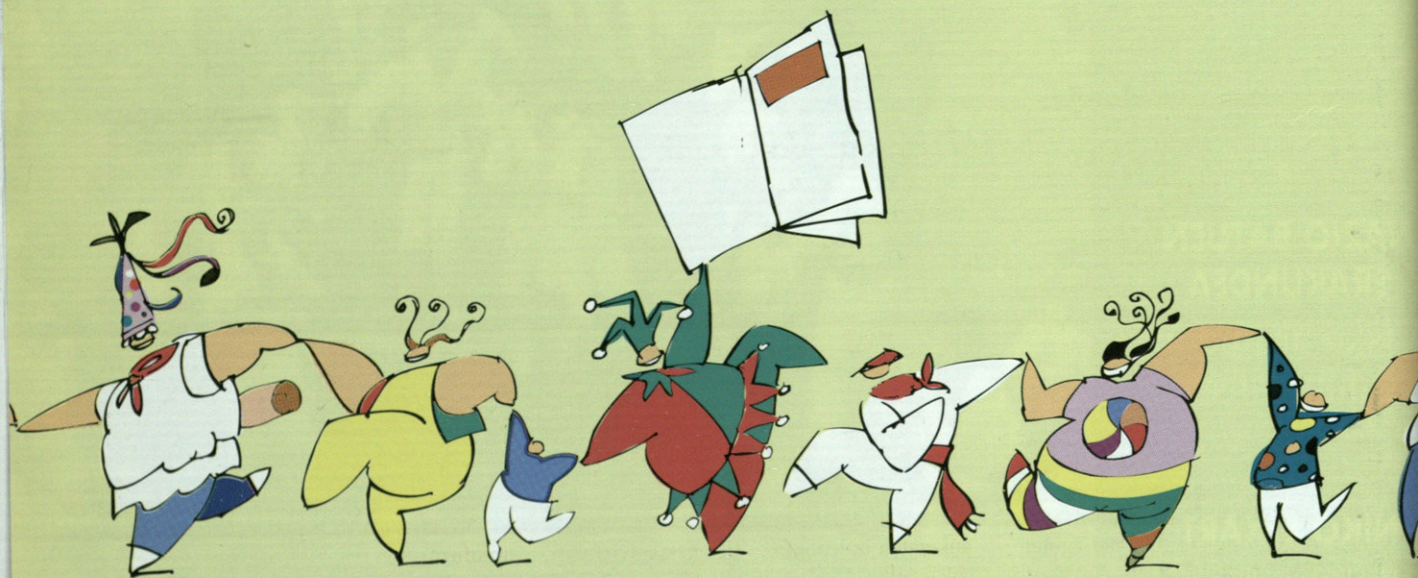
SANTU BELTZA, JAI ZURIA

ALDI BATERAKO LAN ENPRESAK, BI NAGUSIREN LANGILE

Uztailak 4 TÜRREIA

EUSKALDUNON JAIJA 93

eman arnasa

EUSKALDUNON
Egunkaria-ri

IRAKUR- LEAK MINTZO

Euskara behera doa

GAUR eguerdian Kultura eta Turismo bulegoan izan naiz, «Uda euskaraz» izeneko liburuxkak lortuko ote nituen nire lagunentzat, datozenean eskaintzeko. Bulegoan sartu naizenean, langile bat bezeroarekin ari zen eta besteari diosal egin eta euskaraz hitzegi diot nire nahia agertuz. Baina... *«perdone, no le entiendo, bableme en castellano...»*. Bost minutu beranduago beste enpleguarekin euskaraz hitzegitea izan dut eta honek esan didanez lehenengoa alemana da eta gaztelera piska bat dakiena eta hizkuntza hau lantzerantz etorria bi hila-beteko zerbitzura. Hemen baino leku hoberik ez ote zegoen Castillan gaztelerez saiatzeko? Honeko enpleguarekin euskara indartzen al duzue Erdal Herri honetan? Hau al da herritarroi eskaintzen diguzuen gure hizkuntzaren eskubidea? Eguneroko gure bizitzan ondo lotsatu eta zigor-

tuak gara. Lehen eta oraindik ere *Euskal Herria morroi berria* baita, batez ere goi mailako euskal jauntxoetatik hasita.

Berandu gabe gure eguneroko zerbitzuetan euskara hitzegiteko eskubidea eman herritarrei, lanpostu guztietan gure hizkuntza dakitenak jarri eta ez dakitenak jarriaz ikasten lanpostua gorde nahi badute. Euskaldunak badira atzerrikoen hizkuntzak dakizkitenak hona datozenei harrera ona eskaini nahi badiezue; baina lehenik etxe-koak kontuan har eta gure hizkuntza kanpoko erakutsi ere bai.

**Herritarra
(Donostia)**

Zertan ari da «Egunkaria»?

DENBORALDIA amaitu eta berehala, hasarre bizia sortu du gure artean «Euskaldunon Egunkaria» Athletic eta Errealari emandako tratu ezberdinagatik. Gernikaldeko koadrila bat gara eta bat etorri gara Athleticen Errealari sei puntu atera eta gero, ez dela batere logikoa Toshack 15 aldiz entrenatzaile hoberena kontsideratua izatea eta Heynckes 12 baino ez. Gainera, Ziganda izanik Estatu espainiarreko goleatzailerik handiena Alkiza bera baino 4 bider gehiago aukeratua izatea... Eta Valenciak eta Yubero egunkari denboraldi ezberdinak ikusirik,

OHARRA
HELBIDE ALDAKETA
BILBOn egoitza berria zabaldu dugu, beraz, guri zuzendu beharreko gutun, ohar, bisita, dei... guztiak egoitza berrira egin behar dituzue. Hauexek dituzue helbide eta telefono berriak:

ARGIA ALDIZKARIA
Zabalburu enparantza, 2-1. ezk.
48003 BILBO
TFNOA: 410 34 34

lehenengoak besteak baino aukera bakar bat gehiago jaso izana.

Izan gaitezen serioago, eta amai dezagun behingoz bereizkeriekin, horrelako erabakiak, subjektiboak izanik, oso tendentziosoak izan daitezke eta. Azkenik, gogorarazi Osasuna ere aurretik geratu dela eta Zabalza 10 aldiz bakarrik izan dela aukeratua...

**Imanol Basagoitia eta beste zortzi sinadura
(Gernika)**

H I R U G A R R E N B E G I A

Kanpoko adar eta bertako enborrez

IKUSTE hutsak izerdia eragin dit, patsetan jarri dit gorputz osoa karneta ere bustita uzteraino. Erakustea baino iradokitzea eder eta sentsualagoa dela pentsatu izan dugu beti hirugarrenekook, eta zinez azken alekoarekin gure teoria guztiak berretsi ditugula. Gay eta Lesbianen Harrotasun Egunari buruzkoarekin ari ginela, argazkiek liluratu eta bete betean harrapatu gaituzte. Iradoki eta erakustearen arteko muga helgaitz bezain erakargarri hori inoiz

baino kilikagarriago azaldu zaigu. Gonbite hutsa.

Alegia, esan erreportari buruzko argazkiak harrizkoena urtutzeko modukoak direla. Batean besarkada arrunta erakutsiz, eta bigarrena itzalean egindakoa. *Ezkutu* tanke-ra edo eman nahian nonbait. Adjetiboa zuei uzten dizuet. Beste argazkia da benetan deigarria. **Sauna Adan's** (argazki oinean, gainera, **Adam's**). Orria begien aurrean zabaldu ahala izerditan, begiak ere erabat gaudututa. Hori

beroa! Ez dakit kalkulu baten arabera irudi hauek zenbat hitzen ordaina emango liguketen.

Izerdiak, dena den, ez digu luzaz iraun, ez bertasun horretan behintzat. Hoztu egin zaigu halako hotzikara bitxi batek gorputza astindu digunean. Politikaz ari gara. **Ordoñez** ezin *euskaltzalea* goak eragin digu. Egin behar duen *txapelik gabe*ko zezen plazarena txan-txa izan daiteke egin dezakeenaren aldamenean. Alde batean euskal kultura

zerura igotzeko prest dagoen **Ordoñez** azaldu zaigu, euskararen aldeko diskriminazio positiboa eskatzen (jua, jua, jua). Dardarka jartzeko moduan. Orrialde batzuk beranduago **Txillardegik** geure arazoez dihardu libre samarrean. **Vagapedilla de Cornejatik** etorritakoez lasai asko hitz egiten du. Arinegi. Belar txarrak ez daude besteen baratzen soilik. Arazoa ez dago txapelean.

MIKEL ELORZA

Azaleko argazkia: JAVIER RETEGI

7. Politika kronika. AITZIBER YARZA.

8. Jonan Fernandez, Elkarri eta bake proiektuari buruz hizketan: «1994 epe gisa jartzea arriskutsua da, baina bada arriskatzeko garaia ere». GARBIÑE UBEDA.

12. Politika ttantaka.

14. Nazioartea kronika. LUKAS MARTINEZ.

16. Kasko urdindun suhiltzaileak. XABIER LETONA.

20. Nazioartea ttantaka.

22. Ignacio Galan, ITP enpresaren zuzendari-kontseilari nagusia: «Giza baliabideak ekonomiaren motore nagusiak dira». MYRIAM GARTZIA.

24. Mediatekak jartzeko bideak ireki dira Euskal Herrian. Adi gure ikasle berriekin! MAITE ARTOLA.

26. SAN FERMINAK: Santu beltza, jai zuria. AMAGOIA IBAN.

34. Niko Etxart: «Kulturgintzan Gipuzkoatik kanpo ari garenok ez gara existitzen». RITXI LIZARTZA.

39. Bi nagusiren langile. ALBERTO IRAZU.

42. Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.

44. Jazz mundu ahantzia alaitzen ez duten jaialdietako erritmoak. JOXI GOIKOETXEA.

48. Nekane Zalduak Artista Berrien 35. Lehiaketa irabazi du. «Artistak jenero desberdinak mugarik gabe uztartu behar ditu». PATXI SARRIEGI.

51. Munduaren zabaletik kultura. J.M. HERITZ.

52. Kultura Agenda.

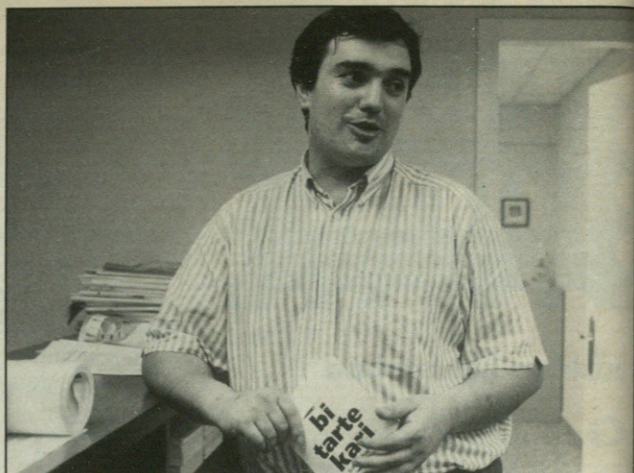
54. Argitalpenak.

56. Kultura ttantaka.

58. Aukeran.

64. Denborapasa.

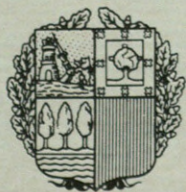
66. «Hamarkada miragarria». JESUS LEZAUN.

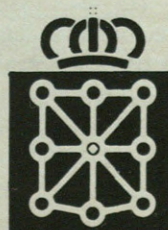
JONAN FERNANDEZ: Orain dela gutxi abiatu zen Elkarri bakearen bila. Jende asko nondik nora doazen asmatu nahian dabilzan bitartean, Elkarrik, besteak beste, bakearen aldeko taldeak bildu zituen Arantzazun lehenik, eta geroztik, bi gutun bideratu ditu, ETari igorritakoa bata, eta Felipe Gonzalezi bidaliko diona bestea. Bakea lortzeko duten proposamenaz galde egin diogu Elkarriko buruetariko bat den Jonan Fernandezi. **8**

NBE: Golkoko Gerraren ostean nazioarteko ordena berri bat ezagutzeko aukera izan dugu. Gerra hotzaren garaiko superpotentzien orde, oraingoan Nazio Batuen Erakundea izan da munduaren gidari. Baina munduak aldatzen badu NBEk ere aldatu beharko du eta nonbaitetik ekitekotan, bere Segurtasun Kontseilutik. Hautagai ugari daude eta proposamenak ere bai. Horixe da egungo nazioarteko eztabaida garrantzitsuenetakoa. **16**

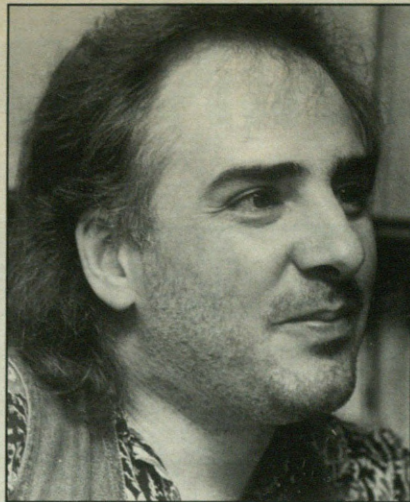
Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
laguntza jaso du

SAN FERMINAK: San Joan gauarekin hasi da udako festen jarioa. Baina uztailearen 7an, San Ferminetan, hartzen du benetako indarra euskal festen izpirituak. Iruñekoak dira festaren sinbolorik adierazgarrienak gehienentzat, baina hiri hau ez da egun hau ospatzen duen bakarra. Lesaka da, ziurrenik, ezagunena Iruñearen ondotik. Pasai Antxoko patroia ere bada Fermin. Guztiek gurtzen dute santu beltza. Bakoitzak bere nortasun propioarekin./**26**

NIKO ETXART: Zuberotarrak dagoeneko hogeit urte bete ditu kantari profesional gisa. Hala ere, beste hamar urtez ere aritua da kantuan eta dantzan, Parisen bizi zenetik. Bere bilakaeraz, dantzaldi eta kantaldietan murgildurik, euskal kulturaren gaur egungo egoeraz, proiektu berriez eta Zuberoako tradizio kulturalarekiko duen harremanaz hitz egin dugu berarekin erdiko orrialdetako elkarrizketan./**34**

MUSIKA: Uztailearen 6tik aurrera entzun ahal izango dira jazz doinuak Getxo, Gasteiz, Baiona eta Donostiako jaialdien bitartez. Hil honetan izaten den jazzaldien sasoiak eskaini digu estilo honen egoera aztertzekeo parada, jazzaldietako antolatzaile eta mundu honetako beste hainbat protagonistaren eskutik. Jaialdiek jarraipen eskasa izaten baitute urtean zehar eta mundu ahantzi honen premiak handiak baitira./**44**

Jabea: Zeruko Argia, S.A.L.

Argia egiten dugu:

Donostian: Eñaut Apaolaza, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Joxi Goikoetxea, Ritxi Lizartza, Juan Jose Petrikorena, Patxi Sarriegi, Garbiñe Ubeda, Aitziber Yarza.

Bilbon: Maite Artola, Myriam García, Maite Iriondo, Xabier Letona, Maite Lizarraga, Sabino Madariaga, Amaia Nabaskues, Nere Portillo, Idoia San Sebastian, Lierni Uribarren, Ainara Zuazabeitia, Aitor Zuberogoitia.

Iruñean: Iñaki Camino, Patxi Larrión, Ixiar Rozas, Iñigo Herce, Ander Usabiaga.

Iparraldean: Ixabel Etxeberria.

Gasteizen: Ismael Diaz de Mendivil, Jon Maia, Leire Lopez de Aberasturi, Igone Olatte, Estitxu Ugarte.

Kolaboratzaileak: Iñaki Agirresarobe, Mikel Antza, Xabier Alegria, Edorta Arana, Hilario Arbelaitz, Xipri Arbelbide, Karlos Argiñano, Gorka Arrese, Patxi Azpillaga, Mikel Arrieta, Juan Mari Arzak, Mikel Asurmendi, Jean Louis Davant, Elhuyar, Joxan Elozegi, Xarlo Etxezarreta, Xabier Euzkitze, Luis Fernandez, Fernan Goñi, Andres Gostin, Jimu Iturralde, Josu Landa, Juan Jose Lapitz, Xabier Lekuona, Xabier Lezeta, Emilio Lopez Adan, Mattin, Xabier Mendiguren, Bego Montorio, Imanol Murua, Jaione Ogiza, Joxan Oiz, Eva Olaizola, Xabier Oleaga, Joxe Mari Ostolaza, Bota Puntutba, R.M. Sabaris, Joxemi Saizar, Carlos Santamaria, Jon Sarasua, Tala, Txillardegui, Iñaki Uribe, Iñaki Uriarte, Asisko Urmeneta, Iñaki Zarata, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Hizkuntz arduraduna: Mikel Elorza.

Argazkiak: Aitor Bayo, Leire Arzuaga.

Diseinu eta montajea: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

Infografia: Beñat Azurmendi, Iñaki Martiarena.

Azala: Aitor Bayo, Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Josu Martikorena.

Promozioa: Jose Luis Olaziregi.

Administrazioa: Aitor Aznar.

D.L.: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X

Commission paritaire: 72562 E.

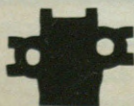
Helbidea: Industrialdea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria, Zabalburu enparantza 2-1ezk. 48 003 Bilbo

Iratxeko Monastegia 70 3.ezk 31011 Iruñea.

Tfnoa: (943) 37 15 45, (94) 410 34 34, (948) 17 80 78

Faxa: (943) 36 10 48.

Inprimategia eta Fotomekanika: ANTZA.

kutxa fundazioa

fundación kutxa

- gipuzkoa donostia kutxaren
- gizarte-ekintza
- obra social
- de la caja gipuzkoa san sebastián

THUNDOKI, S.A.

GAT 1.025

EUROPAN ZEHAR

Eurodisney, 5 egun, irteera abioiez Miarritzetik	53.900 pzta.
Eurodisney - Futuroscope - Paris, 8 egun pentsio osoan, irteera Euskaditik	68.900 pzta.
Italia, 10 eguneko ibilaldia pentsio osoan, Euskaditik irteera autobusez	75.900 pzta.
Paris - Herri Beherak - Rhin, 8 egun, Euskaditik irteera autobusa + kruzeroa	93.900 pzta.
Suiza - Tirol - Viena - Baviera, 10 egun, pentsio osoan autobusez Euskaditik	93.900 pzta.
Praga - Viena- Tirol, 11 egun pentsio erdian, irteera Euskaditik abioiez	123.900 pzta.
Estambul eta Kapadozia, 8 egun pentsio osoan, Euskaditik irteera abioiez	82.900 pzta.
Turkia, 15 eguneko ibilaldia pentsio erdian, abioiez Euskaditik irteera	106.900 pzta.

CAMPING TOURS

Menorca, 14 egun, pentsio osoan, egunero ibilaldiak	60.000 pzta.
Inglaterra, 16 egun, pentsio erdian	65.000 pzta.
Islandia, 29 egun pentsio erdian, Gasteizetik irteera	110.000 pzta.

KARIBE

Kuba, 15 eguneko ibilaldia, irteerak abuztuan Euskaditik	153.400 pzta.
Cartagena de Indias, 8 egun, Hotel Caribe **** Euskaditik irteerak	163.900 pzta.
Isla Margarita (Venezuela) 8 egun, Hotel Concorde ***, Euskaditik irteerak	176.450
Acapulco - Mexico D.F. 16 egun, Hotel ****	133.500 pzta.

Eta ez ahaztu gure abentura egitarauak:

Rafting, kayak, kainioien jeitsierak, trekking, piraguismo, parapente, mendia...

Francisco Gascue, 1
Telf. 52 45 12
20.100 ORERETA

Etxagüe Generalak, 14
Telf. 42 38 84
20.003 DONOSTIA

Urdaneta, 11 behea
Telf. 88 72 00
20.240 ORDIZIA

Epalza Alarguna
Telf. 479 05 61
48.005 BILBO

Gaitzespenetik harantzago

ASTEBETE igaro da jada Madrilgo bi kaletan eztanda egin zuten bonba-autoek sei militar eta zibil bat hil eta beste 25 pertsona zauritu zituztenetik. Gaitzespen ugari entzun dira alderdi politiko, erakunde eta talde ezberdinen aldetik. Hala ere, ETA erakundearen egoerari buruzko iritzia izan dira politikoen ahotan gehien entzun direnak. Behin eta berriro entzun dugu ETA amaituta dagoela eta burutzen dituen atentatuak azken arnasa direla. Baina, hainbestetan entzun ondoren, erreflesiorako bidea zabaltzen zaigu. Atentatu hau azken urteetan izan direnetatik indartsuena izan da eta zaila gertatzen da indarririk eta azpiegiturarik gabe

dagoen erakunde batek burututakoa izatea.

ETAk nahiko denbora zerman bonba-autorik erabili gabe eta atentatu ugari egin gabe. Ondorioz, alderdi politikoak pozik ageri ziren, honek ETArengo egoera larria azaltzen zuelakoan. Orain, atentatu hau azken arnasa dela diote, beste atentaturen baten zain edo. Baina tarte honetan inork ez du ezer egiten egoerari irtenbide egoki bat eman ahal izateko. Bakoitzak bereari eusten dio, egon daitezkeen aukerak eta eman daitezkeen abagune egokiei muzin eginez, negoziazioa posible ez dela esanez.

EUROPARI egira bizi behar dugula

erakusten ari zaizkigu, baina aldi berean, inor gutxiri bururatu zaio Europar ETArengo atentatuaren inguruan zein irakurketa egin den begiratzea. HBk atentatuaren ondoren kaleratutako komunikatuan *«atentatuaren irakurketa politiko egoki bat egitea»* eskatu zuen. Honek talde ezberdinen haserre piztu zuen, eta jarrera ulergaitzat jotzeaz gain, oinarri demokratikoei mesprezu bezala ikusi zuten. Europako prentsari begiradaxo bat emanez, hauek ere mesprezu demokratikoaren erudatzat har daitezkeela pentsa daiteke, egunkari garrantzitsuenek arrazoi politikoak azpimarratu baitituzte. «Frankfurter Allgemeine Zeitung» egunkari kontserbadoreak adibidez, EAJ eta PSOEek gobernu osatzeko daramatzaten negoziaketei erantzuteko izan dela dio. «The Guardian» liberalak, berriz, Pariseko epaiketaren ondorio gisa hartu zuen. Gehienek lotu zuten atentatua arazo politikoekin, baina ez da egunkari hauen aurkako ahotsik altxatu. Agian mezua zeinek ematen duen ere garrantzitsua da kasu honetan, eta batzuek esanez gero kritika-garri bihurtzen dena, errespetagarri da besteen ahotan.

Argi ageri da atentatuak besterik gabe gaitzesteak eta behin eta berriro ETA amaituta dagoela esateak ez diola arazoari irtenbiderik ematen. ETA azkenetan dagoela esateak espainiar gizartearen zati batean esperantza besterik ez du sortzen, atentaturen bat dagoenean desagertzen den esperantza. Besterik gabe gaitzespenean gelditzeak ez du inor asetzen, eta aurreragoko pausoren bat emateko garaia ere izan daiteke.

Epailak makina txanponjaleen auzia artxibatzeko erabakia hartu du, deliturik egin den frogarik ez dagoelakoan. Erabaki honek akusazio popularraren haserre piztu du, eta inolako zentzurik ez duela adierazi du. Akusazioak errekurtsioa ezarriko duela azaldu du.

Aitziber Yarza

Jonan Fernandez, Elkarri eta bake proiektuari buruz hizketan:

«1994 epe gisa jartzea arriskutsua da, baina bada arriskatzeko garaia ere»

Elkarrik oso iritzi kontrajarriak piztu ditu sortu zenetik. ENAMen maniobra sofistikatutzat jo edo Ajuria Eneko Itunera gehiegi hurbiltzen ari dela pentsatu, ezin ukatuko zaio beren armarik erabilienak, sorpresak, orain arte beren beren alde jokatu ez duenik. ETari bidalitako gutuna eta Felipe Gonzalezek aurki jasoko duena izan dira azken ziztadak, diskrezioaren izenean bertan diotena argitu nahi izan ez badute ere.

ARGIA. *Zer balorazio duzu Algerren gertatutakoari buruz? Orain arte egin dena kontuan hartuta, ezer diferenterik proposatzen al du Elkarrik?*

JONAN FERNANDEZ. Zaila da guretzat Algeriako esperientzia baloratzea. Oraingoan, datuak pilatzen ari gara. Hura ongi ikertu beharra dago, asko baitago hartatik ikasteko.

Bigarren galderari dagokionez, hainbat irizpideren arabera egituratu dugu gure proposamena. Ajuria Eneko Itunak bere testuetako batean dioen gisan, bi sujeto erabakitzaile daude gatazka honetan: Euskal Herria eta Estatu espainiarra. Badira, bestalde, gatazkan parte hartzen duten hainbat agente.

Gure proposamenaren arabera, hiru gune izango

lituzke irtenbideak. Haste-ko, agente polarizatuak elkarriketarako esperientzia normaldu beharko lukete. Normaltze horretatik abiatuta, elkarriketa esperientzia horietatik akordioarako zirriborro edo hipotesia idatzi beharko lukete bien artean. Eta azkenik, akordio edo hipotesirik lortuko baltute, gainerako agente guztiekin kontrastatu beharko litzateke, guztien aportazioak kontuan hartuta, proposamen orokor batera heltzeko.

Irizpide edo konponbiderako gune posible hauek finkatzeko garaian, batipat logikari jarraitu diogu eta gatazkak konpontzeko metodologia zientifikoa deitu izan den horretan ere oinarritu gara.

A. *Hori teoria da. Praktika nola eraman liteke?*

J.F. Guzti hau konkretatzeko, jar ditzagun adibide gisa HBren eta EAJren arteko elkarriketak. Bi alderdi hauek hizketan jarriko baltira, lehenengo irizpide edo gunea beteko litzateke. Hain zuzen ere, agente polarizatuaren arteko elkarriketa esperientzia normaltzeko saioa izango bailitzateke. Esperientzia horren helburuak zirriborro bat idatzi ahal izatea beharko luke izan. Gero, zirriborro hori gainerako agenteekin komentatuko litzateke. Eta horren arabera, ikusi beharko litzateke ea posible den proposamen orokor bat mamitzea.

Zirriborroaren iturburuak ez du garrantzirik. Alegia,

berdin da nondik heltzen den, zein agente polarizatuaren bitartez lortzen den lehen hipotesi edo zirriborroa. Iturburuak ez du zertan ETA eta Estatu espainiarraren akordioa izan beharrik derrigorrez. Edozein agente polarizatu biren eskutik etorrita ere, ongi etorria izango da.

A. *Hori gerta dadin, ordea, ideologia aldatu beharko litzateke. Orain arte behintzat, indarraren legeak agintzen baitu hemen. Zuek jarritako epea gogoan hartuta, ez al da askotxo 1994aren bukaerarako lortu behar dena?*

J.F. Guk horri tinkotasunaren erritua deitzen diogu. Alderdiak itsututa dabilta horrekin. Direnak eta ez direnak egiten dituzte tinko ari direla itxura emateko, eta batez ere ahulezia izpirik ez erakusteko. Horrela, gainera, ez dute alderdi polarizatuak soilik jokutzen. Ajuria Eneko Ituneko alderdien artean ere arazo hori pil-pilean dago. Eromen izugarria dago indarraren frogia mahai gainean jartzeko.

Zentzu honetan, paradoxa badirudi ere, alderdiren batek elkarriketarako asmoan beste edozein alderdiren atea jotzen baldin bada, ahul dabilela uste izaten da. Beraz, ez dute sekula aterik jotzen, eta besteen deiari ere ez diote erantzuten, indarrean daudela frogatzen ari direlakoan.

A. Askotan borrelako helburuen lortzeari data jartzea okerra izan da. Zuek, jartzeaz aparte, tinko mantentzen duzue.

J.F. Gaur egun, hainbeste sufrimendu pilatu den honetan, bakearen inguruan jardungo duen proiektu batek oso konkretua behar du izan. Gainontzean, demagogia hutsa litzateke, testimonialismo eta sinbolismo hutsa. Proiektu orori zehaztasunak eskatzen zaizkio. Etxean obra egiteko aurrekontua eskatzen denean, aurrekontuak dena zehaztuta izan dezan nahi izaten da. Alegia, zenbat egunetan bukatuko den obra, zenbat zikinduko duten, zaborra noiz eramango duten... Gurea, gizarteari aurkeztu zaion proiektua da eta garbi jokatu nahi dugu. Hala behar baitu izan. Argi esan nahi dugu zer egin nahi dugun, nola, zergatik, noren laguntza behar dugun eta dena, baita epea bera ere.

Helburua lortzeko epea jartzea, 1994erako bake bidean egon behar dugula esatea alegia, arriskutsua da. Baina arriskatzeko garaia ere bada, egia esan. Nik ez nuke gogorik izango 6-7 urteren buruan hemego gataz-

karen irtenbidea akordioa eta elkarriketa direla esaka ibiltzeko. Gure proiektuak porrot egin duela esan nahiko luke horrek.

Ez dugu inongo daturik 1994a baino lehen ezer gertatuko denik esateko, baina sinergia kolektibo bat sortu nahi dugu horrela gerta dadin. Aurreko hauteskunde hauetan Arzalluz, Jauregi edo Zabaleta bezalako pertsonaia diferentek, 1994a urte klabea balitz bezala aipatu dute. Akaso, sinergia hori zabaltzen ari dela seinale izan liteke.

A. 1992ak sortu zituen espektatibak bete ez zirenean, porrotaren sentsazioa zabaldu zen. Hura ikusita, data jartzeak ez al dio jendeari atzeraka egingo, sinetsi dezan eskatzen zaionean?

J.F. Kasuak arras diferentek dira. 1992ko hori, datuak erabiliz argudiatzen zen: halako datuak egonda, halako espektatibak ditugu. Guk inongo daturik ez dugu. Guk jendeari lanerako helburu hori dugula esaten diogu, eta ongi iruditzen bazaie, gurekin etortzera gonbidatzen ditugu, ea denon artean lortzea posible den. 1994a iritsi eta lortzen ez badugu, behar den guztia onartuko dugu, baina ezinbestekoa iruditzen zaigu mugimendu sozial batek gauzak argi eta garbi esatea, demagogiatan

«1994a iritsi eta helburua lortzen ez badugu, behar den guztia onartuko dugu, baina ezinbestekoa iruditzen zaigu epea jartzea, demagogian ibili gabe. Gauza konkretuetarako jaio gara».

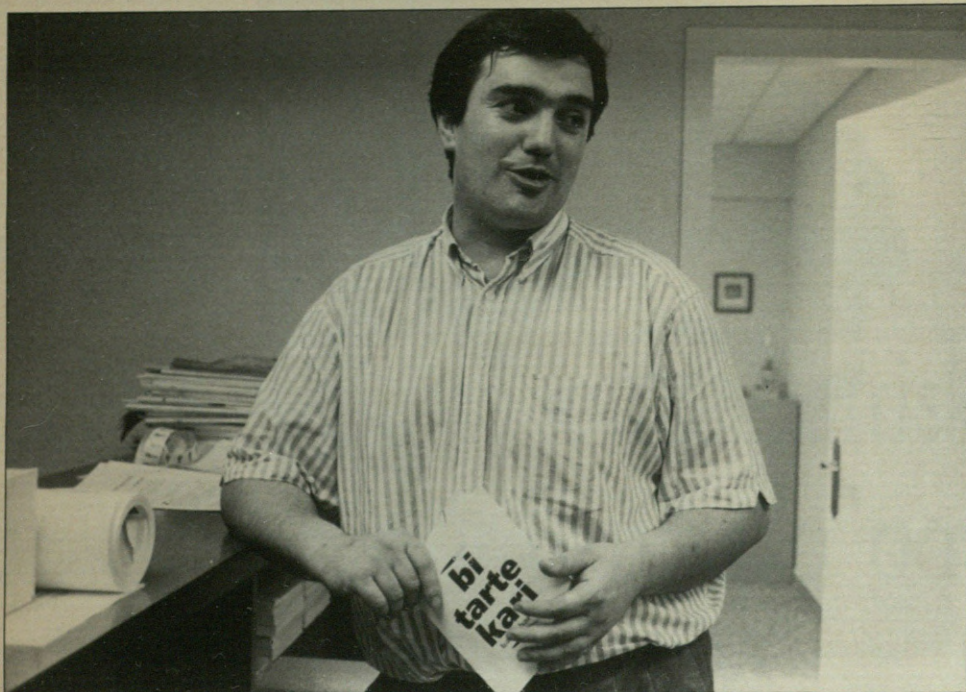
ibili gabe. Gauza konkretuetarako jaio gara.

A. Alderdiek zer iritzi diote Elkarriri zuen ustez?

J.F. Heldu zaigun informazioaren arabera, oso polemikoak gara alderdi guztientzat eta guztien baitan iritzi kontrajarriak daude guri buruz. Organo gorenetan bezala, baita baseetan ere. Iritzi desberdinak daude alderdi guztien baitan. Batzuek proiektu interesgarria dela uste dute, eta beste batzuek ezkutuko maniobrak ikusten dituzte. Beste hainbatek Ajuria Eneko Itunaren aurrean makurtzea dela diote. Hori, berez, ona da.

A. Hurrengo gutuna Felipe Gonzalezentzat dela kontuan hartuta, zer dio PSOEek Elkarriri buruz?

■ «Oso polemikoak gara alderdi guztientzat eta guztien baitan iritzi kontrajarriak daude guri buruz; hori, berez, ona da» ●

«Berdin da nondik heltzen den lehen hipotesia. Iturburuak ez du zertan ETA eta Estatu espainiarraren akordioa izan beharrik derrigorrez. Edozein agente polarizatu biren eskutik etorrita ere, ongi etorria izango da».

J.F. PSOEren baitan ere sentimentu desberdina k daude. Batzuek, Marcos Merino kasu, utzi egin behar zaigula irizten diote, ibilian ikusiko dela zertan gabiltzan. PSOEko beste batzuei gure atzean ENAMen maniobra sofistikatatu bat dagoela iruditzen zaie.

A. Elkarri, atentatu bat ezestearekin batera jaio zela esan liteke. Zer izan du adierazpen horrek onerako eta zer txarrerako?

J.F. Proiektu argi eta koherentea egiten saiatzen gara. Ezestearena ildo horretatik doa. Batzuei gehiegikeria iruditu zitzaion eta beste batzuei berriz eskakeria. Gu ez gabiltza inoren bedekapenaren bila. Ezestearen alderik positiboena, gatazka honetako indarkeria adierazpen guztien aurrean gure ikusmolde propio eta singularra mantentzea izan da, inoren alde posizionatzen ibili gabe. Eta bere alde negatiboa berriz, parte batzuek ez dutela hori ulertu. Baina hori normala da.

A. ETA, azken agiria argitaratu zenetik joan den asteo atentatua gertatu arte, luze egon da isilik. Ekintzak burutzeko abalmenik ez zutelako, kontaktorik izan eta halako arrazoiren bat medio eten egin direlako... Ezer gertatu al da tartean?

J.F. ETAre azken agiri hori oso positibotzat jo ge-

■ «Azken hauteskunde hauek abantaila bat erakutsi digute: alderdi bakoitzak dituen inertzia astintzeko balio izan dute» ●

nuen. Elkarrizketa gehiago ez atzeratzeko asmoa eta gogoaren adierazpen argia iruditu zitzaigun.

Bestalde, indarraren dinamika agintzen du hemen, eta zaila da kontakturik izan ote den interpretatzea, edo abian zegoen ezer hautsi ote den asmatzea.

Kontakturik izango zuten, seguru aski.. Nire ustez kontaktuak etengabeakoak dira. Corcuerearen esaldi famatu hori da horren adierazgarri.

Alegia, berak esan zuenez sekula ez dio uko egiten ETAr tenperatura hartzeari.

A. Bakea bitzetik hortzera darabilgu aspaldian; bala ere, Europan gero eta burubilago dugu gerra. Ba al du Elkarririk zer ikasi horretatik?

J.F. Gatazkak ongi konpondu behar direla frogatzen dute gerra horiek. Gatazkei halamoduzko irtenbidea ematen bazaie, epe batean berriro azal daiteke gatazka, eta deskuidatuz gero, modurik beldurgarrienean. Sekulako garrantzia du akordioak.

A. Zer iritzi duzu azken hauteskundeetako emaitzez?

J.F. Abantaila bat erakutsi digute guri. Alderdi bakoitzak dituen inertzia astintzeko balio izan dute. Jakin badakigu, EAJ, EA, HB eta baita PSOE bera ere, etxe barruan hausnarketa inportanteak egiten ari direla. Batzuek ez zutelako horrelako emaitzarik espero, boto espainolak gora egin duelako, eta boto espainola berriz, errebote efektorearen beldurrez dagoelako. Izan ere, as-

paldiko sentimentu bat berpizten ari baita: boto espainolaren eta boto euskaldunaren kontrakotasun hori.

Guztion onerako, mundu guztia ari da gauzak birplanetatzen hauteskundeetako emaitzei esker. Dena den, horrek ez du esan nahi mugimendu izugarri sortuko denik, baina hainbat norabide aldaketa ekarriko du horrek.

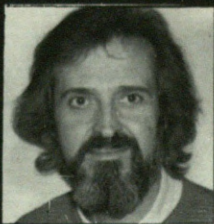
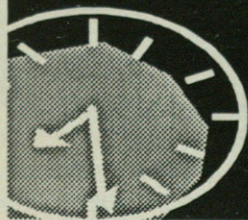
Garbiñe Ubeda

OM 1224
FM 99'8

ENTZUN!

20.30 - 21.00

MUGAZ GAIN

Txema
Auzmendi

BISECTOR

OM 1.224 DONOSTIA

LOIOLA FM 99'8

Radio
POPULAR

HERRI
Irratia

G I P U Z K O A

E Z P A L A K

■ ZAURITU BATENTZAT 10 MILIOIKO INDEMNIZAZIOA

ERTZAINZA eta manifestarien artean 1984ean Bilbon eman ziren istiluen ondorioz protestan ari zen enpresako langile batek begi bat galdu zuen gomazko pelota batek jo ondoren. EAEko Auzitegi Gorenak Barne Saila 10 milioi pezeta (455.000 libera inguru) ordaintzera behartu du. Epaitegiaren ustez, eta langilearen kideek azaldu dituzten datuetan oinarriturik, «*ertzainen partehartzea manifestari bortitzak joan ondoren gertatu zen, borregatik pentsa daiteke polizi ekintza gehiegizkoa izan zela momentuko egoera kontuan hartuz. Ertzainek beste bide batzuk ere bazituzten manifestariak banatzeko*».

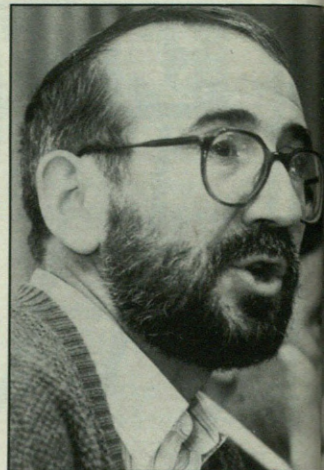
■ AURREKONTUAK BERANDU IRITSI ZIREN

EAEko udalen erdiek uztaitetik aurrera onartu zituzten 1990eko aurrekontuak, Herri Kontuen Auzitegiak aditzera eman duenez. Baina berandu ari-

tzeaz gain, udal gehienek aurrekontuetan informazioa falta zen. Ildo honetan, EAEko 245 udaletik 68k soilik jaso zituzten aurrekontuan derrigorrezko langilego eta inbertsio eranskinak. Herri txikiak dira akats gehien egiten dituztenak, eta hau, batez ere, dituzten baliabide urrien ondorioa da.

■ JIPOIAK GEHITU DIRELA DIO SENIDEAK-EK

1992ko urritik 1993ko apiril bitartera doan epeari dagokion txostena kale-ratu berri du Senideak elkarteak. Txosten honetan presoek jasotako jipoia eta erasoak biltzen dira. Txostenean 34 salaketa biltzen dira, aurreko txostenean bildutakoak baino gehiago. Senideak-eko kideek azaldu dutenez, «*Giza Eskubideen Batzordearen aurrean jarri ditugun salaketa eta mozioen ondorioz eraso eta jipoiak desagertuko zirela uste genuen, baina alderantzizkoa gertatu da. Eraso eta jipoiak gelditzeko legezko bide guztiak agortu ditugu*». Senideak-ek Giza Eskubideen Batzordeari kolaborazio eskaintza bat luzatu zion, bere benetako balioa zein den azal dezan.

«HBk ETaren indarkeria gaitzetsiko balu zer lortuko genuke? Astebeteko poza, gero gauzak berdin jarraituko baitute. Estatu espainiarrak ez liguke utziko autodeterminazio eskubidea erabiltzen».

Tasio Erkizia, HBko parlamentaria. Deia, 93-VI-20

«Abertzaleen batasuna akats bat litzateke, eta abertzaleatasunaren bilobia. Jaitsiera izan duten abertzaleak oso anbiguoak dira. Nazionalistak batu eta Hirugarren Munduko jarrerarekin jarraitzen badute, indar abertzaleen etzerakada etor daiteke».

Mario Onaindia, PSE-EEko lehendakariordea. El Diario Vasco, 93-VI-21

«Araudia aldatzearen alde arituko naiz lanean, Senatua lurralde ordezkaritza erakunde bat izan dadin. Legeen bigarren irakurketarako ganbara bat izateak ez baitu bere izatea justifikatzen».

Estebe Petrizan, Nafarroako EAKo senadorea. Egin, 93-VI-20

G O R D E T Z E K O A K

EAJ ETA PP-KO GAZTEEN ARTEKO LISKARRA

HELDUEN Internacional Demokristauaren Kongresuan gertatu bezala, gazteen kongresuan ere istiluak sortu dira. PPko Nuevas Generaciones izeneko gazte elkarteak Internacional Demokristauan partehartzea eskatu zuen, eta iaz aukera hau baztertu bazen ere, aurten sartzea lortu dute. Honek EGikoen, eta beste zazpi gazte erakunderen haserrea piztu eta bilera utzi zuten. EGiren ustez, «NNGGk joko zikina erabili du hor sartzeko. Ez da atzeko atetik ere sartu, eskuinean dugun zabortegiko atartetik baizik».

K A R T A J O K O A N

enbido...

...ordago!

«Nafarroa eta EAE batzarekin ni oso pozik egongo nintzateke, baina nafarren borondatea errespetatu behar da, eta beraiek oso pozik daude Foru Komunitate izatearekin. Baina Euskal Herriari buruz ikuspegi abertzaletik hitz egitean, hau da Iparraldearekin kontuan hartuz, argi geratzen da zentro-eskuineko aukerak osoagoak direla».

Javier Peon, Bizkaiko PPko diputatua.
Egin, 93-VI-21

«Harreman bera izan behar dugu Euskadi nabiz Aragoirekin».

Jesus Aizpun, UPNko lehendakaria.
El Mundo, 93-VI-20

JAVIER BALZA

Parlamentuak Estatutuaren garapenerako txostena onartu zuen, baina ez gorabeherarik gabe. PP eta PSOEk oso positibotzat jo zuten, eta PPko Leopoldo Barredak «Estatutua desblokatuko duela azaldu zuen». EAJ ere gustura azaldu zen, baina ez PP eta PSOE bezala, EAJko hainbat kidek ez baitute oso argi ikusten akordioaren balioa. Horrela, Javier Balza, Lehendakaritza Saileko kontseilariordeak gogor kritikatu zuen transferentzien azken urteetako lehortea, eta oraindik ere egitear asko dagoela azaldu zuen. Kontseilari ordearen ustez, «hitzarmen autonomiko berria egin beharko litzateke» ●

FLOREN AOIZ

PPk eta PSOEek Estatutuaren garapenaren inguruan egindako adierazpenak eta EAJ zein EAK Estatutuaren garapena baloratzean egiten dituzten kritikak ikusirik, Floren Aoiizek bere balorazioa egin zuen. «Azken hamabost urteetako bidea ikusiz, galtzaile nagusia erregionalismoa izan da. Gauzak pixkanaka lortuko genituela esaten zuten EAJko kideek, eta egun EAK dauden batzuk, modu horretan herria eraikiko genuela. Ispiluari begiratu eta Estatutuak PP edo PSOEko militanteengan beraienengan baino ilusio handiagoa zergaitik pizten duen galdetu beharko liokete bere buruari» ●

Kurduen deiadarra berriro

MUNDUAK, eta europarrok kon-
krektuki, aldiro gertatzen den mo-
duan, berriro eduki dugu kurduen
ahotsa entzuteko aukera. Ahots ozen
eta bortitza. Ez eurek bizi duten
errealitatea bezain bortitza dena den.
Oraingoan, ekialdeko Kurdistanen
ahotsa izan da, hots, Turkiako Kur-
distanena, edota turkiar agintariak
dioten legez, mendietako turkiarrena.

PPK-k (Kurdistaneko Langileen Al-
derdia) Europan inoiz burutu duen
ofentsibarik gogorrena burutu zuen
iragan astean. Enbaxaden hartzeak,
bahiketak, banku eta, eskuarki, in-

teres turkiarren aurkako harrikadaka
egindako erasoak... Alemania, Fran-
tziá, Suitza, Suedia eta Danimarkako
lurraldeetan egindako ekintzak izan
ziren, herrialde hauen eta, oro har,
mendebaldearen begirada erakarri
guran. Turkiako Armada Turkiako
kurduen aurka burutzen ari den eten-
gabeko erasoan basatikeria salatu
guran.

20 milioitik gorako populazioa
duen kurduen herriak lau estatu des-
berdinetan zatituta jarraitzen du,
mendiak eta nazioarteko komunita-
tearen isolamendua lagun. Kurduen

herri tradizioaren «mendiak bakarrik
ditugu lagun» esaldiak zentzu osoa
hartzen du egungo testuinguruan. Ez
da Turkian bakarrik baina. Iran, Siria
eta Iraken ere berdintsu jarraitzen
dute, nahiz eta azken honetan auto-
gobernu maila bat baduten. Alabaina,
ezin esan Iraken ere PDK eta PKUK
nazioarteko laguntza handiegia izan
dutenik. Golkoko Gerraren ostean
herri bat eraikitzen hasteko aukera
ezin hobeoa zuten. Mendebaldeak, eta
EEBB batipat, Saddam Husseinen aur-
ka bultzatu ere bultzatu zituen. Gero,
lehenbiziko urrats batean Sadamen
errepresioaren menpe uzteko, eta bi-
garren batean, laguntza humanita-
rioaren bidez, mendebaldeko esku-
zabaltasuna agerian uzteko.

Laguntza humanitarioa bai baina
desestabilizaziorik ez. EEBBek na-

Gerran zehar, orain artean, galtzaileak izan dira Bosniako musulmanak. Aurrerantzean
ere galtzaile ateratzeko baldintza guztiak pilatzen ari dira aspaldian. Kroaziar eta
serbiarrek lehenbizi militarki inguratu dituzte, orain diplomatikoki ere bai, Genevan.

Slobodan Milosevic eta Franjo Tudjman, Serbiako eta Kroaziako lehendakarien
proposamenez, Radovan Karadzic eta

Mate Boban hiru zatitan banatutako
Bosnia konfederala osatzeko akordiora
heldu dira. Eta, dirudienez, akordioak
arrailduraren batzuk sortu ditu
musulman harresian. Populazioaren
% 44 diren musulmanak (gerra aurretik
behintzat) lurraldearen % 30ekin
geratuko lirateke; % 31 diren serbiarrak
% 50ekin; eta % 17,3 diren kroaziarrak
lurraldearen % 20ekin. Ez da
konklusio gehiegirik behar benetako
galtzaileak zeintzuk diren edota gerrak
zerbaitetarako balio izan duen
asmatzeko. EK-k iragan astean burutu
zuen bilkuran, berriz, gatazkarekiko
ohizko hizkuntza nãgusitu zen: «Ezin
liteke onartu indarrez hartutako
lurraldeen finkatzea», «Bosniaren
independientzia, subiranotasuna eta
lurralde osotasuna bermatu behar
dira»... Hots, garai hauetan hori eta ezer
ez, berdin.

Azken finak... dena justifikatzen du

hiago izan zuten Saddam Husseinen menpeko Kurdistan, berau herri bezala egituratzea baino. Are gehiago, Kurdistan moduan, bere baliabide eta populazioagatik indartsua izan litekenezan eta egungo oreka erregionala aldatu.

ORAINGOAN Turkiako kurduen txanda izan da. Turkiako Armadak PKK-ko 4.000 gerrilarien aurka burutu behar duen eraso erraldoiaren berri emateko egin omen dira eraso hauek. Eta egia bada ere, ez da egia

— Hamar urteko borrokan, NATOko bigarrena den Armada turkiarrak oraindik ez du lortu PKKrekin amaitzea ●

txikiagoa azken urteetan Armada turkiarra etengabeko eraso erraldoian ari dela. NATOko bigarren armadarik jendetsuena, 10.000ko (edo gehiago) gerrilari taldearen aurka. 1984ean PKK-k borroka armatuari ekin zionetik 6.000tik gora hildako izan dira. Turkiarrek, aldiz, ez dute PKK menderatzea lortu. Gaitza dute turkiarrek, gaitzago kurduek, baina gaitzago oraindik askatasuna aho betez erabiltzen duen mendebaldeak bere isiltasunarekin (eta turkiarrei lagunduz zenbaitetan) horrelako egoerak baimentzen dituen bitartean.

Duela gutxi hildako Turgut Ozalek, 1990ean lehenbizikoz baimendu zien kurduak euren hizkuntza erabiltzea. Baina pribatuan bakarrik. Bestela kurduak ez dira existitzen. Eraso egiten dutenera arte ez behintzat.

Lukas Martinez

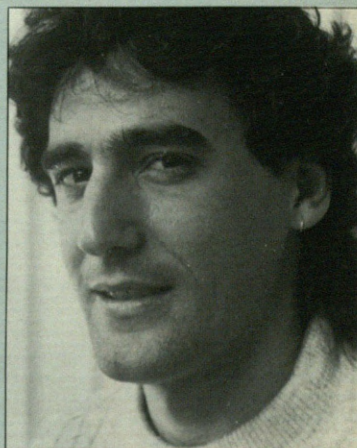
BITARTEKO inmoraleen justifikazio politikoa Niccolò Machiaveliri atxekitzen zaio. Florentziako diplomatikoak bere printze imaginarioari aholku egokiak eman nahiean, botere politikoaren bridak nola maneiatu erakutsi zion, arazo moralak alboratuz. Horrela *potestas*, indar faktiko eta errepresioaren bitartekoak eta *autoritas*, herriaren onespina eta legitimazioa, txanpon politikoaren bi alde ezinbestekotzat jotzen zituen. Eta Eliz Katolikoak Machiaveliri inmoraltasunaren sanbenittoa ezarri zion agintari politiko eta ordenu naturgainezkoa bereiztu arren.

JUGOSLAVIA zenaren oraingo gatazkan, Radovan Karadzic bezalako liderrek oso ongi ikasi dituzte botere politikoaren domeinurako oinarri hauek. Bosnia eta Herzegovinako errepublikarako lehenengo hauteskundeetan bere partidu 'demokratiko' serbiarra (SDS) antolatuz gero, errepublika honen independentziarako erreferendumean ez zuen parterik hartu eta eraso bortitzez interpretatu arazi zuen bosniar kroata eta musulman erabaki independentista.

Historia politikoaz jabeturik, Palen antolatu zuen bere parlamentu bosnio-serbiarra, gerrarako bitartekoak eta joku zikinak prestatu zituelarik, ondo aski. Emakumeen aurkako bortxak, konzentrazio zelaia, garbiketa etnikoa, musulmanen ezaugarri kultural eta erlijiosoen ezabaketa, kontrol eta identifikazio gaitzezko talde paramilitarren antolaketa, eta propaganda zerbitzu efikaza, serbiarren aurrean bitarteko hoberenak izan ziren, bere legitimazioa irabazteko. Identitate nazionalaren defentsari amorratuaz agertu zen, eraso bosniar musulmana eta kroata geldiaraziz.

TELEBISTAN itxura europear eta ingelesezko berba errezaz, psikopata (psikiatra zuen ogibidea) kriminal honek, nazioarteko negoziaketa prozesu usteletan Londres, Ginebra, Viena eta New York-en parte hartu du, bere botere faktikoak erakutsiz. Azkenean lortu du bere nahia, Bosnia hirutan zatitu eta Serbia handitu. Zergatik? galdetzen diot nere buruari.

Mendebaldeko nazioartean arrisku bat baino ez zelako ikusten, Bosnia eta Herzegovinan estatu musulman bat jaioztea, Europaren erdian kokatua. Horren aurka, den dena onuragarria, Karadzic-en planak barne. Eta berriz diot, zein da lojika 'machiavelikoa' edo hiltzaile honena edo Europako Komunitatearena?

INAKI BARCENA

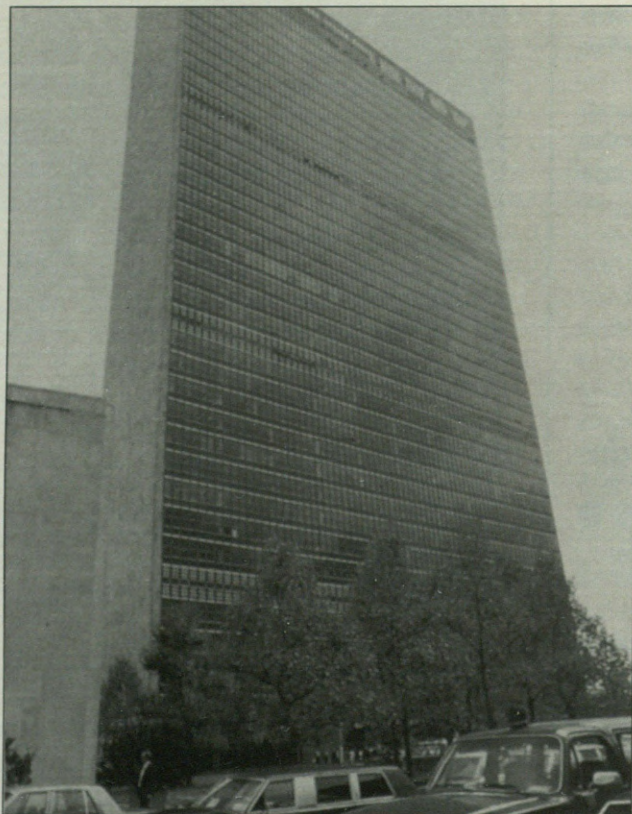
EHUko zuzenbideko irakaslea

Kasko urdindun suhiltzaileak

Ekialdeko herrialdeen porrota eta Gerra Hotzaren ondoren, nazioarteko ordena berriaren kontzeptuak etengabe kolpatzen gaitu. Honen arabera, nazioarteko harremanak eremu berrian sartu dira eta NBE ere errealitate berri horretara egokitu behar da.

GOLKO-KO Gerraren ondoren ikusi ahal izan ziren nazioarteko ordena berriaren lehenbiziko urratsak. NBEren asmoetan mozturoriturik, EEBBek burutu zuten partehartze hark markatu zuen nazioarteko bi egoera desberdinen arteko iragapena. Bi superpotentzietatik batek baka- rrik zirauen, bi blokeen arteko borroka eta gatazkek ez zuten zentzurik jada eta 40 urtetan NBEren jardura mugatzen zuen bi superpotentzien etengabeko be- toak indarra galtzen zuen.

Guzti horrek ez du esan

NBE berregituraketaren atarian dago.

nahi NBEk aske jokatzeko ahalbidea eskuratu duenik, baina bai beste jokabide bat izateko aukera izan duela. Horren adibide Golkoko Gerran Iraken aurka izan- dako eskuhartzearen on- doren, NBEk mundu mailan izandako partehartzeen ugaritzea: Kanputxea, So- malia, El Salvador, Balka- nak... Eztabaida ezina, be- raz, nazioarteko egoerak jasan duen aldaketa. Orde-

na berri horren gidaritzan jarri gura izan da NBE, baina NBEren gatazken suhiltzaile zeregin horrek ere zera era- kutsi du: zaharkituta geratu den erakunde baten zi- menduak aldatzea ere ezinbestekoa dela etorki- zunari aurre egiteko. Alda- keta horren baitan kokatzen da aspalditik airean dagoen Segurtasun Kontseiluaren berregituraketa.

Egungo Segurtasun Kon-

tseilua gaurko errealitatea- rekin zerekusirik ez duen egoera batetik sortu zen, II. Mundu Gerraren ondoren- go errealitatetik, eta haren arabera EEBBek, Sobiet Batasunak, Frantziak, Erre- suma Batuak eta Txinak, NBE kontrolatzeko fun- tsezkoak diren bi eskubide bereganatu zituzten: Kon- tseiluan egoteko iraunkor- tasuna eta beto eskubidea.

Kontseiluaren eguneratzea

Eguneratze honetan 2000. urtea data garrantzitsua da NBERentzat, baita 1995 urtea ere, bere sorreraren 50. ur- teurrena beteko baita. Be- rregokitzea, hala ere, kon- traesanez bete da. Gaur- ko politikak erakusten duenez, munduan lehendik zeuden eta sortzen diren ga- tazka berriei ematen zaien erantzuna indarraren politi- kan oinarritzen da, kasko urdinak bidaltzean batipat. Baina arazoan aurrean da- goen konponbide politika ezaz, suhiltzaile lan honek ezer gutxi konpon dezake. Somalian partehartzeak ez ditu borrokan zeuden inda- rrak ahuldu, Kanputxean eta Balkanetan ere kasko urdi- nak etengabeko erasopean daude, Afganistanen borro- ka piztu egin da...

KASKO URDINAK MUNDUAN

UNFICYP Txipre

KASKO URDINAK
1.524 (159 hildako)
URTEROKO KOSTUA
1.900 milioi pezeta (86 milioi libera)
PARTEHARTZEAREN DATA
1964eko martxoa

UNIFIL Libano

KASKO URDINAK
5.347 (190 hildako)
URTEROKO KOSTUA
14.600 milioi pezeta
PARTEHARTZEAREN DATA
1978ko martxoa

UNDOF Israel

KASKO URDINAK
1.363 (31 hildako)
URTEROKO KOSTUA
6.700 milioi pezeta
PARTEHARTZEAREN DATA
1974eko ekaina

UNPROFOR Bosnia, Kroazia, Mazedonia

KASKO URDINAK
24.363 (29 hildako)
URTEROKO KOSTUA
60.200 milioi pezeta
PARTEHARTZEAREN DATA
1992ko martxoa

UNIKOM Irak, Kuwait

KASKO URDINAK
320 (hildako 1)
URTEROKO KOSTUA
4.000 milioi pezeta
PARTEHARTZEAREN DATA
1991ko apirila

MINURSO Mendebal Sahara

KASKO URDINAK
328 (2 hildako)
URTEROKO KOSTUA
2.900 milioi pezeta
PARTEHARTZEAREN DATA
1991ko iraila

UNTAC Kanputxea

KASKO URDINAK
7.000 (27 hildako)
URTEROKO KOSTUA
140.000 milioi pezeta
PARTEHARTZEAREN DATA
1992ko martxoa

ONUSAL El Salvador

KASKO URDINAK
377 (hildako 1)
URTEROKO KOSTUA
3.900 milioi pezeta
PARTEHARTZEAREN DATA
1991ko uztaila

UNAVEM II Angola

KASKO URDINAK
105 (hildako 1)
URTEROKO KOSTUA
3.900 milioi pezeta
PARTEHARTZEAREN DATA
1991ko ekaina

UNOSOM Angola

KASKO URDINAK
16.700 (30etik gora hildako)
URTEROKO KOSTUA
150.000 milioi pezeta
PARTEHARTZEAREN DATA
1962ko apirila

UNMOGIP Pakistan, India -Kaxmir-

KASKO URDINAK
38 (6 hildako)
URTEROKO KOSTUA
700 milioi pezeta
PARTEHARTZEAREN DATA
1949ko urtarrila

Baina, EEBBen gidaritza-pean, oraingoz indarraren teoriak nagusi dira. Kontzepzio honek arazo nagusi bat du egungo EEBBentzat: munduko zaindariaren a egiteko diru eza. Hortik, bada, Segurtasun Kontseiluan Alemania eta Japonia sartzeko proposamenare n arrazoi nagusia. Ekonomikoki, EEBBen ondoren, Japonia eta Alemania dira munduko bigarren eta hirugarren estatutik boteresuenak. Horrez gain, bi estatu hauk dira NBERen sostengu ekonomikoki nagusienetakoak: Japonia bigarrena eta Alemania laugarrena. Azken honek, gainera, ez du zorrik erakundearekin.

Bill Clinton lehendakari estatubatuarrek ekainaren bukaeran bi estatu hauek

Segurtasun Kontseiluan iraunkortasunez sartzeko proposamena egingo zuela

iragarri zuen. Barne erresistentziak, nolanahi ere, ez dira txikiak, batez ere euren

indarra galdu baina ordezkaritza mantendu gura duten Frantzia eta Erresuma

Data esanguratsuenak

1945. Otsailaren 4etik 11ra: Roosevelt, Stalin eta Churchillek, Jaltako Konferentzia deitu zuten segurtasun kolektiborako sistema bat proposatzeko ● Apirilaren 25etik ekainaren 26ra: San Franciscoko Konferentziak Nazioen Agiria onartu zuen ● Urriaren 24: EEBBek, Txina, Frantzia, Erresuma Batua eta SESBek ofizialki onetsi zuten Nazio Batuen Erakundea.

1947. Palestina banatzeko plana onartu zen. Horren arabera, estatu judu bat eta estatu arabe baten sorrera onetsi zen.

1948. Gizakumearen eskubideen aldarrikapen unibertsala.

1956. Suezko ubidearen nazionaltzearen ondoren, NBEK su etena mantentzeko munduko lekuren batera indarrak bidali zituen lehenbiziko aldia.

1957. Hego Afrikako *apartheid*-aren gaitzespena.

1959. NBERen Biltzar Nagusiak Txinak Tibet inbaditzea gaitzetsi zuen.

1963. NBEk eguratsean frogatutako atomikoak egitea debekatu zuen.

1975 NBEk, Mendebal Saharan berak kontrolatutako autodeterminazio erreferenduma egitea proposatu zuen.

1978. Desarmeari buruz hitz egiteko eratzen zen lehen bilkura berezia.

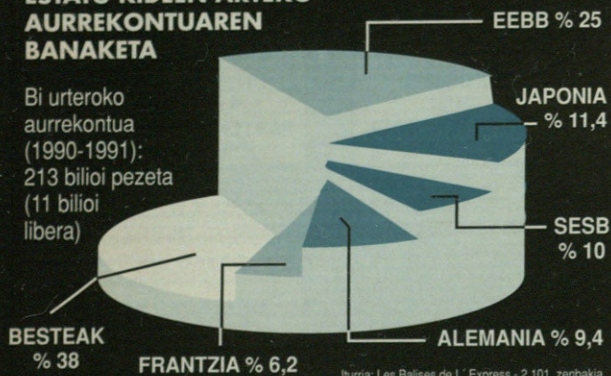
1990. Segurtasun Kontseiluak Irakek Kuwait inbaditzea gaitzetsi zuen. 1991. urtea bitartean gaiarekiko 15 ebazpen onartu ziren.

1991. Segurtasun Kontseiluak, partehartze humanitarioaren kontzeptua onartu zuen 688. ebazpenarekin.

AURREKONTUA

ESTATU KIDEEN ARTEKO AURREKONTUAREN BANAKETA

Bi urteroko
aurrekontua
(1990-1991):
213 bilioi pezeta
(11 bilioi
libera)

Iturria: Les Balises de L'Express - 2.101. zenbakia

Batuaren aldetik. Indar nuklearraren izaera da huek argudiatzen duten arrazoietako bat, baina honen arabera, galdetu beharko litzateke baita potentzia nuklear berriak, (Pakistan, Israel, Hego Afrika...), zergatik ez dezaketen eskubide berbera izan.

Eragile asko daude Segurtasun Kontseiluaren berrosaketaren inguruko eztabaida horretan (ekonomikoak, geografikoak, demografikoak...) eta horietatik proposamen desberdinak ateratzen dira. Eragile eko-

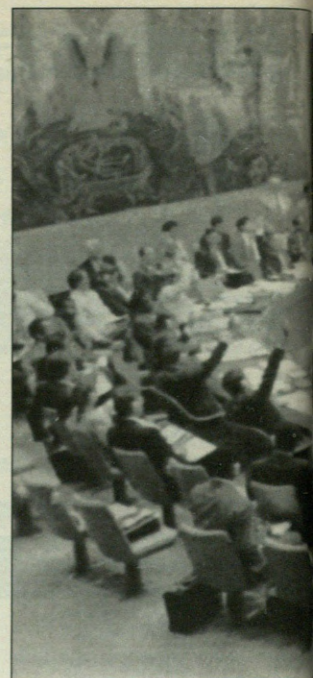
nomikoak kontuan hartuz, potentzia handi moduan 100 bilioi pezeta (18 bilio bat libera) inguruko BPG (Barne Produktu Gordina) hartzen da kontuan. Honen arabera, EEBB, Frantzia, Errusuma Batua, Alemania, Errusia, Japonia eta Alemaniaz gain, Italia eta Kanada ere hautagaiak izan litezke.

Baina ezaugarri demografikoen zama ere ukaezina da eta horren arabera Indiak, esaterako, ezinbesteko kide berria izan beharko luke, munduko populazioaren % 16 baitauka. Sa-

rrera neurri moduan 100 milioitik gorako populazioa hartuz gero Indonesia (109 milioi pertsona), Brasil (147), Bangladesh (115), Nigeria (109) eta Pakistanek (108) ere euren eserlekua beharko lukete.

Baina eragile geografikoak ere bazter ezinak dira, eta zentzu honetan indarrez entzuten dira, erregio mailako erakundeak ordezkari iraunkorrak izatearena. Horrela, CSCE (Europako Segurtasun eta Kooperazioarako Konferentzia), OEA (Amerikar Estatuaren Erakundea) eta OUAk (Afrikar Batasunerako Erakundea) euren jarlekua izango lukete, eta berau estatu desberdinen artean txandakatu litzateke.

Eragile guztiokin, bi proposamen (kontseilu iraunkor izateko) daude. Bat: egungo estatuak gehi Japonia, Alemania, Italia, Kanada (indar ekonomikoagatik) eta India, Indonesia, Brasil eta Nigeria (arrazoi geografiko zein demografikoak). Bi: hamaika kide lirateke. EEBB, Errusia,

(indar ekonomiko, demografiko eta militarrek), Txina eta India (demografikoak), Japonia (munduko BPGren % 15), CSCEk bi postu (Frantzia eta Errusuma Batua bietako bat txandatuz), OEAk beste bi (Brasil bat) eta Afrikatik OEA eta Arabiar Ligako bana. Bigarren proposamen honetan Ipar-Hegoa eta kontinenteen arteko ordezkaritza orekatuagoa litzateke.

Hauek proposamen nagusienetakoak diren arren, beste ugari daude eta ikusi behar zein nagusitzen den, baina batean zein bestean oinarritzekoena NBERen egungo izpirituaren aldatketan datza. Akordioen izpiritua eta jokabideen arteko kontraesanak nagusi dira gaur egun, eta hauek leundu arte NBE nekez izan daiteke nazioarteko komunitatearen nahien ispilu.

Kontraesenen adibide esanguratsuak daude, euren artean egun gatazka desberdinetan NBek erabiltzen dituen neurgailu desberdinak. Baina hori baino zehatzagoak ere bai. Nazioarte-

NBERen antolamendu ardatzak

BILTZAR NAGUSIA: 169 estatu kideen bilkura da. Estatu bakoitzak boto bat dauka eta bere zereginak honakoak dira: aurrekontua onartzea, kide berrien onspena eta nazioarteko bake eta segurtasuna mantentzeko elkarlanaren printzipio nagusiei buruzko proposamenak egitea.

SEGURTASUN KONTSEILUA: Mundu mailan bakea eta segurtasuna mantentzeko neurriak erabakitzen ditu. 15 kide dauzka eta horietatik bost iraunkorrak eta beto eskubidearekin: EEBB, Errusia, Frantzia, Errusuma Batua eta Txina.

NAZIOARTEKO JUSTIZIA GORTEA: NBERen Agiria eta nazioarte mailan indarrean dauden akordioen arabera, estatuek egindako salaketak aztertzen ditu. Biltzar Nagusia eta Segurtasun Kontsei-

luak aukeratutako 15 magistratuk osatzen dute.

IDAZKARITZA: NBERen egitasmoak bideratzen ditu. Segurtasun Kontseiluak proposatuta, Biltzar Nagusiak bost urterako hautatzen duen idazkari nagusiak gidatzen du. 150 estatuetatik etorritako 25.000 funtzionariak dihardute lanean bertan.

KONTSEILU EKONOMIKO ETA SOZIALA: Arlo ekonomiko, sozial, kultural, hezkuntza eta osasun publikoaz arduratzen da eta Biltzar Nagusiak hautatutako 54 estatu kidek osatzen dute. Gizakumearen eskubideekiko begirunea eta oinarritzko askatasunak zaindu eta segurtatu behar ditu. FAO, UNESCO, FMI, OMS eta beste askoren koordinazioaz ere arduratzen da.

Frantzia eta Erresuma Batua dira egungo Segurtasun Kontseilua aldatzeko arazo nagusienak jartzen dituztenak.

ko ordena berrian herrialde garatuek mehatxu aldaketa bat jasan dute: Hegoaren mehatxuak komunismoaren mehatxua ordezkatu du. Baina Hegoaren egitura arazoak konpondu ezinik, NBEk nekez gairitu ahal izango du suhiltzailearen zeregina. Honen aurrean prebentzio lana da, gero eta gehiago, konponbide bakar moduan ikusten den irtenbidea. Baina *«garestiegia ei da eta gainera herrialde azpigaratuek ez lituzkete laguntzak ondo baliatuko»*, argudiatzen da herrialde garatuenetatik.

Hau da, Hegoaren garapena bultzatzea garestia da, baina B-52 bonbaketari bat

egiteak 88.000 milioi pezeta (4.400 milioi libera inguru) balio ditu (Balkanetako operazioa urtebete mantentzea baino gehiago). Zenbait kalkulutan, Hegoa garatzeko estrategia batek 20-30 bilioi pezeta eskatuko lituzke urtero, munduak gastu militarretan urtebete gastatzen duenaren laurdena edo bostena.

Egun, Segurtasun Kontseiluak estatuei Nazioarteko Justizia Gortearen erabakiak betetzea eskatzen dio. Baina Kontseiluan sartzeko lehen proposamenerako herrialdeetatik, aldez, Erresuma Batua, Japonia, Kanada, India eta Nigeriak bakarrik onartuko lituzkete bere erabakiak. Besteek ez.

Berregituraketaren hasiera besterik ez da, dena den, eta ikusi beharko da estatu nagusienek, EEBBek batez ere, euren pribilegioak uzteko borondatea noraino azaltzen duten.

Xabier Letona

Alemania eta Japonia dira Segurtasun Kontseiluko kide iraunkorrak izateko hautagai nagusiak ●

La Casa del Café

— Juan Irujo S.A. —
DONOSTIA

HISTORIA ETA GERO

■ «AUTOBUSAK BIZIRIK»

OHITUTA gaude «Lurra bizirik», «Herria bizirik», «Salba ditzagun baleak» eta horrelakoak entzun eta ikustera. Ez, ordea, autobusak, besteak beste bizitzarik ez dutelako. Bada, Kuban bai, La Habanan autobusei 'bizitza' luzarazteko plan bati ekin diote. Leloa, ordea, ez da La Habanako, guk asmatutakoa baizik. Kontua da 2 milioi pertsona bizi diren hiri batek 639 autobus baino ez dituela eta horren aurrean zerbitzuak gune garrantzitsuetara eta goreneko orduetara mugatu behar izan dituztela, euren 'bizitza' luzatzeko. Kubako egoera larriaren adierazgarria, zalan-tzarik gabe.

■ DISKRIMINAZIOA ETXE ZURIKO SUKALDARITZAN

JAKINA da EEBBetako gizartean era guztietako diskriminazioak daudela. Horren jakina ez, oster, Etxe Zuriko sukaldean ere horrelako jarrerak daudenik. Are gehiago estatubatuarren aurkako diskriminazioa. Bill Clinton lehendakariari bere otorduak gozatzeko zizkion Sean Haddon 33 urteko sukaldariak, Etxe Zuriko etxeko zerbitzuaren aurkako salaketa bat jarri du, bere

ustez zerbitzu honek bilakaera profesionala ekidin diolako. Iragan abuztuan promozioan parte hartzen ez zioten utzi eta berak dioenez, «frantsesa ez delako eta zerbitzu buruak estatubatuar janak gura ez dituelako» da.

■ VATIKANOKO ESKANDALOK

JOAN Paulo II.ak lan dextente izan zuen aurreko astean. Espainiatik iritsi eta hara non aurkitu dituen, atzeratutako postaren artean, EEBBetatik heldu zaizkion 400 salaketa, gehiegikeria sexulaengatik egindakoak eta apaizak tarte direla —urtariletik hona beste 214 kasu izan ditu—. «Biktimeentzat justizia eta errudunentzat errukia», horrela laburtu zuen Anthony Bevilacqua, Filadelfiako kardinalak Aita Santuaren jarrera. Ez zen horrekin pozik geratu eta gehitu zuenez, «injustia handia da aferra hau arazo orokor bezala tratatzea, azken batean apaizen % 98,8 ez baitago inplikaturik». 400 kasu hauen Erromaren onarpenak banaketa ekarri du apaiz estatubatuarren artean, eta batzuen proposamenaren arabera, desberdinak dira bortxatuta egin diren abusuak edota bestearen onspenarekin egin direnak.

ELEMELE

«Iparreko Liga gero eta azkarrago ari da hedatzen begoalderantz».

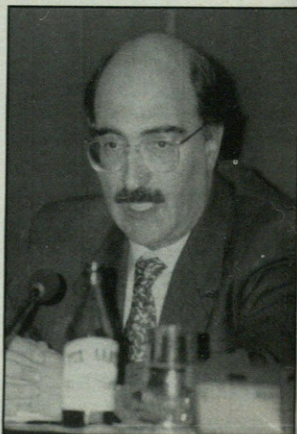
Umberto Bossi, Iparreko Ligako buruzagia.

«Intsumisioa oso errespetagarria da eta, soldadutza eta ordezeko zerbitzua egitera ukatzea bultzatu egin behar da».

Javier Osés, Espainiako Huesca probintziako gotzaina.

«Gezur biribila da Espainiako kasko urdinek milizia bosniarrak armaz hornitzen dituztenik».

Julian Garcia Vargas, Espainiako Defentsa ministroa.

O I H A R T Z U N A K

KORTSIKAKO FLNC-REN BEHINBEHINEKO GELDITZEA

KORTSIKAKO Nazio Askapenerako Frontearen adar historikoak bere ekintza militarren behin-behineko gelditzea iragarri zuen aurreko astean. Kazetarien aurrean egindako prentsaurrekoan, FLNCko bozeramaileak azpimarratu zue-
nez, «konpromezu hori gure herriari begira hartzen dugu baina argi egon dadin Frantziari ez diogula tregoa oparitzen». Erakunde armatuak herrien Europa-
rekiko eta Kortsikarekiko Frantziak duen jarrera salatu zuen, eta kortsikar
populua «bere etorkizunaren moldatzailea eta bere nahikundearen arabera
biharko Kortsikaren erakitzailerik izatera deitu zuen.

HOMOSEXUALITATEARI BURUZKO AKORDIOA EEBB-ETAKO ARMADAN

ESTATU BATUETAKO prentsan atera diren informazioen arabera, Bill Clinton lehendakaria eta Armada akordio batera heldu dira homosexualek Armadan parte hartu ahal izateko. Akordio honen arabera, homosexualek ezin izango dute publiko egin euren homosexualtasuna. Armadak, bere aldetik, sarrera galdeketetan uko egingo dio jarrera sexualei buruzko galderak egiteari eta ezin izango du inor epaitu homosexual izateagatik. «The Washington Times» egunkariaren arabera, eurengana heldutako txosten batean Les Aspin Defentsa idazkariak dioenez, jarrera homosexualak ez datoz bat miliziarekin eta horre-
gatik ezin dira publiko egin. Pentagonoak ukatu egin du txosten hori Aspinena zenik, baina ez du bere egitasuna ezeztatu.

«ANCK legitimitatea kentzen digu, bai niri bai IFPri, eta guk ere Hego Afrikako askapenean parte hartu dugu».

Mangosuthu Buthelezi, Inkhata Askatasunerako Alderdiko (IFP) buruzagiak Mandelari.

«Errugabea naiz soldadu pakistandarren heriotzari dagokionez. Jainkoa eta nire jarraitzaileen laguntzarekin EEBB eta NBEren erasoari eutsi abal izango diot».

Fara Aidid, Somaliako 'gera jauntxo' nagusia.

«Nire emaztea eta bi hilobak zergatik hil ziren ulertzea ezinezkoa egiten zait. Turkiarrak izateagatik».

Nazim Arslan, talde neonazien erasoan erretakoen familiartekoa.

Ignacio Galan, ITP enpresaren zuzendari-kontseilari nagusia

«Giza baliabideak ekonomiaren motore nagusiak dira»

Zamudioko Parke Teknologikoan kokatuta, Industria de Turbo Propulsores, S.A. Euskal Herrian dugun enpresa garrantzitsuenetakoa bat da. Kapital publikoa % 25 izanik, teknologia berrien erabilpena sustraituta dago enpresa honetan. Azken lau urteotan 700 lanpostutik gora sortu ditu eta siderurgia eta untzigintzatik datozen lagileak berziklatu ditu aeronautika arloan. Ignacio Galan, enpresaren zuzendari-kontseilari nagusia, mirakulu honen eragiletako bat dugu.

ARGIA. Zein da Industria de Turbo Propulsoresen arrakastaren gakoa?

I.GALAN. Gure arrakasta hiru elementuren bilketan datza: sektore publikoa, Empresa Nacional Bazan-en (Espainiako Industria Institutuaren enpresa) bitartez, sektore pribatua, SENER enpresaren bitartez eta prestigio handidun bazkidea den Rolls Royceren esperientzia teknologikoa. Bestetik, ezin dugu ahanzi euskal Administrazioa, Bizkaiko diputazioa eta Administrazio estatalaren laguntza paregabea.

A. Nola da posible untzi-

gintza eta siderurgiaren inguruko langileak teknologia maila altu honetara egokitzea?

I.G. Prozesua konplexua da baina ez ditu bakarrik siderurgia eta untzigintzatik datozen langileak egokitzten, gure inguru guztia industrial delako. Baina egia da langile hauek ez daudela sektore aeronautikoak eskatzen duen teknologia maila altura ohituta.

Gure enpresak, erabiltzen duen teknologia berriekin, erronka eta interes handia sortu du ITPra sartu diren langileengan. Ildo honetatik, untzigintzatik eta side-

rurgiatik etorri diren langile zuzenek (soldatzaileak, txapistak eta abar) birziklaia plangintza oso garrantzitsua jasan behar izan dute: soldadura teknologia berrien ezagupena, kalitate sistema berrien ezagupena, azken finean, exigentzia handiagoa duten lan eta sistemetara ohitu behar izan dute. Baina birziklaia prozesu honek ez die soilik langile hauei eragin, ingeniariak ere egokitu eta ohitu behar izan dira. Kontuan izan behar dugu Euskal Herrian ez dugula Ingeniaritza Aeronautikoko Eskolarik eta ITP, produkzio enpresa bat bada ere, ingeniari enpresa bat da. Ingeniari mekanikoak edota ingeniari tekniko mekanikoak birziklatu ditugu eta ingeniari aeronautikoak bilakatu. Esfortzu hau oso garrantzitsua eta zaila izan da eta, noski, untzigintzako langileak birziklatzea baino luzeagoa.

A. ITP, bere sektorearen merkatuan kokatzen badugu, zeintzuk dira aurre egin beharreko arazoak?

I.G. ITP Estatu espainia-

rraren esparruan sortzen da, hegazkin motorrak diseinatu, garatu, fabrikatu eta mantenduko dituen enpresa bakarra izateko, sektore zibil zein militararentzat. Azken batean, gure helburua erabilpen zibilerako gas turbinak egitea da. Baina erabilpen aeronautikoaz gain, energia elektrikoaren kogenazioan edota beste erabilpen batzuk dituztenak egiten ditugu, itsas armadak dituen beharrak asetzeko, esate baterako. Ildo honetatik, lehenengo erronka produktu hau lortzea da.

Nazioarteko merkatua da gurea, oso konpetitiboa. ITPk abantaila du zentzu honetan: nazioarte mailan puntako enpresa den Rolls

Ignacio Galanen ustez, «ikerketa eta garapenean inbertitzea oso garrantzitsua da».

Roiceren laguntza teknologikoa eta teknikoa.

A. Azken lau urteotan 700 lanpostutik gora sortu dituzue, inguruko enpresa asko ixten diren bitartean. ITPk badu irakasgairik euskal enpresentzat?

I.G. Ez dut uste irakasle bezala aritu behar dugunik, baina badut zenbait erreflexio galdetu didazunaren inguruan. Euskal Herria enpresa gizon askoren jaioterria izan da eta giza indar

garrantzitsua eta tradizio handiko industria sortu du. Baina munduan iraultza teknologiko garrantzitsua burutu da eta ekimen industrial bikainenak ere hondoratu dira iraultza honetara egokitu ez direlako.

— Alde batetik, beste garai batzuetan, eskaintza handiko produktuak ez dira erabiltzen eta bestetik, produkzio metodo eta sistema berriek produktu batzuen konpetitibitate eza ekarri

dute. Honi gehitzen badiogu soldata maila txikiagoa eta produkzio handiagoa duten herrialdeen agerpena, eszenatokia osatzen dugu. Honen aurrean, zer egin? ITPn ingeniartzat sendoa behar duten teknologia maila handidun produktuak aukeratu ditugu. Automatizatutako produkzio bide integralak eta gure bezeroen beharrak asetuko dituzten kalitate sistemak ditugu; giza baliabideen maila altua eta formakuntza garrantzitsua dira ITPren osagaiak. Ikerketa + Garapen-ean (I+G) etengabeko inbertsioek, ekipa berriek eta zerbitzu jarrerek osatzen

dute gure enpresaren panorama.

A. ITPko langileei etorkizun profesional diseinatzeko laguntzea dibarduzu baina, zuk aipatutakoaren arabera, «birugarren abiurako, oilategira».

I.G. Langile bakoitzak kontraprestazio arruntak, soldata eta abar izateaz gain, formakuntza arloan enpresak inbertsio garrantzitsua burutzen duela. Formakuntza diseinatu eta planifikatu behar da, alde batetik ahalmen teknologikoen gehikuntzarako eta, bestetik, baliabideen gestio ahalmena langilearen esku uzteko. Hau da, formakuntzan egiten ditugun inbertsioak soldata masaren % 10en ingurukoa da (Estatu espainiarreko batz besteko kostuak % 1en azpitik daude). Esfortzu handia egiten ari gara formakuntzan, beharrezkoak diren giza baliabideak garatzeko, gure testuingurua oso konpetitiboa delako. Gainera, oso merkatu aldagarria dugu eta horretara egokitzeko ahalmena bete behar dugun ezinbesteko baldintza da. Egokitzeko ahalmen horri aurre egiteko tresnak enpresak jartzen ditu, gure mantenu eta etorkizuna horren araberakoa izango delako.

Giza baliabideak aktibitate ekonomikoaren motore nagusia dira. Baina zerbait irakatsi behar bada, akatsak zuzentzen ere jakin behar dugu eta zentzu honetan dator 'abisua'. Norbaitek ez badu nahi bere lanposturako ikasi beharrekoak jaso, saiatzeko gara bere ahalmenekin bat datorren beste lanpostu bat bilatzen, eta horrela enpresaren interesak ere babesten ditugu.

Myriam Gartzia

■ «Birziklaia prozesu honek ez die soilik langileei eragin, ingeniariak ere egokitu eta ohitu behar izan dute teknologia berrietara» ●

Mediatekak jartzeko bideak ireki dira Euskal Herrian

ADI GURE IKASLE BERRIEKIN!

H ezibide —Aretxabaletako sei ikastetxe biltzen dituen elkarteak— dugu mediateka proiektuaren eragilea. Ikasleak beren kasa informazioa bildu eta ikastea da mediatekaren helburua. Hauetan ikasleek liburuak, aldizkariak, ordenagailua, diskoak, bideoak eta bestelako hainbat material erabiliko ahal izango dituzte. Galderak egiten baino erantzunak bilatzen ikasiko duten umeak izango dira.

Akitanian urtetako esperientzia dute mediatekaren inguruan. (Argazkia: Aintzane Gardoki).

TRADIZIONALKI, ikaslearen dokumentu iturri bakarrak, irakaslea eta liburuak izan dira. Baina gauzak aldatuz doaz. Orain arteko eduki akademikoek ikaslearen premiak behar bezala asetzen ez zituztela jabetu ondoren, pedagogo batzuek irakaskuntza biziago bat bideratuko duen zer-baiten bila hasi eta hitz magiko bat topatu dute: mediateka. Ana Ugalde Hezibideko —Aretxabaletako sei ikastetxe biltzen dituen

elkarteak— kidea eta mediateka proiektuaren arduradunak esan digunez, *«lehen abstrakzioak ikasten ziren moduan, gaur indar handiagoa jartzen da lana egiteko moduetan, eta nik uste dut lan egiteko modu horretan kokatu behar dela mediateka bat. Azkenean haurrak bi estrategiatara obitu behar ditugu: arazo baten aurrean irtenbidea bilatzen»*. Irtenbide hori aurkitzeko oso garrantzitsuak dira informazioaren

teknikak lantzea, informazio iturriak aurkitzea: kisetak eragin behar badira kisetak eragiten, eta orde nagailuetara jo behar baduzu, ordenagailuetara jo tzen. *«Bi bitzetan esanda haurra autonomoa izan dadila bere ikasketa prozesuan, beti ere irakaslea tarte delarik. Horretarako kultura berri bat irakatsi behar da txikitandik, lan egiteko modu berriak»*, jarrailu du Ana Ugaldek.

Proiektu teknologiko eta

didaktiko hau jasoko duen ikastetxeetako bat Arrasateko San Viator Ikastetxea dugu. Begoña Arrieta, bertako irakaslea eta dokumentalistaren ustez, «*irakaskuntza tradizionalan, landu beharreko gai bat ematen zizuten eta hor konpon. Orain, aldiz, ikasleak liburu, aldizkari, irratia, bideo edo bestelako medio batzuetatik lortu beharko du informazioa*». Dena den, proiektuaren hazien aurrean besterik ez gaude, izan ere, Hezibidekoek argitu diguten moduan, urte batzuk igaroko dira benetako fruituak dastatu aurretik. Akitaniako erregioan badute mediateken inguruko kultura bat eta bertara hurbildu dira gaiaren inguruko zehaztasunak jakiteko. Era berean, elkarlaguntzarako akordio bat sinatu dute beraiekin. «*Hala ere, gurea ez da izango baien proiektuaren kopia bat. Akitaniako kasuan, 'goitik' derrigorrez ezarritako proiektua izan zen; gurea, berriz, geure borondateatik jaioa da. Eta horixe da beraiek gugandik itxaroten dutena, biziorik gabeko proiektu bat*», esan digu Ana Ugaldek.

Rafa Agirre, Aretxabale-tako irakaslearen hitzetan, «*hemen, Akitanian dutena falta zaigu. Hau da, txikitandik haurrak liburutegietara joateko ohitura hartzea, haurra bera saiatzeari behar duen hori bilatzen*».

Hor tartean badago, ordea, kezka bat. Mediateka

■ «**Gure helburua, ikaslea bera ikasten duenaren sortzailea izatea da**» ●

MAÑOLE EZENARRO

Liburu, aldizkari eta ohizko materialez gain, bideo, disko eta ordenadoreak ere izango dira mediateka hauetan. (Argazkia: Aintzane Gardoki).

azkenean medio ezberdinen biltegi bat bihurtzea. Kontuan hartu behar da mediateka bat gela bat baino gehiago, gela horretan dauden baliabide ezberdinak erabiltzeko gaitasuna garatzeko bidea dela, tartean prozedura batzuk ezarri. Mediatekarekin sortu nahi dena kultura sistemen eraldakuntza da, haurrak bere burua motiba dezala bere kabuz ikastearen poderioz. Mediatekak eskainiko duen beste abantaila bat azterketen alorrari dagokio. Azken batean, lana eta lana egiteko modua irakaskuntzaren ardatz bilakatzen badira, zaila izango da ikasitakoa hamar galderatan neurtzea. Mañole Ezenarro, Eskoriatzako Almen ikastolako irakaslea eta ikastola horretan jarriko den mediatekaren dokumentalistaren ustez, «*oraindik ez dugu gehiegi pentsatu gai horri buruz, baina iker-tzaileak ikasleak izango badira, bere ikerlanean oinarritu beharko dugu ba-*

Hiru helburu nagusi

IRAKURLE onak bultzatzea. Ez du esan nahi literatur edo liburu irakurle onak bilakatzea soilik. Hain zuzen ere, mediatekaren eskaintza ez delako soilik liburuetan oinarritzen. Edozein kodetan dago informazioa, beraz, irakurlearen multzoan sartzen dira, esaterako, komiki, bideo, zein ikonoen irakurleak.

IKERTZAILEA izateko erraztasunak ipintzea. Zalan-tza baten aurrean, jakinmina edota norberaren ikusberatasuna bideratzea. Guztiok dugu jakinzaletasunik geure baitan. Mediatekarekin, interesgarri zaizkion gaietan ikusberatasun hori dituen medioen arabera asetzen laguntzen zaio ikaleari.

AUTONOMIA azpimarratu nahi da. Hau da, galderak egiten baino erantzunak bilatzen erakusten zaio.

lorazioak egiteko orduan».

Oraindik lan asko dago egiteke, ikasle zein irakasleek proiektuaren ametsa gauzatuta ikusi aurretik. Proiektuaren arduradunak azaldu digunez, «*euskara arazo bilakatzen da mediatekan aurkituko diren materialetan. Ez dakigu informatikako zein programa den egokiena informazioaren topaketarako, edota liburuen eduki inte-*

lektuala mailakatuko duen 'thesaurus' edo gidoi egokia zein den».

Bide luzea dago ametsa eta errealitatearen artean. Ana Ugaldek ez du porrot hitzaz pentsatu ere egin nahi. Etorkizunean Euskal Herriko beste ikastetxeetan ere mediatekaren proiektua gauzatuko den itxaropena du.

Maite Artola

SANTU BELTZA, JAI ZURIAK

Udako festen sarea Sanjoanetan hasten da osatzen. Baina nafar bati galdetzen badiozu, hasiera San Ferminetan ematen zaiola esango dizu. Baieztapen hau guztiz zehatza ez den arren, ez dabil egiatik oso urrun. Izan ere, uztailaren 6an Iruñean suertatzen den festa-gose eztandak hurrengo urterainoko oihartzuna izaten du. Leherketak zu ere harrapa zaitzala.

ERNEST Hemingwayk Iruñeko Sanferminez idatzi zuenean, ez zekien zertan ari zen, edo bestela txoriburu bat zen. Ez, serio, Euskal Herritik kanpo ezagunak izaten hasi zirenetik, Iruñeko festa nagusiak urtero hazten doan masa baten helmuga bihurtu dira. Do-

nejakue alde batera utzi eta Fermin gurtuko dutenen kopurua ez da txantxetakoia izango. Gu ere, gutxiago ez izateko, bertara joango gara. Autoa erabiliko dugu, baina aukera hori ez dutenek autobusa dute garraibiderik zuzenena, autobus geltokia hirigunean egoteak edono-

ra abiatzeko aukera ematen baitu. Gu bezala autoz joaten direnei aholku bat: edozein herrialde eta bidetik zoazela ere, Donibane, Txantrea eta Errotxapea auzuneak dira egokienak autoa uzteko. Alde Zaharra da giro eta jende gehientsuen biltzen dituen ere-

mua, eta auzune hauetatik bertara hamar minutu besterik ez daude.

Iruñean egun bat baino gehiago igarotzeko asmoa baldin baduzu, eta lurra edota parke zatitxo batean lo egin nahi ez baduzu, Iruñeko Turismo Bulegoan emango dizute aukeren berri. Hotelak, ostatuak... Bertan gau bat igarotzea, batez beste, 7.000 pezeta (335 bat libera) inguru beharko dituzu bakarkako gela nahi baduzu. Bestelako asmorik izango bazenu, prezioa 12.000 pezetara igotzen da.

Hala ere, merkeagoa izan daiteke «Diario de Navarra» eta «El País» egunkarietan San Fermin bezperatan ugaltzen diren alokairu eskaintzak begiratzea. 2.500 pezetagatik (120 libera) logela bat aloka dezakezu etxe partikular batean. Eskaintza zabala da. Hala ere, ziur aurren ere lozakua hartuta doazenak direla gehienak.

Nora, nola, noiz

Ruñera heldu garenez, eta non deskantsatuko dugun jadanik erabakita, San Ferminetan ditugun aukera desberdinak ikusiko ditugu. Entzierroak dira lehena, noski. Bertan parte hartzeko gai ikusten ez bazara —zuk jakingo duzu zergatik, gu horretan ez gara sartuko—, ikuskizunaz gozatzeko lekurik proposena Santo Domingoko aldapa da. Honetarako ere aholku bat: ordubete lehenago hurbildu bertara, bestela alboko tabernara joan beharko baituzu zerbait ikusiko baduzu. Zeren plazara ere hurbil zaitezke entzierroaren amaiera ikustera. Emozioz betetako ikuskizuna izan daiteke, oso laburra izan arren.

Ondoren, gu ez bezala lanean aritzen direnen txanda. Kalegarbitzaileak. Urteak joan eta urteak etorri lan handiagoa izaten dutenak egun hauetan. Enpresa pribatu bat ere kontratatu behar izaten du Udaletxeak

lan hau betetzeko, bere ohizko langileekin ez baita heltzen. Langile hauek lana ez diegula gehiegi errazten esaten dute.

Beraiek lanean diharduten bitartean, gu autobus geltokirako bidean egongo

Santu bat ere iruzurtia izan daiteke

SAN Ferminen Euskal Herrian dituen jarraitzaileak mindu nahi ez izan arren, eta atrebentzia ez bada, Eliza katolikoaren San Fermin inoiz ez zela existitu esan behar da, argi dagoen arren festetako Fermin urtero berpizten dela. Hori diote behintzat Labahyru, Jimeno Jurio eta Olaizola historiagile ospetsuek.

Jimeno Juriok kondairaren jatorria Erdi Aroan kokatu du. San Fermin garai hartan asmatutako santu bat dela dio. Euskal Herriak betidanik izan duen kristautze prozesu azkarreko gizarte ospea gezurtatzen du horrek. Erromatarren garaiko kontsul baten semearen kristautze prozesua asmatu zuten Erdi Aroko elizgizonek. Firmo izena jarri zioten —hortik dator

Fermin—, eta apezpiku izatera ere iritsi zela esan zuten. Garai haietako artxibategietan ez da inondik ere Firmo izeneko inor agertzen. Pirinioetako hainbat santu bezala, Fermin ere beltza dela ikusirik, badirudi bere jatorria kristauak heldu baino as-

koz ere lehenagokoa dela. Jainko paganoren bat ba omen zen hemen, beltzarana zena, eta euskal adar desberdinek gurtzen zutena. Teoria bat besterik ez da, baina duela zazpi mendeko elizgizonek asmatu zutena bezain errespeta garria.

Ertaroan asmatutako istorio bat da San Ferminena hainbat historiagileren ustez. (Argazkia: Joxe).

ZERAIN

Ibilbideak eta zer ikusiak

Ikuskizun hauek bisitatzeko bi ahalbide daude, bidai antolatuta bezala edo astegunetan Udaletxera deitu behar da aurrez 80 17 24 telefonora goizeko 10,30 etatik eguerdiko 14,30 etara.

Asteuruetan ikusteko ordutegi hau izango da.

- Eliza: Goizean 10 etatik 11 etara
Arratsaldean 18 etatik 19 etara
- San Blas ermita: Goizean 11 etatik 12 etara
Arratsaldean 17 etatik 18 etara
- Larraondo serra: Goizean 12 etatik 13 etara
Arratsaldean 16 etatik 17 etara
- Kartzela: Goizean 13 etatik 14 etara
Arratsaldean 19 etatik 20 etara

Ordu hauetan laguntzaile bat izango da.

Sarrera bakarra ikuskizun denetarako 200 pzta.

INFORMAZIOA: 80 17 24

GORA SAN FERMIN • GORA SAN FERMIN • GORA SAN FERMIN • GO

gara, 9.30etatik aurrera erraldoi eta kilikiak bertan ikusteko aukera izango baitugu. Baita sasi-artista eta pertsonaia ikusgarriak ere.

Ondorengo orduak dira aproposenak lo-kuluxka

bat botatzeko. Zezenketa ikusi nahi baduzu, sarrera peñen bitartez lortzea da modurik egoki eta azkarrena; eta ikusi nahi ez baduzu, ez ahaztu 21.00ak aldera amaitzen dela, eta ordu horretatik aurrera kalea bila-

katzen dela festaren protagonista. Su ziriak ere badi-tuzu ikusgai. Alde Zaharra da giro mugituena izaten duena, eta zerbait jan nahi baduzu, merke emango dizute leku askotan. Ez bazaude oso gihartsua, Jarauta kalean sartzea ez zaizu komeni, izugarrizko jendetza izaten baita bertan. Izan ere, bertako giroa da alaieneta-koa.

■ Burgos Enparantzako gaueroako salsa kontzertuek gero eta arrakasta handiagoa dute ●

Musika ere, zertan esan ez dago, ez da falta. Txosnetan bertan kontzertuak dituzu, baina rock musika baino bestelakorik nahiago baduzu, erritmo beroa adibidez, Udaletxe alboko Burgos Enparantzaren *salsa* jaialdiak izaten dira gauero. dantzaldi moduko hauek hiru orduz irauten dute, eta gauaren parte bat egiteko aukera ederra izan daiteke. Hau da guk behintzat proposatzen dizugun ibilbidea. Zalanztaren bat edota informazio beharra baduzu, Alde Zaharreko Zaldiko Maldiko elkartearen galde-tzea duzu egokiena. Guri, guzti hau ikusita, zalanztza bat geratzen zaigu: Hemingwayk idatzitakoarekin hasitako kate baten ondorio da azaldutako guzti hau edota Iruñeko Sanferminak beste inon ez bezalakoa festak dira benetan? ■

Buruhandiak eta erraldoiak dira Iruñeko San Ferminetan alaitasun iturrietako bat. Goizetik zeharkatzen dituzte etengabe kaleak.

LESAKA ETA PASAI ANTOKO FERMIN PARTIKULARRAK

Entzungor egin nahi dutenen ezagutzarako, San Ferminak ez dira Iruñean bakarrik ospatzen. Badira beste herri batzuk ere uztailearen 6tik aurrera festan bizi direnak. Lesakakoak dira ziurrenik ezagunenak Iruñekoaren ondoren. Bertan ere jendea biltzen da. Baina beste giro batzuk dira, noski. Bakoitzak bere nortasuna du, bere ezaugarri partikularrak. Ez jakitun jarraitu nahi duenak ez dezala irakur artikulu hau.

LESAKAK ez ditu, Iruñeak bezala, biztanle asko. 2.800 inguru besterik ez ditu, baina San Ferminak heltzean kopuru altu batez biderkatzen da zenbakia. Urtero gehiago. Badirudi Iruñeko jendetzatik iheska datozela lagun asko. Gazteak gehienak, diru gehiegirik gabe, asko eta asko kanpina bizkarrean hartuta hurbiltzen dira Lesakara.

Oker ez dabiltzala konturatzen zara herrira heldu bezain laster, aparkalekua topatzea miraria —benetakoa gainera— dela ohartzen zarenean. Lesakak duen sarrera bakarrik ez du aukera askorik eskaintzen autoa uzteko. Irtenbide bakarra bide bereko alboetan ahal den moduan uztea da.

Kanpinarekin joan nahi ez baduzu, ostatu gehiegirik

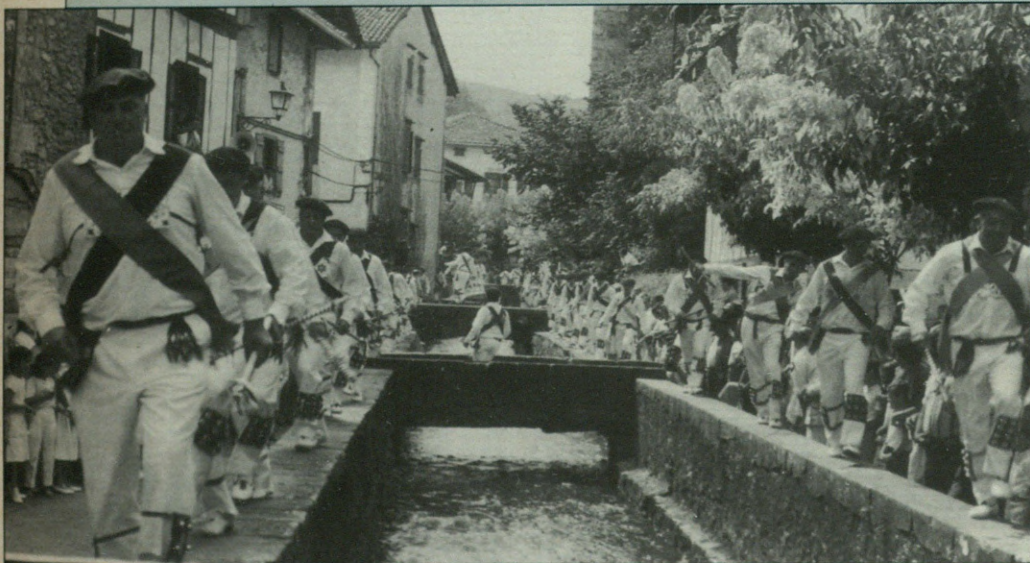
Dantzan ba ote zekien Lesakako Ferminek?

EUSKAL dantzei Lesakako festetako paper nagusienetako bat dagokie. Ikusgarria da batez ere San Fermin egunean herriko kale guztiak jantzen dituen musika eta dantzarien bizitasuna. «Zubigainekoa» da bertako dantza bereziena. Duela bost mendetik datorren ohitura da. Garai hartan Lesakako herria bi zatitan banatua zegoen, eta alde biak beti istilutan zebiltzala eta, bake akordio sinatzea

erabaki zuten biztanleek. Egun horren ohoretan sortu zen «Zubigainekoa» izena duen dantza. Lesaka zeharkatzen duen Onin ibaiaren bi aldeetako pretilaren gainean dantzatzen dute bi hilabetez entseiatzen aritzen diren herriko gazteek. Kotteka Ubiria da dantzari hauen kapitaina: «*Zubigainekoa da dantzarik ezagunena kanpotarren artean, eta guretzat ere politena delakoan nago*».

Uztailaren 7an, goizeko 8.30etan hasten dira lehen pausoak ikusten, ezpata dantzaren meza izeneko-rako bidean txistulariekin abiatzen direnean dantzariak. Herriko ikurak aitzinean dituztela abiatzen dira Herrikoetxetik elizaraino. Meza eta gero, San Ferminen irudia ikurrinaz gurtu eta Udalbatza aurrean delarik, prozesioan jaisten dira denak Enparantza Zaharrera. Hara heldutakoan, bueltako bi-

dea hasten du prozesioak, eta elizara heltzean bertan uzten dute San Ferminen irudia. Handik, Eskol-ttikira. Aurretik San Ferminen irudia gurtzen dute. Eskol-ttikira heltzean dantzatzeko da «Zubigainekoa». Berehala, Tanimairu doinuari dagokion ikurrin agurra egiten du zinegotzi batek zubi gainean. Ondoren, dantza bera egiten da Plaza Zaharrean, ikurrina Herrikoetxera igo baino lehen. Ikurrinari agur egitean entzuten den musika militarra da. Hortik aurrera herriko kale guztiak dantzaz betetzen dira, plazarako bidean. Hauda itxoiten neskak. Talde biak batu eta neska-dantza eta mutil-dantzaren txanda da. Ondoren jotak eta porrusalda dantzatzeko dira.

15 dantzarik dantzatzen dute «Zubigainekoa», baina 1985eko irailaren 1ean 60 dantzarik dantzatu zuten Ezpata-dantzarien Eguna zela eta.

ez duzu aurkituko aukeran. Gazte jendeak normalean aukeratzen duena Matxinbeltzenea barnetegia da.

Herri txikia izatean, Lesakak ez du galbiderik. Fes-

ta giroarako, bi zati dira nabarmenenak, bertakoez goiko-aldea eta beheko-aldea deitzen dietenak. Goialdean gazte jendea ibiltzen da eta helduen ere-

mua da behekoa. Hala ere, nahasketa da festa hauen ezaugarrietako bat, eta denak leku guztietara joaten dira.

Uretan blai

estek eskaintzen dituzten aukeren artean, ikusgarrienak uztailaren 7koak da. «Zubigainekoa» dantzatzeko

HERRIKO TABERNA

BAZKARIAK
AFARIAK

KARMEN-34
IRUÑEA

GARAIAK GARAIAK JAKIAK

TxARTEL · TxOKO

Jatetxea

TXARTEL HOTELEAN

Urrut.: 37 01 92

Teléf.: LASARTE-ORIA

Haurren danborradak ere badu lekua San Ferminetan. Argazkian, Lesakakoa. (Argazkia: Iker Kotx).

den egunekoa. Egun horretan, goizetik abiatzen dira dantzariak txistulariekin elizara San Ferminen irudiaren bila. Irudiari ikurri-narekin egiten zaion agurra tipikoa bihurtu da, eta ondorengo prozesioa ere bai. Prozesioak herria zeharkatzen duen Onin ibaiaren alboetako pretil gainean egiten den dantza (aipaturiko «Zubigainekoa») du gailurra. Elizara gero, irudia bertan uzteko eta egun osoa dantzan egiteko aukera kaleetan zehar. Ikus daitekeenez, ohiturak dira egun honen funtsa. Gauarena ere bai, euskaldunek dugun ardo-

zale fama sinetsiz gero, aurritziak guztiz betetzen direla esan baitaiteke. Bertakoei kanpokoek gaua kalez kale, ostatuz osatu, dantza, edaria eta alaitasuna nahastentzute.

Hala ere, hurrengo eguna da aproposena Lesakara joateko, uztailaren 8a. Egun hori peñena da, eta beraiek dira nagusi kaleetan goizeko hamar t'erdietatik aurrera, danborrada baten bitartez. Kaleak danborra zigortuz igaro ondoren, peña bakoitzeko partaideak euren txokoan biltzen dira elkarrekin bazkaltzeko, amaitutakoan, arratsaldeko 4retan,

berriro elkartzeko denak. Bertakoei «peñen jaitsiera» deitzen diote. Plaza Zaharrean biltzen dira denak (zuk ere parte har dezakezu nahi baduzu, noski), eta oso

entsutetsua bihurtu den «urteroko bataioa» hartzen dute. Alegia, denek ibaian bukatzen dute blai eginda orduetan zehar pilatutako edaria eta nekea gainetik kendu asmoz edo. Festa hauek ikusi ezean, parte hartzekoak direla diotenek azkar botako zaituzte uretara, bainu kolektiboan parte har dezazun. Beraz, egun hori aukeratzen baduzu Lesakara joateko, eraman ezazu aldatzeko arropa. Zure gorputzak eskertuko dizu.

GORA SAN FERMIN • GORA SAN FERMIN • GORA SAN FERMIN •

Antxoko herri osoa zeharkatzen dute bigantxek entzierroetan (goian). Lesakan, San Fermín egunean, ikurrinaz gurtzen da santua, ikuskizun polita eskainiz.

Egun berean, 8an, askatzen dira lehen betizuak Plaza Zaharreko enparantzán, 12.30etan. Hala ere, ohitura hori galtzen ari dela dirudi, bertakoek diotenez.

Gazteek gau-pasa egin ondoren goiz altxatzeko gogorik ez dutela izaten diote, hori dela arrazoia.

Orain arte Nafarroan aritu gara, baina Gipuzkoan ere

ospatzen dira San Fermínak. Pasai Antxokoak dira eza-gunenak gipuzkoarren artean. Donostia eta Errenteriarren arteko bidean, orain arte ikusitako herrietan bezala, aparkatzea arazo *bene-*

■ Lesakan, uztailaren 8an, «peñen jaitsiera» egiten da; partaide guztiek ibaiko uretan bukatzen dute ●

tan larria da Antxoko patroiaren festa egunetan. Errepideak zeharkatzen du udal hau, eta bide ertzetan ezean, autoa portu inguruan uztea da gomendagarriena.

Ofizialki Antxoko festak uztailaren 6an hasten diren arren, aurreko asteburuan beti izaten da martxa polita motore berotzen joan asmoz. Aurreko asteburu horretan festa egunetan baino jende eta giro hobea izan da

normalean azken urteetan. Festetako termometroek —hau da, tabernariak— hori esan digute behintzat.

San Fermín festek harra-patzen duten igandean karroza desfilea izaten da herriko kaleetan zehar. Edozein toki aproposa da ikuskizunaz gozatzeko. Entzierroak goizez izaten dira. Zeren plazatik ateratzen dira betizuak, Hamarretxeta kaletik, Blas de Lezo kalea hartzeko gero. Eskalantegira zuzentzen dira gero, zeren plazara itzultzeko. Zeren plaza da lekuri aproposena entzierroak ikusteko. Kale hauek dira, gainera, giro alaiena izaten dutenak gaez.

San Fermín eguneko nagusien danborrada ere ezaguna da, eta herriko edozein kaletan ikusteak merezi du. Haurren danborrada hurrengo goizean izaten da. Danborra jotzen edo begiratzen, San Fermínak ospatzea onena. Gu hasi gara. Gora San Fermín!

Amagoia | ban

ms.

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa z/g
ASTEASU

EKO VILLALBA
San Juan Kalea, 9
EIBAR

EKO TOLOSA
Zumalakarregi kalea, 4
TOLOSA

AUTOSERVICIO GORA-BERA
Agerretxe Ibilbidea
DEBA

EKO EUROMAR
Nafarroa Ibilbidea, 37
ZARAUZ

SUPER ANDONAEGUI; C.B.
Andonaegi kalea, 10
SAN PEDRO - DONOSTIA

MERKEK IGLESIAS
Azkuene Kalea, 12
TRINTXERPE

**SAN JUAN BAUTISTA
KOOPERATIBA**
Villas auzoa
HERNANI

EKO IRUN
Blas de Lezo, 22
IRUN

EKO LEZO
Avda. Jaizkibel, 1
LEZO

EKONOMATO ORBEGOZO
C/ Eliz-Kalea, 1
ZUMARRAGA

SUPER RENTERIA
Vicente Eliceagi kalea, 5
ERRETERIA

EKO BERAUN
Galtzaraborda Etorbidea, z/g
BERAUN - ERRETERIA

EKO ERREKONDO C.B.
Zigordia kalea, 7
ZARAUZ

EKO LEGAZPIA
Urola s/n
LEGAZPIA

SUPERMERCADO SOKOA, C.B.
Sokoa Merkatalgunea, 7
Hiriginza (ARABARKA jaletxarearen aldean)
HONDARRIBIA

BETI MERKEK
Loiola kalea, 12
DONOSTIA

EKO ALTZA
Larratxo Ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

EKO VILLALBA
Torres Uragizu kalea, 13
EIBAR

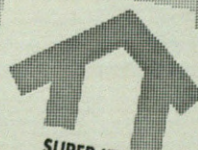

EKO AIETE
Etxaidi Saila
AIETE - DONOSTIA

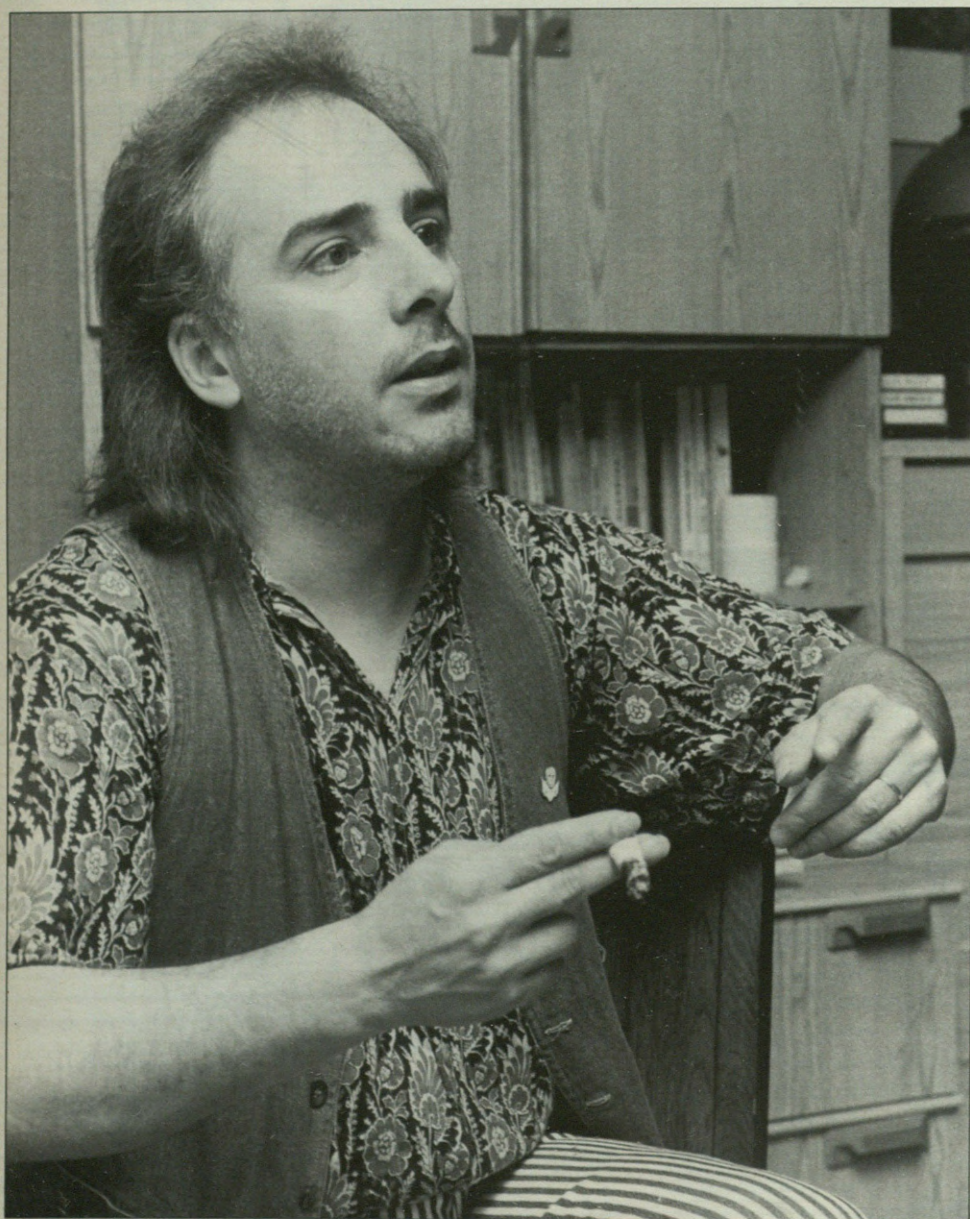
BASTIDA
Erdiko kalea, 32
MUTRIKU

ZURE ETXE ONDOAN

SUPER IZTIETA
San Sebastián kalea, 16
ERRETERIA

«Kulturgintzan Gipuzkoatik kanpo ari garenok ez gara existitzen»

Garai honetan euskal kantagintzan ari diren talde eta kantari askok 20/25 urte bete dituzte. Horietako bat Niko Etxart zuberotarra da. Rockzalea, dantzaldi eta kantaldi ugaritan aritua... Hala ere ez du bere herriaren tradizioa bazterrera utzi, eta ume zuberotarren artean kantu tradizionalak sustatzen ari den talde bateko kidea da. Bere Altzaiko gotorlekutik kritiko agertu zaigu euskal kulturaren «zentralismoa-reakin».

«Urte betean, dantzaldi eta kantaldi artean, 180 ekitaldi burutu genituen»

ARGIA. Hogeï urte bete berriak dituzu kantagintzan. Nola eta zergatik hasi zinen kantari?

NIKO ETXART. Bi urte nituela nire gurasoak Zuberoa utzi eta Parisera abiatu ziren. Bost urte arte ez nintzen euskaraz baizik mintzatzen. Eskolan hasi eta beste haurrek beste hizkuntza bat zutela jabetu nintzen. Gero, zortzi urtetik hamazazpi urte bete arte kasik ez nintzen euskaraz mintzatu. Baina Zuberoan oporretan beti euskaraz mintzatzen nintzen.

Aitaren familiaren aldetik, bestalde, tradizio handia izan dugu kantu eta euskal kulturarako; amarenaren aldetik, berriz, dantzarako. Kantari profesional izateari orain hogeï urte ekin nion, baina hamar urtez hasi nintzen taula gainean kantari, Pariseko Euskal Etxearen

inguruan. Lehenik kanta tradizionala zen, eta hamalau urtez hasi nintzen rock egiten, Pariseko frantses talde batean, frantsesez eta ingelesez. Hamasei urterekin gogoia nuen frantses kantaria izateko. Nik betidanik jakin izan dut kantaria izan nahi nuela.

A. Zer sentimendu zenuen Parisen Euskal Herriarekiko?

N.E. Sentimentalki zinez loturik sentitzen nintzen,

■ **«Hamasei urtez erabat komentziturik nengoen frantses rokzale izateko; geroago etorri zen kontzientziaztea» ●**

baina ez politika mailan —hogeita bi urte arte—. Hippyen garaia zen eta ni oso urbanoa nintzen arren, hemeretzi urte nituela Euskal Herrira itzultzea erabaki nuen. Kontzientzia politikoak eta herrira berriz etortzearen nahiak eragina izan zuten, eta euskaraz kantatzeari ekin nion.

A. Euskal Herrira etorrita, zer aurkitu zenuen hemen?

N.E. Arrazoi setimentalek ekarri ninduten. Hemen, berriz, oso giro politizatua aurkitu nuen, eta sentimendu hori piztu egin zen nigan. Errefuxiatu asko ezagutu nituen: Peixoto, Txomin, Txikia eta abar. Denek barre egiten zuten Parisetik etorri zen gazte horren itxuraz, janzkera, botinak, ile luzea... Eustakio zen barre egiten ez zuen bakarra, bazekien jendearekin harremanak

«Arrazoi sentimentalek ekarri ninduten Euskal Herrira. Hemen, berriz, Iparraldeko giro politizatua ezagutu nuen, gure artean bizi ziren errefuxiatuak zirela eta».

«Hego Euskal Herrian oso maila altuan jarri izan da beti kantaldia eta oso behean dantzaldia. Guk ez dugu sekula horrela ikusi eta dantzaldietan buru-belarri murgildu izan gara».

izaten, oso barnekoia zen. Tinka izeneko taldea osatu genuen Parisetik nirekin etorritako Filipe Legalle, Jimi Arrabit eta hirurok.

A. *Arazo politikoaz jabeturik egon arren, zure kantagintzan ez da ikusten, besteren kasuetan bezala, kutsu politikorik izan denik.*

N.E. Disko bat egitean, sentitzen dudana moduan egin eta entzulea seduzitzea dut xede. Gainera, ez dut gustuko kontzeptu oso finkatu baten defenditzaila izatea, ez politikan, ez literaturan... Nahiago dut kantu sinpleak egitea, ulergarriak. Kontuan hartu behar da, gainera, ni naizela kantari zuberotar bakarra Euskal Herri osoan entzuten dena, eta oso zaila egin zait neure

euskararekin ulertua izatea. Basabatua eta zuberera tartekatzuz, Zuberoarekiko mitoa ere hausten saiatu naiz, ene hizkuntza Hegoaldera hurbilduz. Aipatu behar dut, bestalde, beti egin izan dudala neuk gustukoa nuena, eta horregatik bitxitzat hartu naute. Izan ere, beti ibili naiz arau orokorretik kanpora samar, folka nagusi zenean rocka aldarrikatuz eta rocka nagusitu denean bestelako gauzak eginez.

A. *Minxoriak taldea sortu eta dantzaldi eta kantaldi ugari ematen aritu zineten Hego nabiz Ipar Euskal Herrian.*

N.E. Barrabas eta Jimirekin sortu nuen taldea. Bi disko egin ditugu elkarrekin. Garai hartan kantaldiak eta

dantzaldiak egiten ziren, lehenak musutruk. Berbena aukera bakarra zen, non ahal zen diru pixka bat egin bizitzeko, profesional bainintzen. Euskal errepertorioa osatzen saiatu izan garabeti.

Orain hamabi urte izan zen nire boladarik hoberena Hego Euskal Herrian, euskal rock-and-rollaren garaian. Madrilen bi disko egin nituen, baina nahiago dut gaurkoa, orduan urte bete

■ «Euskal Herriko disketxeek oraindik ere ez dakite disko promozio egokirik egiten, ez dira asko saiatzen» ●

180 dantzaldi eta kantaldi ematera iritsi bainintzen.

A. Jende asko, dantzaldi mordoan egin eta gero, lotsaturik dago edo baztertu egin nahi du etapa hori bere ibilbidetik. Zuri ere hala gertatzen zaizu?

N.E. Horren arrazoia Hego Euskal Herrian emandako fenomeno da: oso maila altuan jarri izan dituzue beti kantaldiak eta oso behean dantzaldiak, agian politizazio handia eman zelako. Gaur egun hori orekatu egin da maila batean.

Dantzaldiaren kalitate maila poliki poliki gorantz joan da. Ni oso gustura aritu naiz. 1986an utzi nituen dantzaldiak, baina prest nengoke tarteka baten bat egiteko. Ipar Euskal Herrian

ez dago horrelako usterik eta guk beti bete betean ekin diegu dantzaldiei, erabat murgildu gara saioetan. Niri beti gustatu izan zait musika estilo ezberdinak jorratzea eta horretarako leku aproposena dantzaldia da. Beti ondo asumitu diat berbereroa ere izatea.

A. Arrakasta berdintsu a lortu al duzu Euskal Herri osoan?

N.E. Ipar Euskal Herrian eta Bizkaian oso aritua naiz, ez horrenbeste Gipuzkoan. Hori dela eta, konturatu egin naiz gipuzkoarra ez bazara jendeak ez zaituela ezagutzen, ez zu ez zeure lana. Hori ez da normala. Askotan entzun behar «Niko Etxart luzaz egon da isilik». Ez da egia, baina Gipuzkoatik kanpo bazabiltza jendeak ez du zure berri. Beraz, kultur-gintzan Gipuzkoatik kanpo ari garenok ez gara existitzen.

A. Zer dela eta gertatzen da hori?

N.E. Euskal kulturaren gunea Gipuzkoan dago kokaturik eta ez gipuzkoarren ibilbidea ez da ezaguna. Informazio eza handia dago Gipuzkoan handik kanpo egiten denaz. ETBn Euskal

Rockaren hamarkada izeneko programa egin zuten. Bertan ez zen aipatu ere egiten ez Niko Etxart, ez Minxoriak, ez Anje Duhalde. Moda dominantetik kanpora samar ibili garelako ahaztu gaituzte, baina guk izan du-

■ «Jean Mixel Bedaxagar horretan aritu izan ez balitz, kanta tradizionala izango zatekeen neure kantagintzaren oinarria, eta ez rocka» ●

gu egiazko presentzia herriz herri.

A. Jarduera kulturala eta politikagintza, beraz, oso loturik eta zentralizaturik ikusten dituzu?

N.E. Bai, nire erabaki onenatariko bat neure burua Zuberoan kokatzea izan da, horrela ikusten dut kanpotik zein loturik dagoen kultura eta politika, nolako eragina duen batek bestean.

A. Diskogintzan, zer nola-koa izaten da promozioa hemen?

N.E. Madrilen orain hamabi bat urte egindako promozioa bezalakorik ez dut ezagutu neure hurrengo diskoekin; oso gutxi egiten da

eta ez zaio garrantzirik ematen. Bestalde, harrigarria da Elkar —Euskal Herriko disketxe nagusia izanik— Ipar Euskal Herrian horren gutxi saiatzea. Badirudi hemen erosle gutxi izanak eragiten duela, baina Zuberoan ez

dugu kaleratzen diren lanen berri izaten. Eta beste disketxeak aipatzerik ere ez dago.

A. Minxoriak utzi eta gero, eutsi egin diozu lebedik ere jorratzen ari zinen bakar-kako bideari.

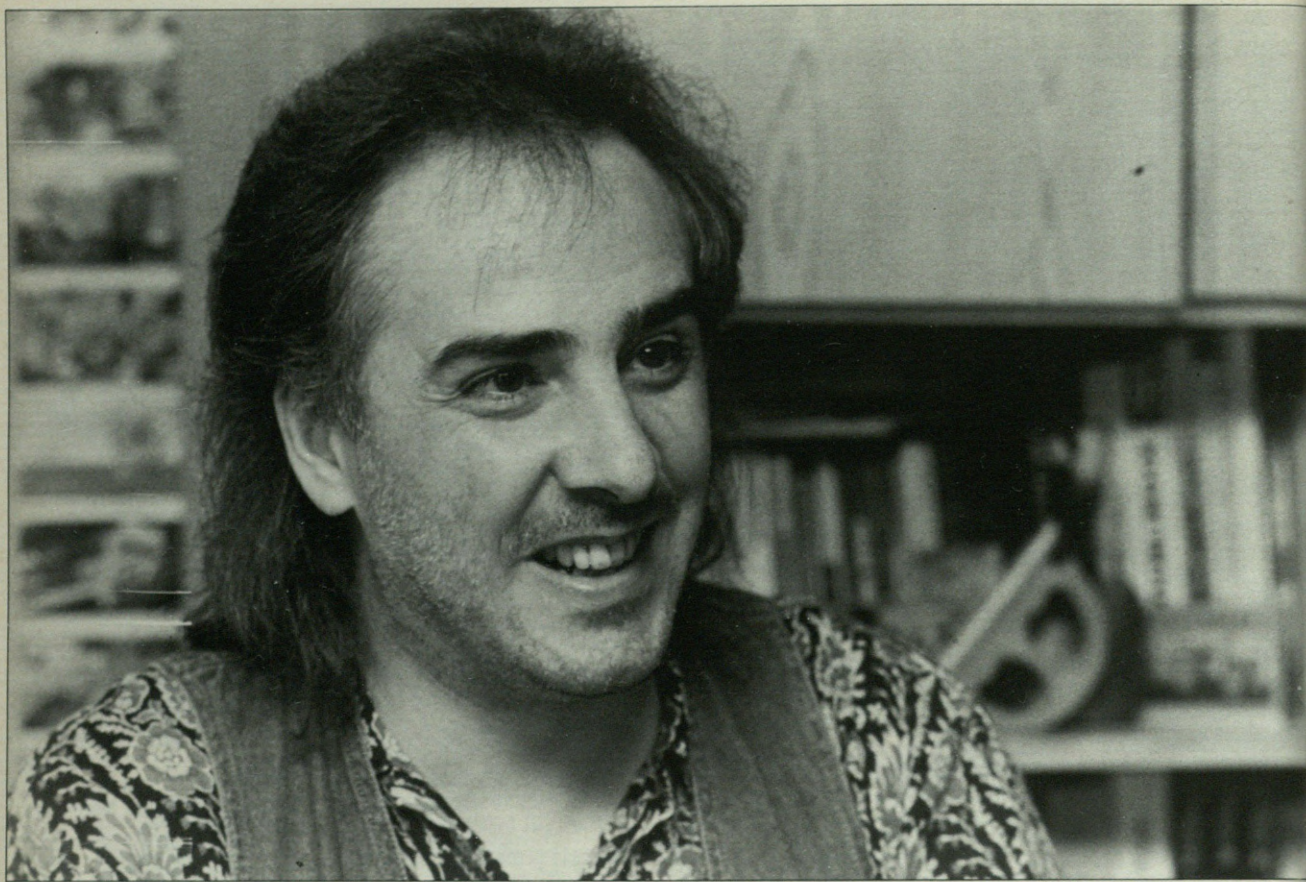
N.E. Betidanik bereizi egin ditut taldea eta bakarkako lana, bai sorkuntza bai kantaldi mailan. Minxoriak utzirik hiru urte eman nituen ezertxo ere egin gabe. Oso nekagarria zen dantzaldi bizitza eta beste gauzak egiten hasi nahi nuen.

NORTASUN AGIRIA

Berrogei urteko altzürükütarra ● Emaztea durangarra da ● Kantari izango zela txikitandik zekienez, ez zen batere saiatu Diseinu Industrialeko ikasketak gaingiditzen

● Burugogorra baina oso leuna arrazoitzen, etsai gutxi egin dituela dio ● Armadan, berau izan zen bake garaian osasun zerbitzuan zigortuena izan zen kidea Estatu frantziar osoan, 90 egun espetxean ● Erretzaile porrokatua, beti ari da kantari zigarroa ahoan

«Gure gazteei kantagintza tradizionala maitatzen erakutsi behar diegu, belaunaldi jauziak galera ekar dezakeelako».

A. *Bide berriak ere jorratu dituzu rock ibilbideari utzi gabe. Zertan aritu zara?*

N.E. Estudio bat ezarri dut eta bertan aritzen naiz nire eta beste batzuen grabazioak egiten. Horretaz gain, kantagintza tradizionala nire lan pila egiten ari gara, ikastoletako umeen artean ezagutarazten, belaunaldi jauzian galera handia sumatzen baitugu, gazteek urrundu egin nahi baitute beren gurasoen baserritar itxuratik, jazki, musika aldetik... Guztiz arrunta da, logikoa, baina horrek ez du esan nahi euskararekin hautsi behar denik. Nire itxura modernoa gustatu egiten zaie eta ontzat jotzen dute euskaraz kantatzea, modernoa dela adierazten diegu, *in* dela, ez *out*. Eta horrekin loturik dago zu-

bereraren galera etengabea. Gainera, ostatueta kantu zaharrak abesteko ohitura berreskuratu nahi dugu. Azkenik, pastoral bateko musika ere sortu dut eta bi urte

hortik transgresio bat egiten badu akabo. Guk ikuspegi zabalagoa izan eta oso era ezberdineko lanak egiten jarduten dugu. Izan ere, Parisetik itzuli nintzenean gar-

bestela, rocka osagarri izan eta kanta tradizionalari ekingo niokeen.

A. *Beraz, zaletasunaz gain, lan horiek konprometzu ere badira.*

N.E. Norbaitek eutsi behar dio publikoki kantagintza horri, bestela gainbehera hori ez baitu inork ere geldituko. Lan taldeak eraginkorrak dira eta jendea asko inplikatzeko da.

A. *Ba al dago Ipar Euskal Herrian euskal kantari edo talderik rockzale zabarren lekukoa jaso duenik?*

N.E. Zuberoan behintzat ez dago horrelakorik, eta horregatik ere jarraitzen dut nik rock egiten. Oso zaila dirudi talde berriak sortzeak.

«Ez dut gustuko neure musikagintza kontzeptu oso finkatu baten defenditzea, ez politikan, ez literaturan...» ●

barru beste bat egitea gustatuko litzaidake, Altzürükün, neure herrian.

A. *Nola liteke rock musika eta musika tradizionala bezalako lan ezberdinak egitea? Hobe esan, zeregiten du rockzale batek horrelako lanetan?*

N.E. Hori da beste aldeko mentalitatea, non bakoitzari etiketa bat jartzen zaion;

bi neukan rock musika eta kantagintza tradizionala niretuela xede, kanta tradizionala itxura modernoarekin defenditu behar nuela. Bultzada eman nahi nion, inork ezer egin gabe galtzen ari zelako. Zuberoara iritsirik, Jean Mixel Bedaxagar horretan ari zela ikusirik, neure burua zuritu egin nuen eta rockari ekin nion batez ere;

BI NAGUSIREN LANGILE

Aldi baterako lan enpresek merkatu zabala dute gaur egun Euskal Herrian. Lege aldetik garbi arautu gabeak oraindik, lan agentzia irregularrekin nahasten ditu sarritan jende askok. Enpresa hauetako ordezkariak, baina, garbi utzi nahi izan digute ez dutela lan agentziekin zerikusirik.

EUROPAKO Komunitatearen legeriaren arabera, aldi baterako lan enpresak, «beste enpresa batzuei, aldi baterako eta ordezkariak oso edo partzialak, alde aurretik denbora epe baterako kontratatutako eta enpresa berean administratutako diren langileen zerbitzuak eskaintzen dituztenak dira».

Bi hitzetan esanda, enpresa hauek, beren plantilan denbora epe zehatz ba-

Espainian, aldi baterako lanean hasten direnetatik, % 0,05 aldi baterako enpresen bitartez hasten dira. Frantzian % 2 dira.

terako kontratatutako langileen zerbitzuak eskaintzen dizkiete beste enpresa batzuei. Bi enpresen arteko harreman komertzial horretan, kontratatzaileak kontratatuari bere zerbitzua ordaintzen dio. Aldi baterako harturiko langilea,

kontratatutako enpresaren esku geratzen da.

Honela, Espainiako lan merkatuan aldi baterako lanean hasten diren pertsonatik % 0,05 aldi baterako lan enpresen bitartez hasten dira. Frantzian berrogei aldiz handiagoa da portzentaia,

% 2ra igotzen da. Zerbitzu sektorearen barruan, enpresa hauek 200 inguru dira Espainian. Frantzian aldiz, 2.000ra iristen da kopurua.

Sektore indartsua

Espainian, oraindik legez ondo arautu gabeko sektorea izanda ere, aldi baterako lan enpresek 9.776 milioi pezeta (444 milioi libera inguru) fakturatu zituzten 1991n. 1992an 12.582 milioi pezetara igo zen fakturazioa.

GEESTAK (Aldi baterako lan enpresen elkarteak) emandako datuen arabera, kapital frantsesdun ECCO enpresa izan zen —2.238 milioi pezetaz— iaz Espainian diru gehien fakturatu zuen tankera honetako enpresa. Bigarren postuan Bilbon jaiotako Laborman enpresa dago, iaz 1.650 milioi pezetaz fakturatu zituen. Hego Euskal Herrian ere bi hauek ditugu aldi baterako lan enpresa nasusiak. Ipar Euskal Herrian ECCO enpresaren nagusitasuna nabarmena da.

Hego Euskal Herrian, legeria aldetik dagoen hutsuneaz baliaturik, asko eta asko dira euren buruak aldi baterako lan enpresatzat aurkezturik irregulartasun-

Multinazionalek kontrolaturiko merkatua

ALDI baterako lan merkatua mundu osoan hazkunde indartsua ezagutzen ari den jarduera dugu. 1989. urtera arte, Europa Mendebaldeko sektore honen urteroko batez besteko hazkundea % 15-20 bitartekoa izan zen, 1989an % 10-20 bitartera jaitsi zena. Mundu osoan, azken hamarkada honetan, sektore honen urteroko batez besteko hazkundea % 20koa izan dela kalkulatzeko da.

GEESTAK (Aldi baterako lan enpresen elkarteak) emandako datuen arabera beti ere, 1990ean 31.000

milioi ECU mugitu ziren sektore honetan mundu osoan. Europara etorrira, berriz, dirutza hori 15.000 milioi ECU ingurukoa izan zen. (ECU bakoitzak 150 pezeta —6,8 libera inguru balio ditu—).

Ez da harritzekoa, beraz, tankera honetako enpresak perretxikuak bezala ugaltu izatea. Frantzia, esaterako, 2.000 pasatxo aldi baterako lan enpresa daude, horien artean ECCO, BIS eta Manpower multinazionalak direla nagusi. Belgika eta Herlandan, bertako gobernuak, lan merkatuaren

% 5-10 bitarteko kopurua betetzen duten aldi baterako lan enpresa bana sortu dute. Ekialdeko gobernu batzuk ere alor horretan lanean hasiak dira.

Mundu mailan, aldi baterako lan enpresen elkar-go edo multinazional indartsuenei gagozkiola, Manpower amerikarra da zerrendan lehena, bigarren lekuan ADIA suitzarra dugu, eta hirugarrenean Kelly britaniarra. Rummler, Dies eta Ferchanu alemaniarrek eta Hestair eta Alfred Marks britaniarrak ere indar handikoak dira.

nez lanean dihardutenak. Enpresa hauek, langileari lana aurkitzeagatik komisioa kobratu ohi dute. Ha-

mazazpitik gora dira Hego Euskal Herrian.

Enrique de la Rubiak —ECCOren gerenteak—,

garbi azaldu digu batzuk eta besteen arteko ezberdintasuna. «Hemen lan agentzia bakarra dago, eta hori publikoa da: INEM. Espainiak OIT hitzarmena sinatu zuen, publiko ez den edozein lan agentzia debekatzeko duena».

Aldi baterako lan enpresen jardunean hiru dira beti sujetu nagusiak. Zerbitzua eskatzen duen enpresa, langilea, eta aldi baterako lan enpresa bera: «Lan agentziek bitartekari lana betetzen dute, horregatik dirua kobratuz. Beren lana egin ondoren abaztu egiten dira. Gurea bezalako enpresetan aldiz, enpresak beste agente ekonomiko bat gebiango bezala dihardu, dagokion arriskua onartzen duena eta azpiegitura sendo baten premia duena».

Aldi baterako lan enpresen langilearekiko beren betebeharrak bere egiten dituztela adierazi digu Enrique de la Rubiak: «Gu gara soldata eta Gizarte Segurantzia ordaindu, eta lan-

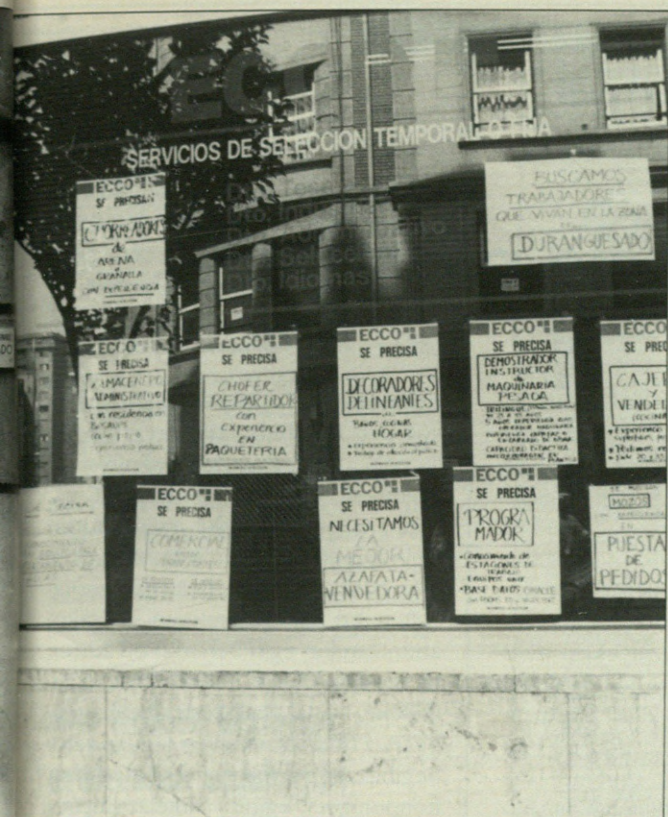
gileekiko gainontzeko ardurak gure gain hartzen ditugunak. Kontratatu gaituenak, bere aldetik, langileen segurtasuna eta garbitasun baldintza arduraturik beharko du». Lana aurkitzea komeria latza bihurtu den honetan, aldi baterako lan

■ Legeria aldetik dagoen hutsunea medio, asko dira aldi baterako lan enpresa moduan era irregularrean dihardutenak ●

enpresen zeregina defenditu du Enrique de la Rubiak: «Lana aurkitzea gero eta zailagoa da, alde horretatik laguntzaile papera bete dezakegu. Bestalde, langabezia luze egon den jende askok ez du nora jo jakiten.

HERNANI,4
Telf. 42 06 24
20004 DONOSTIA

Aldi baterako lan enpresena, azken hamarkadan munduan urtero batez besteko % 20ko hazkundea izan duen sektorea da.

Langile egokiak aukeratu eta prestatzen ere lan garrantzitsua betetzen dugulakoan nago. Zentzu horretan, ECCOk mundu osoan zehar dituen 1.300 delegazioetan, eguneroko 1.500 pertsonari lana aurkitzen zaiela adierazi digu bertako gerenteak.

de txiki batek kontrolatzen duena.

1993-VII-4 / 1.442. zka. / ARGIA **41**

Putzuan plasta-plasta

JOLASTEKO gogoia ematen dit. Lerroak hutsik utzi eta marrazki eta koloreez udako kronika betetzekoa. Datorkidan izerdia nahikoa nuke, tantaz tanta, arrastook putzu bihurtu eta eskua hondora sartuta ateratzen ditudan berriekin jolasean aritzeko. Kulturarekin dudatan tratatuak garbi dio gainera, azaleko berririk ez dagoen muinera jo behar dela, putzura, metaforaren indarrean edo irudien jolasean aurkitu nahi dudan arrazoa inguratzeko.

Senpereko lakuan busti dut esku-muturra, lehendabizi. Putzu iluna zena ez daitekeelako egun batetik bestera gardendu, zuria eta beltza nahastu ditut grisaren goibela adierazteko. Seaska eta Hezkuntza Nazionalaren ordezkariak bildu berriak di-

ra Baionan, hiru urteren buruan sistema publikoan sartu edo pribatuan jarraitzeko egin beharreko hautuari buruz hitz egiteko. Ordezkarri nagusiak elkarriketa giroan bildu eta entzundakoak eta gero, hots, «beste irakaskuntza mota batzuentzat antzeko esperientziak badaude eta erregioetako hizkuntzentzat bidea irekiko dugula uste dut», kolore argiak gailendu zaizkit (zaizkigu) erretinan.

Berehala, baina, moteldu edo kolore bihurtu direnak. Izan ere, ikasurte amaierako azterketetan, iaz moduan aurten ere, Hezkuntza Nazionalak ez baitu euskaraz idazten denik onartuko (joan zen ikasurtean eskola publikoetako 10 ikasleren azterketak atzera bota ziren, bidenabar). Bada, beraz, galdera bat: euskararen ofi-

ziantasuna ukatzeaz gain, ageri-agerikoa den eskubide txikiarena ere baztertzen duen frantziar Administrazioak zer sare (estu eta itogarria ez dena) eskain diezaioke irakaskuntza elebidun edo euskara hutsezkoari? 3 urte barru, egoerak beltzetik zurira egiten ez badu, Senperen jasotako arrantzarekin egin beharko du aurrea Seaskak. Beste irakurketarik egin daiteke, noski, eta elkarriketa hauen bitartez (Jean Haritxelhar tartean zen) begibistakoak diren tarteko pausoak konpontzera egingo dutela sinetsi. Fedeak ez du, baina, bide luzerik egiten, dagoeneko, gurean...

ADMINISTRATIOEK herri erakundeekiko erakusten duen *joko bonetan* ez dira mugaz goitiki edo

EITB arautzen duen legea aldatzeko eskaera luzatu berri dio Gasteizko Parlamentuak Eusko Jaurlaritzari, EAJ, PSE—EE, EA, PP, EUE eta EAREN aldeko botoez. Hilabeteotan hamaika kritika jaso dituen Euskal Irrati Telebistaren defentsan aritu den alderdi bakarrak, EAJk, azken orduko estrategia berriaz egin dio honela aurre egoerari, hots, denak aurka izatea baino arerioarekin bat eginez, aldaketen nondik norakoa neurtu eta baretzeko aukerak biderkatu daitezkeelakoan. Hala ere, inongo zentsurarik ezagutzen ez duen telebistak, hasierako helburu euskaltzaleak zuzen jarraitu nahiz informatiboak orekaz jorratzen dituela pentsatzen duen EAJren eta beste alderdi guztien arteko tartea nola arautuko da? Administrazio Kontseilua egokituz? Zer egingo da bi kateekin? Urtebete barru, epe hori eman baitzaio, jarraituko dugu, birritan, amaitzen ez den salda mikatza loditzen.

Barruratu ezinezko lorategia

HALAXE eritzi izan diote askok eta askok azken urteotan gerraondoko euskal artearen, eta bereziki, arte plastikoaren egoerari. Inor sartuko ez zen eta, beraz, ukituko ez zuen lorategi moduko bat zela euskal artearen alorra, alegia. Batzuetan lorategia izan beharrean ikuilua bihurtua zitzaigun, bestetan oilategia, edota okerrago oraindik, komun edo kakatoki kirastua. Komun kirastua bazen, inork ez zuen garbitzeko eta txukuntzeko asmorik azaltzen. Eta oilategi bazen, bertan oilar gehiegi nabarmentzen zitzaigun askotan, denak ozenki kukurrukuka beren aldetik eta itsusi mokoka euren artean. Oilategi hori, jakina, euskal eskulturaren mundua izan dugu orain arte eta badirudi hemendik aurrera ere pintura eta pintoreen mundua berdintsu hasiko zaigula bilakatzen (eta utzi dezagun literaturaren mundua beste baterako).

JOXEMARI ITURRALDE

GAUZAK horrela, kontua da ia inor ez zela ausartzen gure artean gai horretaz, tinko eta sakon ikertu ondoren, bere erreflesio eta gogoetak tajuz idaztera... duela pare bat hilabete arte. Orain dela gutxi ausartu baita Pedro Manterola nafarra, pintorea bera eta Arte Ederretako Fakultatean irakasle, gai hau astinduz liburu mardula kaleratzera. Gipuzkoako Foru Aldundiak argitaratu du Manterolaren «Zaldun baten lorategia» deituriko lana. Bertan, esan bezala, gerraondoko euskal eskultura aztertzen da bereziki Mendiburu, Oteiza eta Chillidaren obra eta pentsamenduan sakonduz.

Jakina denez Paradisia izan zen lehen lorategia. Leku irekia, ibaiez zeharkatua, argiz gainezkatua, non gizakia Naturarekin batera ezein atzerriarizterik gabe hazten zen. Eta ondoren, gerora, bestelako paisaiak etorri ziren. Gizakia ikusten trebatu eta espazio berriak aurkitzen hasi zen. Espazio hauek Paradisu urrun eta ezinezkoa gogora ekartzeko gai ez baziren ere, bai ordea oroimen eta zorientasun haiek gogora ekartzeko. Lorategi berriak ziren.

EUSKAL artea den lorategira, beraz, hasi dira pixkanaka zenbaitzu barruratzen sasi, elorri eta belar txarrak garbitzen hasteko asmoz, eta asmo besterik ez bada ere, ez da gutxi. Kasu honetan, Manterolaren liburu bikain hau asmoa baino zertxobait gehiago ere izan da eta bada. Izan gaitezen, beraz, zaldunaren adiskide onak eta jo dezagun lorategiaren sarreraraino ate zirrikitutik sikiera ikusteko nola dagoen gaur egun aparteko mundu (askorentzat) apartatu hori.

behetik paperak eta ondorioak askorik aldatzen. Horrela, Nafarroako euskararen putzu lohituan ere eskurik sartuz gero, kolore bizienez erakusten zaizkigun hainbat errealtate fondo beltzeko koadro txukunduak baino ez direla ohar gaitezke.

«Nafarroako Euskaldunen Mintzoak», 13 herritako lagunen mintzoak biltzen dituen liburua eta 3 kaset argitaratu dira Gobernuako Hizkuntz Politikarako Zuzendaritza Nagusiaren (HPZN) laguntzarekin. Euskalerria Irratiaren eguneroko lanean jasotako elkarrizketak dira lan hone-

**— Kolore bizienez
erakusten zaizkigun
hainbat errealtate fondo
beltzeko koadro
txukunduak baino ez
direla ohar gaitezke ●**

tan erabilitako grabazioak. Lanaren balioa, koadroaren fondo beltza (euskararena) zuritzen laguntzen duen heinean, goraipatzekoa da.

Kontradizioa (zurikeria) beregan du, baina. Nola ulertzen da bestela, *legez kanpo* ari den Euskalerria irratia euskararen sustapenean betetzen duen lana oinarritzat hartzea, kasu honetan gertatzen den legez, aldi berean horretarako behar lukeen lizentzia behin eta berriro ukatzen zaionean? Beste irakurketarik ere badu, noski: lan hauen bitartez, eta HPZN-ren babesaz, onarpen ofizialaren aldeko urratsak gauzatzen ari direla. Bide honetan erakutsiko luke Gobernuak, dudarik ez, benetako boronda-tea.

Jolasean egin nahi kronika eta ezin, oraingoan ere.

J.J. Petrikorena

Jazz mundu ahortzia alaitzen ez duten jaialdietako erritmoak

Uztaila izaten da Euskal Herrian jazz jaialdien sasoia. Aurten, uztailaren 6an hasiko da Getxoko Jazzaldia, eta ondoren Gasteiz, Baiona eta Donostian entzun ahal izango dira estilo honetako doinuak. Euskal Herriko jazzaren egoera, aldiz, ez da hain atsegina eta uztailean lantzen diren erritmo eta melodiek ezer gutxi alaitzen dute behar handiak dituen mundu hau.

BAIONAKO jaialdia da Euskal Herriko jazzaldirik gazteena. Laugarren urtea beteko duen jaialdi honen helburua musika ezagun eta ez hain ezezagunak direnei jotzeko au

Izen handiez gain, ezezagunak diren musikariek ere parte hartuko dute Gasteizko Jazzaldian. (Argazkia: A. Alava).

kera eskaintzea da. Amerika eta Frantziako musikarien topagune, jazz eta blues estiloak biltzen dira Baionan.

Uztailaren 15etik 19ra bitarte, jazz izango da nagusi hiri honetan. «Egun osoan entzun abal izango da jazz». Estilo honen inguruan giro atsegina sortu nahi dugu», komentatu digu zuzendari laguntzailea den Sophie Le Dilosquer-ek.

Donostiako Jazzaldia, bestalde, uztailaren 23an hasiko da. Aurten 28. edizioa izango da, eta Miguel Martin zuzendariak azaldu digunez: «Hiru oinarritzko apiapuntu dauzkagu programatzeko garaian. Hasteko, jaialdia entzuleari burbultzea, ez alderantziz». Bigarrenik, Martinek azaldu bezala, «beste jaialdiekiko egin diezaguketen konparazioei ez erreparatu, eta gure ustez interesa daukaten musikariak kontratatzea. Kalitatea hartzen dugu kontuan, ez musikariaren ospea». Bere ustez, kalitatea izateaz gain, jazz dibertigarria eta edonork entzuteko modukoa izan daiteke: «Jaialdia egokia izan daiteke bai zaleentzat baita lehenengo aldiz burbultzen direnentzat ere».

Klubak falta

Dena den, musika estilo hau bizirik dagoela eta interesgarria dela adierazi eta jendea erakartzea dira beren helburu nagusiak: «Emanaldiak urtean zehar banatuta baino, denak batera eginez eta jarduera paraleloan laguntzaz jende gehiago biltzen baitu jaialdi batek. Jaialdien funtzioa promozio beharrak asetzea da, zalea ez den jendea jazzera burbil dadin».

Gasteizen burutzen den

Erradiografia beltzez

JAZZAREN lagunak: zoriontsuak zarete!

Gainerako hamaika hilabeteak inolako jarduerarik gabe egon ondoren, gastuei ez erreparatzearen sinonimo bilakatzen da uztaila berriz ere.

Inbertsio handia egin behar izaten du zaleak sarrerak, kamisetak, material grafikoa eta abar erosteko, nahiz autopistak, gasolina... ordaintzeko. Baina ez hori bakarrik, sasoi horretan oporretan dagoenak nola esango dio bere familiari aurten ere ez direla Benidormera joango! Oporretan etxean bakarrik gelditzen dena eta egunero goizean goiz esnatu nahiz hiru astetan afaltzeko ogitarteko gorrotagarriak jan beharko dituen zalea ahaztu gabe.

Pasadizuak alde batera utzita, zail da ulertzea musika jenero hau kontzentratu eta pilatzeko arrazoia, orain telebista kamera eta turismoa erakartzen saiatu edo erdi ezkutuan jazzaren bitartez hiriburutasuna aldarrikatzen duten instituzioek urtean zehar baztertuta daukaten bitartean. Kanpoan erakusten den itxura ez dator bat Euskal Herriko musikari eta zaleek bizi duten errealtatearekin.

Kontzertuak antolatzen dituzten lokal gutxiak diru gehiegi ordaintzen ez dietenez, irakaskuntza eta berbenen artean (besteak beste) erabaki behar izaten dute musikariek hilaren bukaerara iritsi ahal izateko. Beraz, Euskal Herrian jazz musikari

PABLO ZÚÑIGA

Egin Irratiko lokutorea

profesional izatea mirari eta luxu bilakatzen da.

Bien bitartean, disko berriren bat lortzen duten lehenengoak izan nahi dute zaleek edo hurrengo udazkenean Bartzelona edo Madrilén nork joko duen jakin nahi izaten dute. Dena den, intentsitate handiz biziko ditugun datak hurbiltzen dira. Ondoren eztabaidatuko dugu.

jazzaldiaren 17. edizioa uztailaren 13tik 17ra bitarte izango da. Iñaki Añua da zuzendaria: «Beste munduko jaialdiek ez daukaten zerbait dauka Gasteizko jazzaldiak, musikari gazteei zuzenduriko sail finkoa». XXI. Mendeko Jazz Zikloa, hain zuzen. Ezezagunak diren 30 urtetik beherako musikariek jarduten dute sail honetan. «Jendea erakartzeko beharrezkoak dira izen bandiak, baina ezezagunak diren kalitate handiko musikariek ere osatzen dute gure egitaraua», komentatu digu Iñaki Añuak.

Bere ustez, Getxo, Baiona, Donostia eta Gasteizko egitarauak Europan izaten den jazzaldi garrantzitsuenetarikoa bat osatzen dute: «Uztalean jazz Euskal Herrian dago». Jazzaren

Oliver Jackson arituko da aurten Donostiako Jazzaldian.

Iñaki Salvador: «Euskal herrian ez dago, gaur egun, jazz jarduera profesionalik»

ARGIA. Nondik norakoa da jazzaren egoera Euskal Herrian?

IÑAKI SALVADOR.

Euskal Herrian ez dago, egun, jazz jarduera profesionalik. Jazza jotzen duten musikariak badaude, baina estilo hau lantzen dugunok beste lan batzuei esker bizi gara ahal dugun bezala: disko konponketak egiten, proiektu ezberdinetako musikak konposatzen... Azpiegitura falta dago. Ez dago zuzeneko musika zirkuitu finkorik. Jazz musika programatzen duen lokal gutxi daude. Ez dago ia batasunik alde horretatik,

bakoitzak bere aldetik jarduten baitu. Baliabide urriak dituzte, lokal batzuk ez daukate piano bat ere, musikariei oso diru gutxi ordaintzen diete...

A. Ez dira asko jazza ikasi ahal izateko tokiak.

I.S. Tradizioa txikia da ikasteko toki gutxi daudelako. Horrela, musikari gutxi sortzen dira eta baztertuta dagoen jarduera bezala hartzen da jazz.

Kontserbatorioetan ez dute ezer jakin nahi oraingoz. Zerbait exotikotzat hartzen dute musika hau, ez ikasketa programa serio baten barruan. Saio bereziak badaude, Jazzle

kasu, eta nahiz eta eskola bakarra izan instituzioen laguntzarik gabe jarduten dute.

A. Jazzaren inguruan aritzen diren musikarien elkarteak sortzeko asmoa duzu.

I.S. Urrian izango den mota honetako Europako elkarte biltzarra izan da aitzakia, baina aipaturiko arazo guztiei aurre egitea da elkarteak eratzekeo benetako arazoia. Elkartasun eza izan da beti lanbide honen ezaugarria, bakoitzak bere aldetik jardun baitugu, eta arazoak konpontzeko antolaketa beharrezkoa da. 60tik gora

gutun bidali ditut eta erantzuna ona izan da, 40 musikari baino gehiagoren erantzuna jaso baitut. Hasteko antolatu eta ondoren instituzioetara joko dugu dirulaguntzak eskatzeko.

zati bat».

Dena den, Gasteizko jazzaldiko zuzendariak gehitu digunez: «Jaialdiek lanaren zati bat egin dezakegu, baina ez lan osoa. Beste ekimen batzuk bultzatu behar dira. Zailtasun handiena sortzen duen jarduera klubetako zuzeneko emanaldiak dira». Euskal Herriko jazzaren azpiegituran falta den elementu garrantzitsu bat dira klubak. Hauetan izaten baitu musikariak lantzen dituen doinuak erakutsi eta

bere ideiak beste musikariek trukatzeko aukera.

Iñaki Saitua Getxoko Jazzaldiaren arduradunak ez du hain ilun ikusten jazz mundua: «Jazzaren egoera txarra da baina ez jazz munduan bakarrik, kultur mundu osoan ere. Aurrekontuak murrizten dira eta taldeek, dirulaguntzek eta beste bainbatek jasaten dituzte eraginak». Argi dago estilo honek ez daukala rock edo beste zenbaitek daukaten arrakasta, «eta nire ustez egoera ez da Euskal Herrian bereziki txarra. Donostian pub batzuk daude, herrietan ere egiten da noizbait emanaldirik, Bizkaian jazz klub bat ere badago eta taldeak ikus daitezke... Argi dago hau ez dela Madril edo Bartzelona, hemen ez daude bango tailer eta ikastetxeak, baina orain baino okerrago egon izan gara». Aurten 12. edizioa beteko duen eta hilaren 7an hasiko den jaialdi honek bi oinarri ditu: jazz europarra bultzatzea Nazioarteko Jaialdiaren bitartez, eta Taldeen Lehiaketa. Txapelketa honetako lehenengo saria diru kopuru bat eta disko konpakto baten grabaketa da.

Getxoko Jaialdiak aurten aurkeztuko duen berrikuntza nagusia zuzeneko emanaldi guztiak kalean eta dohainik izango direla da. Saituaren aburuz: «Argi dago gaur egun dauden hainbat musikaririk ezin dutela

Iñaki Salvador musikariaren ustez, Euskal Herrian jazz azpiegitura falta dago, eta ez dago zuzeneko musika zirkuitu finkorik. (Argazkia: Aitor Bayo).

egoera ez da batere osasuntsua, eta Añuaren iritziz, «denbora gutxian erretzen garen su ziri handiak gara jaialdiak. Euskal Herrian musikari bikain asko daude, eta musika errazago eta komertzialagoa landu eta diru gehiago irabazi baino, jazzaren alde egin dute apustu. Jaialdiek badugu alde borretatik erruaren

■ «Denbora gutxian erretzen garen su ziri handiak gara jazzaldiak» ●
IÑAKI AÑUA

Jazzaren azpiegituran falta den elementu garrantzitsu bat dira klubak. (Argazkia: Aitor Bayo).

jazzaren bidez bizi, baldintzarik ez dagoelako, eta plaza zein rock taldetan edo kantautoreen laguntzaile gisa jardun behar izaten dute».

Euskal Herrian jazz eskola bakarra dago: Jazzle.

Nahiz eta kontserbatorioetan noizean behin estilo hau jorratzen duten zenbait ikastaro antolatu, Donostian dagoen Jazzle da irakaskuntza jorratzen duen zentro bakarra. Bostgarren urtea bete du aurten. Patri

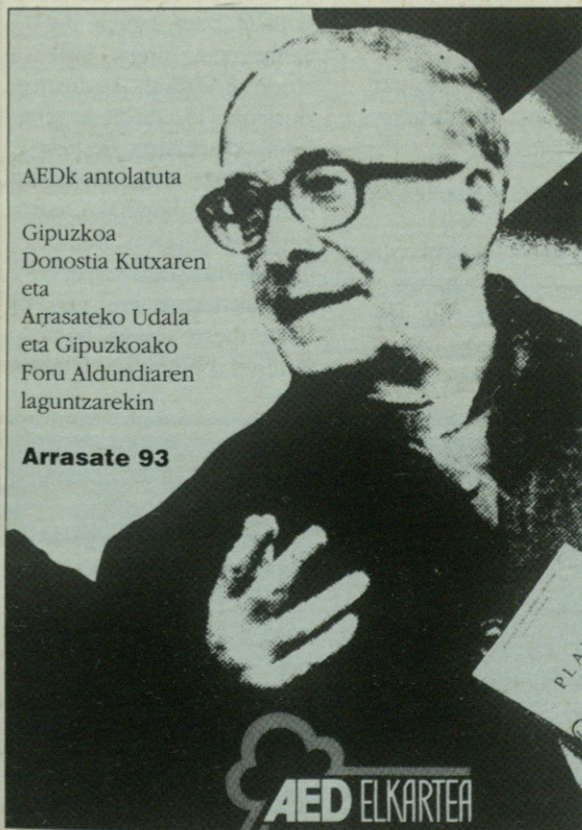
Goialde da bertako kudeatzaileetariko bat: «Arautua ez dagoen musika erakusten dugunez, ez dugu dirulaguntza handirik jasotzen. Orain arte behintzat, musika klasikoa bakarrik zegoen arautua eta beste

guztiak ez. ».

Gaur egun, estilo hauek ikasi ahal izateko dagoen aukera bakarra ekimen pribatua da: Jazzle, edo Barzelona nahiz Madrilen dauden ikastetxeak. *Jendeak badu musika moderno ikasteko interesa, eta laguntza handiagoak izango bagenitu askoz ere aukera gehiago izango lituzke jendeak ikasteko».*

Beraz, nahiz eta uztailen talde eta artista ugari ikusteko aukera izan Euskal Herrian, ezinbesteko du musika honek urtean zehar jarraipen egokia izatea, eta zaleek, berriz, ikasi nahiz entzuteko azpiegitura egokiak. Jazzaldiek argi izpi aska ekartzen dute ilunpean dagoen mundu honetara. Egoera egoki eta egonkor baten ispilu izan behar baidukete jaialdiek.

Joxi Goikoetxea

AEDk antolatuta

Gipuzkoa
Donostia Kutzaren
eta
Arrasateko Udala
eta Gipuzkoako
Foru Aldundiaren
laguntzarekin

Arrasate 93

VII. ITZULPEN LABURREN SARIKETA

GAIA

“Jugoslavia ohiko aldaketak”

Faktore ekonomikoak, soziologikoak, etnien arteko desberdintasunak, faktore historikoak...

EPEA

1993ko azaroaren 5a

SARIAK

Lehenengo saria: 250.000 pta

Finalistak: 50.000 pta

HELBIDEA

AED elkarte (Iokin Zaitegi sariketa)

Pablo Uranga kalea, 4 ARRASATE (Gipuzkoa)

INFORMAZIOA

AED: (943) 79 54 46

ZUK ERE PARTE HAR DEZAKEZU!!!

Nekane Zalduak Artista Berrien 35. Lehiaketa irabazi du

«Artistak jenero desberdinak mugarik gabe uztartu behar ditu»

Artista Berrien 35. Lehiaketaren irabazle berria dugu Nekane Zaldua zubietarra. Kutxak antolatzen duen lehiaketa honetan beste bi artista berri ere saritu dituzte, hurrenez hurren, Gorka Eizagirre eta Maria Azucena Vieites, bigarren eta hirugarren postuan. Lerro hauetara irabazlearen iritzia ekarri ditugu, eta sariketaz, arteaz, norabide berriez, jenero bereizketaz eta artista berriek dituzten laguntzaz eta hainbat kontutaz ere galdetu diogu.

ARGIA. Benetakoa al da artean egiten den jeneroen arteko bereizketa?

NEKANE ZALDUA. Nik zer egiten dudan askotan galdetzen didate, eta pintura esaten dut; baina zalantza sortzen zait gero eta gehiagotan: ez al da eskultura nik egiten dudana? Nire ustez dagoeneko ez luke sailkapen horrek egon behar. Dena bat da, eta kasu batzuetan agian garbi egon daiteke. Baina, bestela, sistematikoki bereizketa hori eginez artea mugatzen ari garela uste dut.

A. Zein da orduan arteak hartu beharreko norabide berria?

N.Z. Guztiz librea. Artistak buruan daukana ateratzeko ez du inolako mugarik izan

behar, sailkapen guztietatik kanpo egon behar du. Bide interdisziplinarra jorratu behar du eta jenero desberdinak mugarik gabe uztartu.

A. Hemengo artea al daketa batera doala ikusten al duzu orduan?

N.Z. Nire inguruan ildo horretatik doa apurka. Bide tradizioaletik baino, artista gazteak gehiago ikertzeraz jotzen ari dira, ekarpen berriak bilatzera.

A. Artea adin kontua al da?

N.Z. Artea bizitzeko era bat da, ez du zerikusi zuzenik adinarekin. Hori bai, bakoitzak bere papera jokatzen du. Sorkuntza lanak ez du adinik, baina hori ahalbidezko baliabideak (ekonomikoak eta abar) izatea agian bai. Ikasketak

bukatu eta gero artista gazteak oso zaila dauka horretara dedikatzea.

A. Artetik bizitzeara utopia al da gure artean?

N.Z. Zaila da. Orain Artelekun nago, horretara dedikazio eskusiboaz, eta niretzat hori mauka da. Oraingoz behintzat, ahal dudana arte, horretaz bizi nahi dut, eta sari honen bidez eta berekin, barruan daukadan

guztia atera nahi nuke.

A. Sari honek, beraz, bultzada handia eman dizu.

N.Z. Zalantzarik gabe. Honelako sari gehiago izan beharko lirakeke. Orain badirudi artista berriak bultzatzeko antolatuta dauden sariketa berri hauek desgertzekotan direla. Instituzioen politikak badirudi ziurrenera jo nahi duela; nire ustez, penagarria litzateke. Nik, berriz, artista berriak bultzatzeko honelako sariketa gehiagoren beharra ikusten dut, (diru sariak txikiagoak izanda ere) eta ez horrenbeste izena hartua dutenei begira leudekeenak.

A. Diruz ezezik, artistok baduzue beste laguntzaren premiarik?

N.Z. Arteleku bezalako zentro gehiago behar dira. Ez Euskal Herrian bakarrik, estatu osoan ere ez baitago horrelakorik!

A. Emakume izateak zure lanari zerbait berezia da-maiola uste duzu?

N.Z. Ez derrigorez, baina uste dut emakumeari

■ «Bide tradizioaletik baino, artista gazteak ikertzeraz jotzen ari dira gehiago» ●

«Badirudi oraindik eskultoreak gizonezkoek izan behar dutela, emakume eskultoreak ikustea gauza harrigarria balitz bezala».

gehiago lagundu behar zaiola. Esate baterako, badi-rudi oraindik eskultoreak gizonezkoek izan behar dutela, emakume eskultoreak ikustea gauza harrigarria balitz bezala!

A. Zure artelanak zeri erantzuten dio oinarrian?

N.Z. Bilakaera oso baten ondorioa da. Ez da bat-ba-

tean sortutakoa. Argazkiak beste irudi askorekin erla-zionatu ditut. Jolas bat be-zala da. Orain saritu duten lan honetan, adibidez, hiru urte pasatu ditut. Momentu honetan, egiten ari naizen obrak ezpain txikiak dira eta forma horietan irudiak bila-tzen ari naiz, era guztietakoak, eta alde guztietatik begira daitezkeenak gaine-

ra. Ikusleak ere obretan in-plikatu behar dira. Ikusleari ez zaio bat-batean informa-zio guztia eman behar, in-formazio hori berak bilatu behar du.

A. *Hezkuntza mundutik arte munduari eragin da-kiokela uste al duzu?*

N.Z. Noski. Eskola orduz kanpoko ekintzetan batez

ere, lan askoz handiagoa egin liteke. Baina, azken ba-tean, eta guraso askok hala uste dute, arteak zertarako balio du? Hizkuntzak ikastea edota musika instrumentoak jotzeak sozialki beste balioa dauka, baina haurrek nola pintatzen duten, esate bate-rako, nori axola zaio?

Patxi Sarriegi

ARGIA
ren
Denborapasa
gehigarria

txt

BIGARREN ZENBAKIA AURKI KALEAN!

OVNIAK: MISTERIO ALA ERREALITATE?

(Gaurko zientzia bizi extralurtarraren bila)

Ikustaldi enigmatikoak.
OVNIak Euskal Herrian.
Gure Galaxiaren egitura.
Bizitza estralurtarra .
Hirugarren faseko kontaktuak.
OVNiez argazkirik ospetsuenak.

JADANIK KALEAN !!!

GAIK ARGITALDARIA

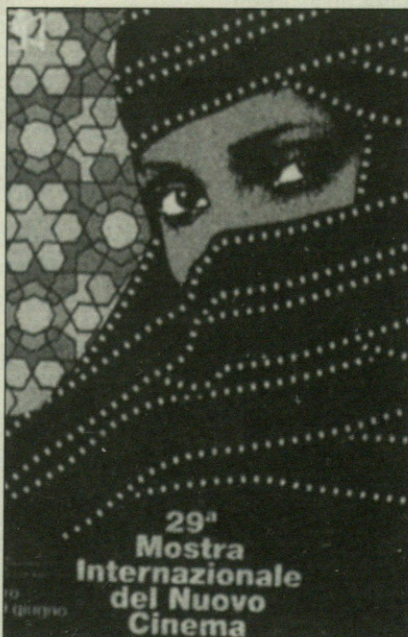
Pesaroko Zinema Berriaren Nazioarteko Jaialdia

Arabiako zinemagintza, filmeak eta eztabaidak

Mendebaldeko ikuspegiak osotasun homogeneous hartu izan du zinema arabiarra gehienetan, baina Italiako Pesaro hirian zinemagintza horri eskainitako jaialdiak guztiz zalantzan jarri du baieztapena.

ARAZO ekonomikoak aurtengoz behintzat konpondurik, burutu egin da Pesaron Zinema Berriaren Nazioarteko 29. Jaialdia. Etorkizunari begira zalantza larriak daude baina, zinemagileek behintzat argi dute zein izan behar duen jarrera. Honela adierazi zuen Hayni Surur zuzendari palestinarra. «Pesaro askatasun gunea da, baita intelektual arabiarrentzat ere, eta nabitatez gogora etortzen zaigu askoz merkeagoa dela hau antolatzea, talde militarra gure herrietara bidaltzea baino».

Agertutako filmeei dagokienez, oraindik ere nabaria da zinema egipziararren nagusitasuna, azken urteotan zerbait beherantz egin badu ere. Azpimarratzekoa da gainera filme hauek munduan zehar izaten duten banaketa-sare berezia. Herrialde arabiarretako telebistek filme gutxi ematen dituzte,

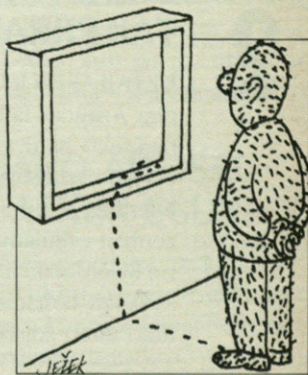

Mundu zabal ugaria izkutatzen da «zinema arabiarra» izendapenaren atzean.

zentsura arazoak ere badira horietako zenbaitzuetan, baina mundu osoko emigrante arabiarrek eskuratu eskuratzen dituzte, azokatan saltzen diren kopia piratei esker. Gorantz doazen zinemagintzen artean, oster, Marokko aipatu behar da, dudarik gabe; oso filme interesgarriak sortzen ari baitira.

J.M. Heritz

Z I P R I Z T I N A K

Inaurriek ez zuten arte lana izan nahi

Epaileen aginduz, bost mila inaurri askatu behar izan dituzte Veneziako Biurtekoan. Inaurriok Yukinori Yanagi kontzeptualista japoniarrek erakusten zuen arte lanaren parte ziren eta kristalezko kutxa batean zeuden, kolorezko hondarrez inguratutik. Baldintza horietan intsektuak hiltzen ari zirela salatu eta askatzea lortu dute animalien aldeko erakundekoek.

Arte jaialdia Neguko Jokoak iragartzeko

Bartzelonan da egunotan norvegiarrek Neguko Joko Olinpikoak iragartzeko antolatu duten Kultura Jaialdia. «Neguaren lurraldea - Norvegiako Jaialdi Olinpikoa» lemapean musika, antzerkia, arte plastikoak, ikuskizunak, zinema eta literatura norvegiarra ezagutarazi nahi da hainbat hiri olinpikotan.

UZTAILAK

2

■ GAZTETXOENTZAKO TAILERRAK AZAGRAN

UZTAILAREN lehenengo egun hauetan abiatzen dira Azagran tailer desberdinak. **8 eta 15 urte** bitarteko haur eta gaztetxoei zuzenduta daude eta gai desberdinak landuko dira: antzerkia, arte ederrak, pintura eta marrazkigintza, eta beste zenbait eskulangintza. Azagrako Kultura eta Kirol Koordinaketa Bulegoak antolatuta, bi orduko saioetan banatuko dira uztailaren 25ean bukatuko diren ikastaroak

■ VELAZQUEZ OLMOSEN MARGOAK

ENRIQUE Velazquez Olmosen azken lanez osatutako erakusketa eskaintzen digu Kutxak Errenterian daukan aretoan. **Margoak eta aerogramak** dira Velazquez Olmosen adierazpen artistikoaren euskarriak, eta aipaturiko obrak Xenpelar aretoan ikus daitezke egunotan arratsaldeko 5,30etatik gaueko 9ak arte.

UZTAILAK

3

■ AZPEITIAN PINTURA ERAKUSKETA

AZPEITIAKO Antxieta aretoa dugu **Gregorio Arbeloaren** margoak jaso dituen aretoa. Uztailaren 3 bitarte zabalik egongo den erakusketa honen ordutegia arratsaldeko da, seiretatik zortzirak bitarte.

■ ITZIARREKO ZABALSORO PILOTALEKUAN KONTZERTUA

ITZIARREKO Zabalsoro pilotalekuan **Taupada, Danba, Etsaiak eta BAP!** taldeak izango ditugu uztailaren 3an gaueko 10etatik aurrera. Orain dela gutxi plazaratu duen maketa aurkeztuko du Taupadak kantaldi honetan eta iaz argitaratu zituzten diskoak gainerako hiru taldeek. Sarrena 800 pezetaren (36 libera) truke lor daiteke ohizko salmenta tokietan.

■ KANTALDIA ZALDIBARREN

MIKEL MARQUEZ kantautorea izango du Zaldibarreko Frontoi Zaharrean hurrengo uztailaren 3an, gaueko 10etatik aurrera. Harekin batera, antolatzaileek, Koral Elkarteko Musika Eskolako ikasleek, **Exkixu, Martxoak 31 eta Izurra** taldeak ekarriko dituzte.

Ekitaldi hau Zaldibarren antolatu den Musika Hamabostaldiaren programaren barruan dugu. Gau honetan bertsolariak eta trikitilarien aurka pena ere antolatu da gero eta arraskata handiagoa lortzen ari den kantautore honen kontzertuaren aurretik.

UZTAILA

4

■ ERAKUSKETA ONAK EZIN GALDU

UZTAILAREN 4a azken eguna da Bilbon daude hainbat erakusketa ez galtzeko. BBKren kultur aretoan Bizkaiko **XXVII. Argazki Hamabostaldian** irabazle izan ziren hainbat argazki biltze dituen erakusketaz gozatzeko azken eguna da.

BBK-ko erakusketa aretoan, bestalde, **Chel Matesanzen** ikerketa lanak ikusgai ditugu, «Mikela insektoaren bila» izenpean; azken eguna da honentzat. Bestalde, Bilbon ere baina Rekalde aretoan belaunaldi batengan eragina izan zuen **Philip Gustonen** marrazkiak zintzilik egon dira igandera arte.

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxe: 43 12 56
2004 DONOSTIA

UZTAILA

4

■ «EUSKALDUNON EGUNKARIA»REN JAIALDIA

IURRETAKO zelaietan izango ditugu «Euskaldunon Egunkaria»-k antolatutako **Euskadunon Jaia 93** baitango ekitaldiak. Musika, bertsolariak eta ohizkoa bihurtu den zirkuitua izango dira jaiaren ardatzak. Bestalde, aurreko jaialdian erabili genituen «Lizardiak», *euskal dirua* ere izango dugu.

UZTAILAK

5

■ ARTELEKUKO TAILERRA

KROMOAK eta Zibak izeneko tailerra uztailaren 31 bitarte luzatuko da Artelekuk Loiola auzunean duen lokalean. **Eva Lootz** dugu irakaslea. Parte hartu nahi dutenek, informazio gehiago eskura dezakete 47 00 21 edo 45 36 62 telefonoetara deitu edo Kristobaldegia, 14 helbidera joz.

UZTAILAK

7

■ E.H. SUKARRA ETA LIN TON TAUN LESAKAN

LESAKAKO San Fermin jaiak direla eta, kantaldi bat izango da Lesakan uztailaren 7an. Gaueko 23.30etatik aurrera, E.H. Sukarra eta Lin Ton Taun taldeek joko dute **Atxaspi tabernan**, eta bertan aurkeztuko du Eibarko laukoteak plaza-ratu berri duen «Irtenebide bakarra» lana. Euren bigarren LPa.

UZTAILAK

10

■ LEKUNBERRIKO SASKIGINTZA ERAKUSGAI

UZTAILAREN 10 eta 25 bitarte Lekunberriko liburutegian **saskigintza eta ohiturei buruzko erakusketa** izango dugu. Aste barruan arratsalde, 19.00etatik 21.00ak arte eta jai egunetan goizez, 10.30etatik eguerdiko 13.00ak arte.

UZTAILA

11

■ DONOSTIAKO ARTISAU AZOKAREN AZKEN EGUNA

BI erakusketa eskaintzen dizkigu azoka honek. Lehenengoa «**Egurra ukitu**» izenekoak, eta honen baitan egurra lantzeko 12 proposamen; eta bigarrena, «**Hamabi artisau**» izenekoak, materialak lantzeko 12 artisaren aurkezpena. Donostiako Udaletxeko erakusketa aretoan, uztailaren 3 eta 11 bitartean.

■ GARIBAY ETA ARTISTA BERRIAK

DONOSTIKO Garibay aretoak Artista Berrien XXXV Edizioan *irabazle atera ziren lanak* hartu ditu eta erakusgai izango ditu uztailaren 11a bitarte. Aste barruan arratsaldeko 17.00etatik 21.00 arte eta jai egunetan 11.30etatik 13.00ak arte.

B E G I B E L A R R I

Z I N E M A

Heriotza, sexua eta amodioa

CYRILL Collard Cesar sarien gaua baino hiru egun lehenago hil zen. «Les nuits fauves-en zuzendari, errealizadore, ekoizle eta protagonista izan denak ez du bere filmearen arrakastaren gustua dastatzerik izan. Rock-and-rollaren estetika, kolore biziak eta erretakoak, gaztea eta bizia.

Batez ere bizia, sexua eta heriotza lotzeko azken joeraren jarraitzaile europarra izan arren. Sasibiografikoa, Cyrill Collardek Jean gazte seropositiboaren jarrerak eta joerak deskribatzen dizkigu, egoismotik hasi eta maiteminduta bukatu arte. Bi ordutan, Jean/Cyrillek bere sentimendu eta sentipen guztiak pantailaratu eta naturaltasunez, emakume eta gizonen-

koen erreakzioak deskribatzen ditu, ez bakarrik HIESaren aurrean, baizik eta bizitzaren hainbat esparruren baitan. Emakumezkoen paperak oso tipifikatuak dira, baina ukitzen dituenak sinesgarriak dira, gure inguruko ezagunek dituzten ezaugarriak ere betetzeraino.

Dinamikoa, amildegitik pauso batera dauden sexu harreman, zubipeko maitasun eta maitasun inozentea, gizonen arteko maitasuna eta skinhead potentzial baten ternura, sado-masokismoa eta umorea, harreman bisexualak, homosexualak eta heterosexuales... dena oso frantziarren modura, Parisen kokatuta, intelektualtasuna eta kultur sormenaren toki

«LES NUITS FAUVES»

ZUZENDARIA: CYRILL COLLARD

ANTZEZLEAK: CYRILL COLLARD,
ROMANE BOHRINGER

erromantiko eta gorrotagarrian.
Chapeau!

M YRIAM G ARTZIA

L I B U R U A K

«AIZU!», AEK. 1993.EKO
EKAINA. 124. ZENBAKIA. 64 or.

UDAZ jantzirik dator aizutarren azken ale hau, neguko ikastaroak amaitu berriak direla eta. Erreportaiak honakoak: «Udan euskaraz arin-arin... Barnetegian!», «Ni bizi naiz baserrian animalien erdian...», «Kukuxumusu, kamisetak baino gehiago», «EKB, euskaltzaleon bilgunea», «Euskal obalua Azkar-gortaren eskuetan...» ■

«ELHUYAR ZIENTZIA ETA
TEKNIKA», 1993.EKO

EKAINA. 72. ZENBAKIA. 64 or.

ALE honetako lan nagusia «Energia geroa Europan»

gaiak jaso du, energi mota berrien baliagarritasuna aztertuz. Beste gaiak: automobilaren hamar aurrerapen edo hobekuntzak, faxaren historia, IIHII-CEIDA, Ekologia kulturaren bidetik, X izpizko laserra, eta abar ■

«ERAZ», DHK TALDEA
1993.EKO EKAINAK 4. 5.
ZENBAKIA. 20 or.

SERORA ogibide duen Diburtziri eginiko elkarrizketari eman zaio azala oraingoan. Baina Durangon antolaturiko herrilana, Zaldibarren kultur zerbitzu berriak eta 6. Emakume Bira

ere jorrazten dira ale hone-tan ■

«ASMOZ ETA JAKITEZ»,
EUSKO IKASKUNTZA.
1993.EKO EKAINAK 15. 12.
ZENBAKIA. 4 or.

EUSKO Ikaskuntzak EHU-rekin batera antolatu dituen Giza Zientzietako ikastaroari buruzko azalpenak eta programazioa dira aipamen nagusia. Badira beste gaiak: Nafar berezitasuna, Tokian tokiko historia, Ikerketa bekak eta Eusko Ikaskuntzaren betebeharrak Europa berriaren aurrean aztertzen duen artikulu bat, Tomas Urzainkik egin ■

«KARKARA», ORIOKO
UDALA. 1993.EKO EKAINA. 22
ZENBAKIA. 24 or.

ESTROPADA garaia bertan dagoela eta, Jose Luis Kortak Orioko traineruko entrenatzaile eta lemazainari elkarrizketa egin zaio. Horretaz aparte, bertsolari oriotarrei buruzko azterketa egin dute kirol portuaz informazioa ematen da... ■

«ZEHA», ARTELEKU. 1993.EKO
MARTXOA-APRILA. 21.
ZENBAKIA. 28 or.

ARTEGINTZAZ euskaraz nahiz erdaraz aritzen den aldizkari bakar honetan

1993
NOBEDADEAK
HAUR HEZKUNTZA
LEHEN HEZKUNTZAKO BIGARREN ZIKLOA
ERLIJIOA

Pasiotarrak - 48290 - E U B A - Urrut.: 630 80 36 - Fax: 630 80 28

hainbat elkarriketa eta erreportaia interesgarri biltzen dira: Joxean Muñozen «Prêt à porter», Rilke idazlearen gaineko gogoetak; Joxemari Iturraltzeren «Eragusketak bat Artelekun» (bertako ikasle izan diren Alkain, Arribas eta Sarasuak eginikoa), egutegia, eta Arte Garaikideko Hiztegiaren beste atal bat ■

«DEIADAR».

54. ZENBAKIA. 16 or.

OS RESENTIDOS taldea

Euskal Herrian emaniko kontzertuak bide, elkarriketa egin diote Deiadartarrak kantaria den Antón Reixari. Baina bada besterik: Elkarriko taldekideei elkarriketa, kirol berriak, trenbidearen lehen mendeurrena, eta abar ■

«EGUZKI BERRI». JOXEMIEL BARANDIARAN ESKOLA.

1993KO EKAINA.

36. ZENBAKIA. 67 or.

TXALOGARRIA da zinez horrelako eskola aldizkari

bat ia 40. alera iristea. Oso baliabide gutxiarekin, eta fotokopia enkolatueta ematera loturik, goi mailako ahalegina da ale mardul honetan gauzaturikoa. Pako Aristiri eginiko elkarriketa luzea eta Lazkao Txikiren omenez idatzirikoa dira gailurrak ale honetan ■

«HEMENTXE». HERNANIKO ALDIZKARIA.

HIRUHILABETEKARIA. 1.

ZENBAKIA. 16 or.

SANJOANAK aitzakia, aldiz-

kari berria aurkeztu da Hernanin, elebidun egina, herriaren gorabeherak eta iritzi artikulua bilduko dituena. Azken batean, doakoa den aldizkari hau, irakurleei zabalik utzirikoi leihoa da, beti ere Hernaniko gaien gainean jardunik. Udal euskaltegia, Dobera euskara taldea eta Talde antimilitarista dira gai nagusiak. Hurrengo aleetarako hermaniar, elkarre, ikastola eta interesa duen edonoren iradokizunak espero dituzte ■

B E G I B E L A R R I

L I B U R U A K

Basamortuko oihua

BAPATEAN, honako lerrotara ekarri nahi izan dugu hurrengo liburuaren aipamena.

Zergati ezberdinak eta ugariak daude liburu honen irakurketa gomendatzerakoan. Lehendabizi, betidanik iraindutako euskal idazle bat azken urtetako ilunpetatik argitan ezertzen dugulako eta bigarren, liburu honetan agertzen den poemaren bilduma indar berezi batetaz horniturik dagoelako.

Oraingoz ezin dugu Miranderen biografia osoa aipatu, baina esan dezakegu bere bizitza ez zuela hain zoriontsua topatu «Ohiko Jainkoari» poeman azaltzen duenez: «Josu bar-Joseph, badut burhau'in zuri aitzi:/Bihotzean osk baintuen zazpi ziraun/Zeure munduon soilik nago—edozein zakhur/Zoriontsuago bizi da ni bainoago».

«Ilhun-argiak» deituriko liburu honetan agertzen diren poemak, 1950 eta 1954 urte tartean idatzitakoak ditugu. Garai horretan Mirandek liburuxka bat argitaratu nahi izan zuen jatorrizko hainbat poemarekin. Horretarako, Andima Ibiñagabeitia adiskidearen laguntasunaz eta Ameriketako zegoen Miangolarra jaunaren dirua bultzada indartsua izango dela-

koan, aurrera abiatzen dira. Baina urteak pasa ondoren Miangolarrak ez ditu argitaratzen aipaturiko poemak (galdu egiten ditu) eta Mirandek (bere bihotza samindurik) Ibiñagabeitiari poema haien argitalpena ezeztatzeko aipatzen dio.

Egun, Euskal Herriko Unibertsitateak argitaratu ditu «Gaur Eungo Euskal Poesia» deituriko bilduman, Felipe Juaristik erdarara eginiko itzulpenarekin; Jon Miranderen poesiari buruz Iñaki Aldekoaren sarrera ere aurkitzen dugu eta «Ilhun-argiak» poemari buruz Eduardo Gil Berak eginiko hitzurre interesgarri batekin.

Liburua irakurri ondoren, ezin ukatu Miranderen asmo berritzaileak euskal poesiagintzan. Ordurarte aipatzekotan zeuden hainbat pentsamendu eta gai desberdinak Mirandek bapatean plazaratu zituen. Berarekin, esparru berri baten bila abiatuko dira: amodioa, sexua, guda, bakardadea, heriotza eta «Jainkoa» bera aipatua izango da Miranderen ahoan; ez euskal kristauak onartua duen Jainko judutarra, baizik eta Mirandek berpizten dituen antzinako euskal jainko eta jainkosak. Berak dioenez, euskal izaera indartu nahi badugu aipaturiko antzinako jainkoetara itzuli behar du-

«ILHUN-ARGIAK».

JON MIRANDE. EHU. 146 or.

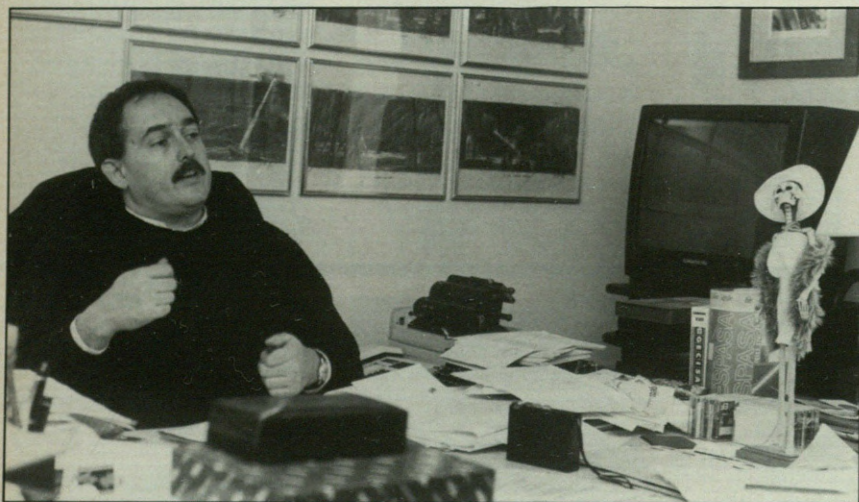
gu (paganismoa berpiztu nahian agertzen zaigu betikor). Honela adierazten zaigu «Sanguis Martyrum» deritzon poeman: «Mari munduko, basajaun-jainko/okher jakitun osoa, /jainkosa zaintzen zenituztenak/ibaia eta basoa,/Baal arrotza ukhatzen dugu,/ zuentzat berriz sagra/eginen dugu aldareetan/zathozte, arren! zain gara».

Geu ere, honelako iturriaren zain egon gara urteetan zehar; beraz, momentu honetan eskaintzen zaigun oportunitatea ez dezagun baztertu gure betidaniko lainokeriarengatik.

Hala bedi.

J OSEBA Z ENDOIA

T E I L A K

■ IKUSENTZUTEKOEN ELKARTEA

IKUSENTZUTEKOEN alorreko zazpi enpresak (EAEko ekoizpenen % 50 eta bi mila milioi pezeta —90 milioi libera inguru— biltzen dituztenak) Elkartea osatu berri dute, Administrazioari lege araudi berria eskatu eta merkatuari begira dituzten erronkei aurre egin ahal izateko, Angel Amigo bozera-maileak adierazi duenez. Xede honi jarraiki, bileretan ari dira Eusko Jaur-laritzarekin.

■ TELEBISTA KATE PRIBATUA

IPAR Euskal Herrian telebista kate pribatu berria eratzeke asmoa agertu du Georges Raymond sozietateak. Baionaz gain, Bordele eta Larroxa, Frantzia mendebaldeko hirietan, eraikiko litzateke RTV - Regie Television izeneko telebista. Baionako ordezkarrizan 4 milioi libera (84 milioi pezeta inguru) inbertituko lituzke, urteroko funtzionamenduari begira, elkarteak. Arduradunek aipatu dutenez, euska-

razko emankizunak ere sartzekotan dira.

■ «BERBIA EMON»

EIBARKO «... eta Kitto!» elkarteak eta Udalak akordio berria sinatu dute, herriko 46 gazte elkartereekin batera euskara sustatzeko kanpaina landu asmoz. «Berbia emon» programa udazkenean jarriko litzateke martxan, 600.000 pezetako (27 milioi libera inguru) aurrekontuaz. «...eta Kitto!» aldizkaria eta kultur ekitaldiak antolatzearaz gain, hirugarren ardatza luke honakoa.

■ GAZTE LIDERRAK

ESTATU Batuetako World University of Sciences and Humanities unibertsitate pribatuak gazte liderrak sortzeko kanpua irekiko du Getxon. Lau urteko ikasketak izango dira, 250 ikasleri zuzenduak, zeinek 500.000 pezeta (22 milioi libera inguru) ordaindu beharko dituzten ikasturteko (irailean abiatuko da). Lopez Arriortuaren harrobia nola osatu, bestela!

E R R A N A K E R R A N

«Euskara Nafarroan gordetzearen aldekoa naiz, baina ez nago batuaeren batasunaren alde».

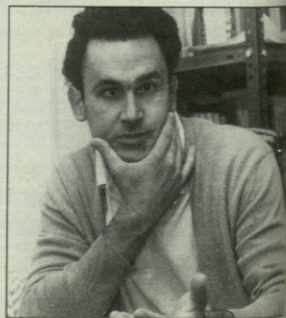
Jesus Aizpun, UPNko lehendakaria.
El Mundo, 93-VI-20.

«Gaur egungo Labe Garaiaik museo handiak dira, hau da, herri baten ekonomiari begira haien funtzio bera betetzen dute».

Agustin Ibarrola, artista.
Egin, 93-VI-19.

«Liburu aunitz badira espainolez eta frantsesez ere, baina biru laurdenak kaka butsak dira. Eta euskaraz ere, biru laurdenak, bor nonbait».

Eduardo Gil Bera, idazlea.
Egunkaria, 93-VI-18.

T X U T X U - M U T X U K A

EDITOREEN ELKARTEAREN IKERKETA

EUSKAL Editoreen Elkarteak bultzaturik, ikerketa lana burutzen ari da Euskal Herriko argitaletxeen (guztira, 17k hartu dute parte) artean. Sayma etxeak darama bere gain galdetegia, liburugintzaren inguruko mugimendua datuz hornitzeko xedez egin dena. Ekainaren amaieran bukatu ondoren, argitaletxeekin hitz egingo da, jarraian datuak plazaratzeko. Institutzioekin dituzten harreman hotzak modu honetan gaindi daitezkeela pentsatzen da Editoreen Elkartearen, hau da, kulturgintzan jarduten badute ere, aurrerantzean, diruak edota laguntzak jasotzeko orduan, enpresa moduan tratatuko dituztela ziurtatu nahi dute, eta ez «limosna eskaleak» bailiran. Hain zuzen ere, ikerketa honek, instituzioei asmo honen berri emango die.

N O R - N O R I - N O R K

«Unibertsitate publikoa ez da berria eraikitzeko tresna bat».

Ramon Diaz de Durana,
Eusko Jaurlaritzako
Unibertsitateetarako
zuzendaria.
El Diario Vasco, 93-VI-23.

«Ipar Euskal Herrian irakurketa gazteen artean bultzatzeko nahiak erakus lezake helduei buruzko urratsak ia abandonatuak direla».

Emilio Lopez Adan,
«Beltza», pentsalaria.
Egunkaria, 93-VI-23.

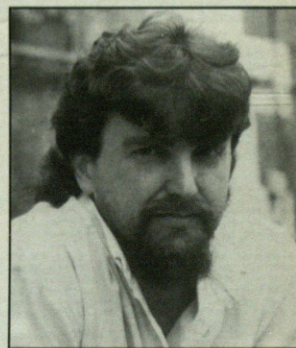
SANTOS IÑURRIETA

pintore gasteiztarrak traturik egingo al du bi hilabeteko espetxe zigorra eta 1.100.000 pezetako fidantza eskatu dizkion epailearekin? Izan ere, 5 koadro eskaini baitizkio fidantzaren trukean, justizia eta artea balantza berean jarri eta orekarik lor daitekeen ikusteko gaude. Sententzia asmatuko nuke: 5 koadroak Ibarrolarentzat ●

MIKEL MARTINEZI

Joxe Lontxoren ospea iritsi ez bazaio ere, telebista besarkatu beharrean kontrabajua besapean hartuta bazterrik bazter aritu baita, «Aktoreen Besarkada» izeneko saria eman diote, «Kontrabajua» monologoa, 280 alditan (inoiz euskaraz egin den obrarik hedatuena) zabaldu eta gero. Zoritxarrez, horrelako markak ez daude modan! ●

P. PERURENAK

luma libre nahi izaten du, apoen larrutan, koloreen barruko trajean edo poesiarekin kantuan aritzeko orduan. Pamiela argitaletxeak, «Ixileko kantak» poesia liburua argitaratu dio, duela 3 urte Xalbador saria eskuratzeko balio izan ziona. Amodioa, denbora, heriotza, isiltasuna... idazlearen pentagramako notak dituzue ●

Pirinioak oinez, Euskal Herritik Kataluniara

ASKI ezagunak dira sail honetan Pirinioak, maiz argitaratu baita igoaldi edo zeharbiderik, eski (mota ezberdinak) edo beste kirolik egiteko proposamenik.

UDA partean gero eta ugariagoak dira Pirinioak bazterretik bazterrerera zeharkatzen dituztenak. Urtero, hainbat mendi taldek antolatzen dituzte horrelakoak, baina mendizale askok beren kontura ere ekiten diote bideari.

IRUÑEKO Anaitasuna mendi elkarteak urtero antolatzen du irtenaldi hau. Aurtengoa 6. edizioa izango da. Hendaia-Port Bou izeinez ezaguna, uztailaren 12an abiatuko da Hendaia-tik eta abuztuaren 26an iritsiko Port Boura.

Zeharbide gogorra izango da, baina naturarekiko harremana sendotu eta paisaia ederrak ikusteko aukera ezin hobea.

Nahiz eta oso luzea den, libre gelditzen diren plazak oso gutxi dira dagoeneko. Izan ere, zeharbide osoa gutxi batzuek egiten dute eta normalena etapa batzuk bakarrik egitea da, adibidez Euskal Pirinioa. Gipuzkoa eta Nafarroan zehar alde batetik eta Lapurdi, Nafarroa Beherea eta Zuberoako mendietan bestetik, uztailaren 12tik 24era bitartean igaroko dira ibiltariak, Belagoako aterbea utzi arte.

ZEHARBIDE osoa egin behar duenak prestakuntza sakona behar du, mendietan gora eta behera ibili behar izateaz gain, berau oso gogorra ere badelako.

Gutzira sei aste izango dira eta partaide kopurua 45 eta 60 artekoa. Mendizaleek ordainduko duten diru kopurua 30.000 pezetakoa (1360 bat libera) izango da eta tasa horretan gastu guztiak daude sarturik: autobusa, jatea eta loa.

Euskal Pirinioetako asteak honako etapak izango ditu: Hendaia-Bordaxuri, Bordaxuri-Lizunagaina, Lizunagaina-Eskisaro i-

gaina, Eskisaroigaina-Lekaroz, Lekaroz-Sorogain, Sorogain-Azpegi, Azpegi-Pikatua, Pikatua-Belagoa eta Belagoatik Oza bilaratik Aragoi aldera abiatuko da zeharbidea.

MENDI eta gain guztiak zeharkatuko ez badira ere, ugari izango dira partaideek urratuko dituztenak, horietatik gogorrenak Coll del Infierno (3.021 m.), Coll de

Brazatos (2.578 m.), Balco de Pineta (2.630 m.), Cuella Robiñena (2.809 m.), Port de Resmuñe (2.831 m.), Coll de Nou Creus (2.796 m.).

Beraz, zeharbide honetan parte hartu nahi duenak edota bere kontutik etaparen bat egiteko informazioa bildu nahi duenak, dei bez. Anaitasuna mendi elkarteak. Iruñeko 948-25 49 00 telefonora ■

BELAGOA KIROLAK

Easo kalea 9

DONOSTIA

Tel: (943) 42 22 91

BIDAI ARGITALPENAK

«**ILARGIA LAGUN BETI
HEGOALDERANTZ**».

**FERNANDO PRESA NANDUS
TXALAPARTA. 239 or.**

BIZIKLETAZALE amorratu honek Houston eta Buenos Aires artean 1987. eta 1988an zehar buruturiko irtenaldia kontatzen digu idatzi duen bere lehen liburu honetan. Pasadizo eta bizipenez gain, burutazio, ideia eta hausnarketak ere biltzen dira kronika moduko liburu honetan. Mapak eta datuak ere ematen zaizkigu bidaia-egunkariaren mugak gainditzen dituen lan honetan. Aipamen berezia egiten du Ertamerika eta Hegoameriketako aurkituriko herri eta jendeez ■

HURA OTORDUAI

MIKEL MARKEZ

Kantaria

Kanpaldian ikasitakoa

Herri honetako gizonezko asko gaizki ohiturik gaudela begibistakoa da. Etxeko sukaldean batere esperimeturik egin ga-beak, denok dakiguna-ren kontura bapo janda, sarri etxetik ateratzean suertatu baitzaigu arra-paladan ikasi beharra. Eta berdin dio kantari ala futbolari izan, bertsolari ala igeltsero. Galdetu diezaiotela bestela Mikel Markezi, espagetiak eta arroza egiten kanpaldi batean ikasitakoari. Platerik luzituena sagar tarta du; piper beteak eta zain-zuriak amorratzeraino atsegin bai, baina mahai gainean prest behar ditu. Sukaldearen iraultza falta da hemen, bai horixe! Bitartean, Erreterria aldeko baldarrek, badute nora joan gose garaian. Menu on eta merkeko «Irrintzi»-ra, edota haragi goxo goxo zerbitzen duen «Donosti»-ra. On egin diezagula.

Ahuakat beteak udararako

OSAGALAK

SEI LAGUNENTZAT

3 abuakati handi edo sei txiki • txikitutako 400 gr inguru karramarro • 100 gr perretxiku • limoi bat • Grand Marnier koilaradakatxo bat • oliba beliz batzuk • maionesa • gatza • olio • ganba oso batzuk

PRESTATZEKO DENBORA

30 minutu

PRESTATZEKO ERA

Perretxikuak zati finetan moztu, limoi zukua eta olio koilarakada bat nahastu eta perretxikuak bertan jarri. Maionesa prestatu Grand Marnier koilaradakatxo bat erabiliz. Ahuakatak iriki, hezurra kendu eta zuloa ahalik eta gehien zabaltu, ateratzen den guztia gordez.

Ahaukatetik ateratakoa ongi txikitu eta perretxikuak zeuden zukuarekin nahastu krema bat lortu harte. Behar izanez gero, gatza ere gehituko diogu.

Betetako ahaukaten gainean krema hau jarri, olibak eta ganbak erabiliz apaindu. Plater hau jateko momentura arte hozkailuan man-

tentzea komeni da.

Maionesarentzat: arrautzaren gorringoak, gatza eta limoi zukua ongi nahastu, eskuz nahiz irabiagailua erabiliz. Olio pixkanaka botatzen joan eta nahasten jarraitu. Saltsa hazi ongi ateratzea lortzeko giro tenperaturaren dauden arrautzak erabili behar dira ■

Prestatzen oso erraza da jaki hau, eta aldi berean oso egokia, udan jateko oso freskua baita.

BARATZAKO BOTIKA

Mihilua, urdailak eskertzeko moduko landarea

HAZIA oso egokia da txiza egiten laguntzeko. Egosirik, oraindik bero dagoela, urdaila garbitu egiten du; liseriketa astunik egin behar baldin bada, oso aproposa da mihiluaren zuku egosia hartzea. Azukrea gehitzen bazaio, ordu batzuetara ez-tiaren antzeko jakia sortzen da.

Ikusmena lausoturik duen pertsona bati egunean hiruzpalau aldiz begietan ezarriarik aurrerapen handia egiten du eta sendatu egiten da. Horretarako ere baliagarriak dira sustriak eta hostoak egosiz eginiko urak. Umea izan berri du-

tenen esne kopurua handitzeko, oso egokia da mihilu hazi batzuk osinekin batera irakiten jartzea, eta ardo txuritan nahastea ■

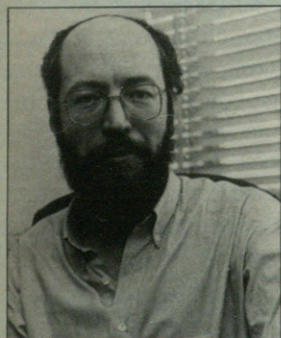
Mihilua oso egokia da sabel barrua garbitu eta arintzeko.

BATA ZURIA ERANTZITA

J.M. RODRIGEZ
IBABE

Elhuyar-eko kidea

Bizikleta

Giroa amaitu eta *Tourra* hasi baino lehen egokia iru-ditu zait bizikletari buruz idaztea. Bata zuria erantzita atalaren eta bizikletaren arteko loturak nahikoa eskasak direla baten batek esan dezake. Hala ere, adibide hau oso aproposa da teknologiararen arloetan gertatzen ari diren hainbat aldaketa azpimarratzeko.

Bizikleta, berez, badirudi produktu arrunta dela. Garraio-tresna bezala, gure herrian aspaldiko partez bigarren mailan aurkitzen bada ere, kirol-tresna bezala duen garrantzia eztabaida ezina da. Hortaz bizikletaren inguruko industriak milioi eta lanpostu asko erabiltzen ditu. Guzti hau esan ondoren badirudi bizikletak egitea gauza erraza dela eta horrela izan da orain gutxi arte.

Dena den, garraio mota gehienetan gertatzen den bezala, bizikleta aldaketa ugari jasaten ari da, helburu nagusia pisua eta koefiziente aerodinamikoa txikitzea izanik. Hori lortzeko materiala eta geometria aldatuz joan dira. Hauetako

batzuk (aluminio-aleazioak, altzairuaren ordeztuak) ez dira oso garestiak eta kirolzale gehieni eskaintzen zaizkie. Beste aldaketa batzuk askoz ere garestiagoak dira eta profesionaltasun arloan mugaturik daude (titanio-aleazioak, karbono-zuntzez osatutako konpositeak, etab.).

Eta geometriaren aldaketak kontutan hartzen baditugu, gurpiletik hasi eta txirrindularien kaskoan amaituz Indurainek eta gainerako partaideek erlojuaren kontrako lasterketetan *Tourrean* erabiliko dituzten tresnak ikustea besterik ez dugu egin behar.

Euskal Herrian bizikleta-ren industria tradizio handikoa da eta hainbat marka oso ezaguna da. Hori kontutan hartuz badirudi gure industriak teknologia berri hori bereganatu duela eta horren ondorioz, pieza eta osagai berriak eboluzioaren ondorioz hemen sortzen ari direla.

Baina non daude titanio-aleazio bereziak edo konpositeak garatzeko industriak (ez naiz ari materiala atzerrian erosi ondoren mekanizazioari soilik ekiten dioten industriei buruz)? edo portaera aerodinamikoaz aztertzen duten laborategiak?... edo mendi bizikleta Euskal Herrian sortu al zen?

Bizikletarena ez da kasu berezi bat. Datozen urteetan orain arte ezagutzen dugun pieza asko aldatu egingo da, bai materialaren aldetik, baita geometriaren aldetik ere, diseinu eta moda berriak azalduz. Mundu horretan sartzen ez baldin bagara, gureak egin du.

Diamanteak erabilera industrial ugari ditu, eta hori da hainbat prozesu teknologikoren garestitzearen arrazoia. Plastikoa erabili ahal izango da orain lan berdinak betetzeko.

Diamanteak baino preziatuagoa den plastikoa

NEW York-eko Tiffany's harbitxi dendako nagusiak dardarka daude. Kolekzionista nagusiak ere bai. Pennsilvaniako Unibertsitateko ikerlari talde batek, plastikoa erabiliz, diamantearen ezaugarri berdintsuak dituen material bat egitea lortu du.

Labe arrunt bat nahikoa izan du Patricia A. Bianconik zuzendutako kimikari taldeak lorpen hau gauzatzeko. Plastikoa sare molekularra berregituratuz, diamantearen ahalmen berdinak baina askoz ere merkeagoa den produktua lortu da. Industria izango da etekin handienak aterako dituen, hainbat prozesu industrialetan erabiltzen baita diamantea.

EZAUGARRI batek eragiten du harri bitxi honen erabiltzen teknologikoa: sintetiko

zein natural erara, diamantea ezagutzen den eroale termiko onenetariko bat dela. Horrez gain, erdi-eroale ere bada, informazioa mikroprozesagailu ekolozieen interesa piztuz. Mikroprozesagailuetan silizioa erabiltzen da normalean zirkuituek sortzen duten berotasuna xurgatzeko baina badirudi diamantea egokiagoa dela betebeharrak horretarako. Azkenik, zurruntasuna da diamantearen ezaugarriarik ezagunena. Horregatik erabiltzen da taladro, mozteko makinak eta abarretarako.

Hemendik aurrera, filmetan hainbat aldiz ikusi ditugun lapurrek ez duten diamante puska bat erabiltzeko etxeetako beirak garbitzeko moztu eta barrura sartzeko Plastikoa zatitxo batekin joango dira orain ■

ETXE ZULOAN

● ETXE ZULOAN ● ETXE ZULOAN ● ETXE ZULOAN ●

UMEAK

Ume jolasetan, familia osoak parte har dezake

MAIZ pentsatzen dugu umeak oso erraz ken ditza-kegula gainetik edozein jostailu, tramankulu edo entretengarri oparitzen badiegu. Eta ukaezina da umeek jolasen aurrean erakusten duten lilura. Baina, ba ote dakite jolasten? Gero eta beharrezkoagotzat jotzen da, hilabete batzuk baino ez dituztela ere, familiak umeen jolasetan parte hartzea.

Urte t'erdia betetzen dutenean, gai dira jolasetan parte hartzeko. Beraz, modu zuzenean bila daitezke umearen adin ezberdineta-ko gaitasunari erantzuten dioten jolas motak.

Esan bezala, 18 hilabete-tik aurrera, ama izango du jolaskide nagusia; umeari bere burua ezagutzeko nahaginduak eman dakizkioke, oaleadibidez, amak egiten duena errepikarazi eta esan ditzaten ari den: «Orain esanikak begietan jarriko ditut» eta egin ostean umeari egizuten utzi; gero belaunetan sili-jarririk errepikatu...

HIRU urte betetzen ditue-nean, pertzeptzio maila handia du eta istorioak goi-tetik behera uler ditzake; fa-

milia osoak asma dezake ipuinik, bakoitzak pasarte bat kontatuz, eta umeari parte hartzen utzi... Bestalde, hitzezko informazioa emanik, umeak esaten duena identifikatu behar du: «Zapi txuria ekarri», eta abar. Adin honetan erabili daitezkeen jolasak: trenak, kamioiak, patina... baita buztina eta plastilina ere, arkatzak, eta abar.

LAU urte beteta, marrazkiak, hizkiak eta zenbakiak idazten saia daiteke. Beste pertsonak ukituz baina ikusi gabe ezagutzea oso modu ona da bere gaitasunak garatzeko. Hitza hasten da bihurtzen jolasaren tresna nagusietako bat. Bizikletaz ibiltzen ikas dezake dagoe-neko; kantuak ikasteko gaitasuna du, baita eskulanak egiteko ere.

BOST urte beteta, adimenaren garapena oso handia da eta hitz egiteak ematen duen erraztasunari esker, hau bezalako jolasak egin daitezke: familiako edo lagun guztien artean ekintza bat pentsatu, eta berak —komodin bat erabiliz galderak egiteko—, asmatu egin behar du, adibidez: zeratu daiteke goizez? Zera egiterik badago laguneren artean?

GOGORATU behar dugu jolasek umeen gaitasun ludikoa baino zerbait gehiago garatzen laguntzen dutela. Eta ez da batere egokia jo-kaera ona agertzen dute-nean saritzat ematea eta zigor bezala kentzea. Beren gaitasunaren arabera ulertu egin ditzakete ekintza txar baten ondorioak. Umeak, gainera, behar izaten du

Umeen adimenaren garapen orekatu bat izateko beharrezkoa da jolasten ikastea eta adinaren arabera jolas ezberdinak ezagutzen joatea.

leku zehatzen bat jolasteko, etxe osoa berea egingo bai-luke, horrek ekarriko lituz-keen arazoekin.

Mugak ere jarri behar di-ra, amaiera ordua adibidez. Oso garbi erakutsi behar

zaio jolasteari utzi beharre-ko unea, baina aginduak ematen jardun gabe. Izan ere, askoz ere hobe uler-tuko du arrazoiz esanda-koak oihuka eta errieta egi-ten esandakoak baino ■

monografikoa = mugapean

SUSA
literatura
aldizkaria

30

zenbakia
liburudendetan

16 orrialdeko eraskina dohan
(Xabier Lizardi + Jean Elchepare)

x

1938. urteko Igarobidea (euskal pasaportea) kolorezko argazkiez

SUSA (943) 37 07 38

TELEBISTA-IRRATIA

● TELEBISTA-IRRATIA ● TELEBISTA-IRRATIA

BOTOIA SAKATU AURRETIK

IKUSI BAIETZ

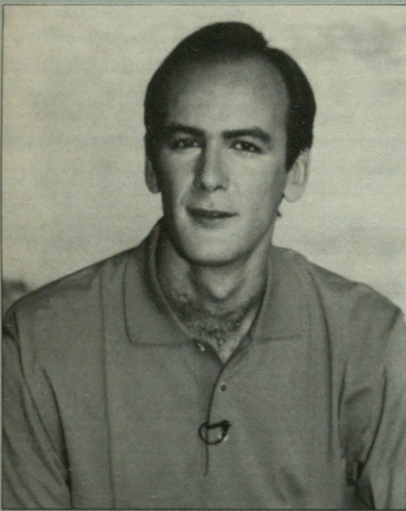
● Udako berrikuntzekin jarraituz, asteazkenean, uztailaren 7an, **«Kioskoa»**, udal musika banden inguruko saioa emango da 23.35etan.

● Egun berean, **«H-Egan»** magazinea, 22.05etan. Egan taldeko partaideek aukeztuko duten saio honek umorea eta musika landuko ditu, ordubeteko denborapasan.

● Ostiralean, uztailaren 2an, 23.00etan, **«Zuri Beltz»**, Joseba Agirretxeak aurkeztuko duen eztabaida programa izango da ikusgai.

● Futbolaren inguruan be-

rriz, hiru saio ditugu: asteartean, uztailaren 6an, **«Futbolaz blai»**, bukatu berri den Ligako gauzarik nabarmenenak bilduko dituen. 22.00etan. Ostiralean, 22.25etan, **«Euskal Futbolaren historia»**, 13 ataleko dokumental tele-saila. Dagoeneko 100 urte bete dituen euskal futbolaren historia dakarkigu, telebistan inoiz ikusi ez diren irudiez. Eta larunbatean, uztailaren 10ean, 20.25etan, **«Urrezko futbola»**, Liga eta Kopa txapelketetako partidurik onenen erretransmisiora zuzendua.

Joseba Agirretxeak aurkeztzen duen «Zuri Beltz» programa, eztabaida saio arina dugu, kultura, kirola, politika eta gizarte munduko pertsonaia ezagunen parte hartzeaz osatu dena.

TXORI BATEK ESAN DIGU

Udako berrikuntzez gain, udazkenekoak ere martxan dira ETBn. Horietarik bat, irailaren 20an hasiko den «Itsaso guztiak» programa duzue. Bi ardatzetan oinarriturik, elkarriketak eta musika saioak, 16 astetan zehar, bizitzaz edo pentsakeraz nahiz jarreraz nabarmendu diren pertsonai heterodoxoak (kasu askotan ezezagunak) eta formatu txikiko zuzeneko musika aktuzioak, ohikuz zirkuitu komertzialetatik kanpokoak, ekarriko dituzte pantaila aurrera. Fran Lasuen arituko da zuzendari lanetan eta Edorta Jimenezek prestatuko ditu gidoiak. Santi Burrutxaga izan da berriz, ekoizlea. Gau giroan, 23.30etatik aurrera izango da ikusgai.

Heldutasunerantz bidaia

ASTEAZKENAK 7,

21.55etan, ZINEA: «ZAUDE

NIREKIN». ZUZENDARIA: ROB

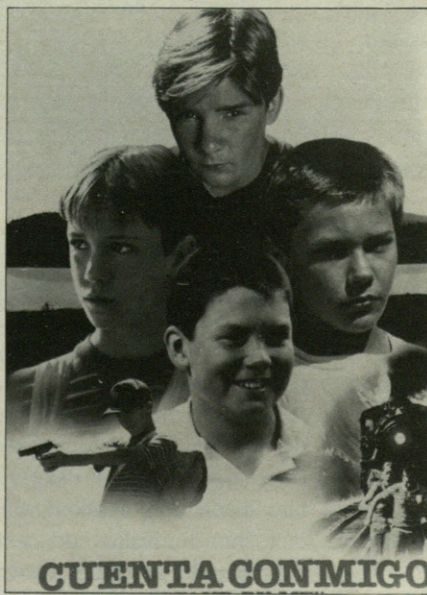
REINER. ANTZEZLEAK: WILL

WHEATON, MICHAEL PHOENIX

ETA COREY FELDMAN.

OREGON ondoko Castle Rock herriko borda batean hasita, idaztea maite duen Gordie Lachance izeneko gaztetxoa, Estatu Batuetako ipar-ekialdeko basoetara abiatuko da bi egunez. Bere

bizitza betirako aldatu duen esperientzia ezagutuko du honela. Antzina hainbat kulturatan, gazte heldutzat jo zezaten «bizitza iniziatikoa» deiturikoa garatu dituen beharrezko izaten zela Antzeko zerbait egingo du filmeko protagonistak. Elean ezezagunak zaizkion arriskuak eta errealtateak ezagutu ondoren, bi eguneko txangoa bizitza orokorako irakasgai bihurtuz

Asteazken gauetan «Zaude nirekin» filmean, 12 urteko protagonistak bere bizitza aldatuko duen bidaia beteko da bi egunez.

● UZTAILAK 10,

18.05ETAN, ZINEA :

«FREBBIE ETA BEAN».

ZUZENDARIA: RICHARD RUSH.

ANTZEZLEAK: ALAN ARKIN,

JAMES CAAN ETA LORETTA

SWIFT.

Freddie eta Bean poliziakotearen abenturak kontatzen dizkigu izen bereko filmak. Amerikar poliziek gaizkileekiko erakusten duten gogorkeria alde batera utzi eta komedia dibertigarria osatzera egin digu zuzendariak

● UZTAILAK 10,

23.15ETAN, GAUEKO

PELIKULA: «ERREPIDEKO

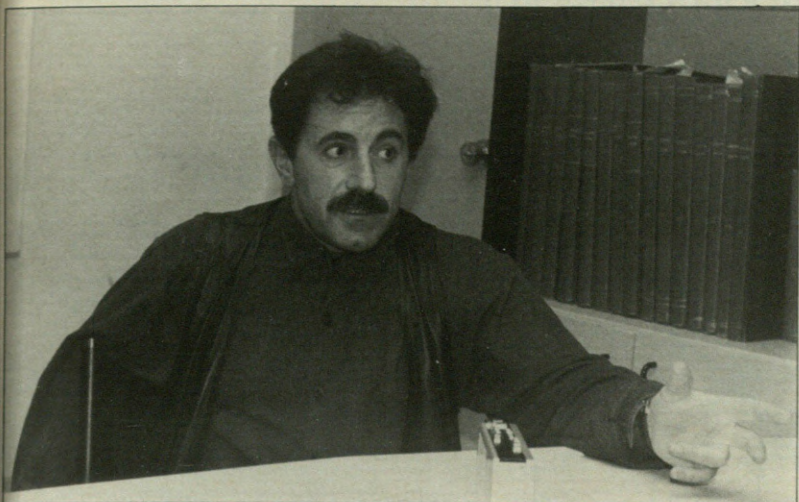
TABERNA». ZUZENDARIA:

ROAD HERRINGTON.

ANTZEZLEAK: PATRICK

SWAYZE, KELLY LYNCH

PATRICK Swayze antzezlea nagusia diskoteka batean atezain da, eta bertan isurturik egon ez dadin arduratzen da. Lanean hasi berri den ordea, herriko jauntxoekin arazoak izango dituen mehatxuek ez dute kilduko

Saio honekin, herrietako aldrebeskeri eta xeibrekeriak agertu nahi izan ditugu.

Xabier Saldias: «Batzutan larri ibili banahiz ere, azkenean gustoa hartu diot»

Uda garaia, emanaldi berrietarako aproposa izaten da. ETB ere, beste telebisten antzera, uda parteko eta garaia eskatzen duen bezala, programaketa arin eta freskoa presatzen ari da. Hori dela eta, datorren uztailaren 1etik, ostegun gauero eta hamabi ataletan zehar, «H Egan izenpean, musika eta umore giroko saio bat ematekotan dira. Bertan, Xabier Saldias, Egan talde berbereroko abeslaria buru, jai egunetako taula gaineko saioak alde batera utzi eta Miramongo foko eta gidoietara egokitu beharko dira. Hala ere, «kaixa lelotik bada ere, dantz eta musikaren faltik ez dugu izango.

ere, gero gustoa hartzen zaio. Lekuak oso ezberdinak dira, batean txantxetan ibili daiteke, bestea berriz, serio goa da. Esate baterako, elkarrizketak errez eta ariak egiten zitzaizkidan; presentazioak aldiz, buruz ikasi beharrak izanten zirenez, nahiko lan izaten nuen.

A. Zer nolakoa da lanean jardungo zeraten plaza.

X.S. Eszenatokia, herriko plaza bat da, beraz taberna edo terraza inguruko giroa. Berau aprobetsatuz, publikoak parte hartu du eta elkarrizketa polit asko burutu ditugu. Adibidez, Mañukorta eta Marino Lejarreta eramane genituen hura gogoratzen dut. Lehena, Markina inguruko umoreari buruz hitzegitera etorri zitzaigun eta bigarrena, ia ia abesten jarri genuen, ez genuen lortu ordea. Esperientzia berri hau positiboa izan da, eta telebistan gauzak profesio-naltasun batekin egin behar direla ohartu nahiz.

garai bateko abeslariak, gaur egunekoak eta musika munduan lehen urratsak ematen ari direnak izango ditugu. Ah, eta esketxek umoretsuak ere ez ditut ahaztu nahi. Honetaz gain leku ezberdinetako umore ezberdinen erakusketa bat emango dugu eta Iñigo Perurena imitatzailearen graziarekin, saio alai bat eskeini nahi dugu.

A. Taula gaineko eta kamara aurreko mikrofonoek ba abal dute ezberdintasunik.

X.S. Noski baietz, eta kakalari dexente pasa ere. Hala

ARGIA. Nola suertatu zitzaizun emanaldi hau aurkezteko aukera?

XABIER SALDIAS. Martin Ibarbia, Orio produkzio etxeko partaide medio, eta Euskal Herriko plazaz plaza, hogeita bi urte daramazkigunez, saio berri honetan parte hartu eta aurkezteko aukera eman zidan. Emanaldiak, hiru zatitan banatu ditugu eta guztia, bizikeri, anekdota, pasadizo eta musika freskoz bustia. Guzti hau lortzeko, gidoigile lanetan, Xabier Euzkitze bertsolaria eta Pako Aristi idazlea izan ditugu. Programan,

IKUSITAKOAK

IKUSITA

Bai, baina...

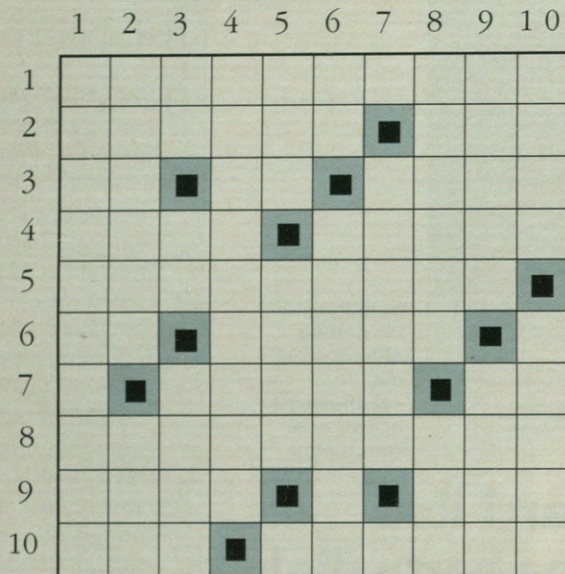
Orain egun batzuk izan da umeen nazioarteko egun; telebistatik eman zen informazioari esker enteratu nintzen horretaz. "Umeak jlas ditzatela" edo antzeko zerbait zen egun horretarako aukeratutako lema. Oso komenigarria omen da umeek kallean jolasten, gurasoakin ere horretan aritzea eta ondorioz, gaur egun haurrek duten telebista zaletasuna gutxitzea. Txorrada bat izan daiteke honelakorik aipatzea ere. Baina bestalde, umeek egunero egunero daukate "Galakt-hika" izeneko programarekin, ETB-1 kin harremana, txikienez eskaintzen duen produkzio propio bakarretarikoa bera. Izena ondo baino hobeto datorkio programaren edukiari. Umeek bideojokuetara jostatzen dute. Pantaila baten aurrean jarri eta tira, ea nork egiten duen hobeto. Haur bakoitzak, bakarrik, aurre egiten die botoitxoei eta gainera onena izan behar da. Zertan gabilta? Elkartasuna, konpetibitate eza eta horrelako balorez betetzen zaigu. Bai, baina...

B E A N ARBAIZA

JON ODRIOTOLA

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Hamarra. 2.- Edangarria den zernahi. Argi, hitz elkarketan. 3.- Hitz grekoa. Errepikatuz, fruitu tropikala. Kolore iluna. 4.- Gaisoa. Burutazioa. 5.- Neskata. 6.- Euskal atzizki femeninoa. Izana. Bororaren sinbolo kimikoa. 7.- Uranioaren sinbolo kimikoa. Trufa. Zamorako ibilgailuetan. 8.- Pulamenduzkoak. 9.- Zorua. Potasiaren sinbolo kimikoa. Du, haiei. 10.- Frantziako hegazkinetan. Arabiarren liburu sakratua.

GOITIK BEHERA: 1.- Pizti izugarria. 2.- Kemena. Ihardun. 3.- Masurioaren sinbolo kimikoa. Islandiako ibilgailuetan. Norbait. 4.- Intsektu mota. 5.- ... de Janeiro, Brasilgo hiri ospetsua. Ahuntzaren ar. Kontsonantea. 6.- Jainko egyptiarra. Itakar. 7.- Bokala. Edadeak. Röntgenen sinbolo kimikoa. 8.- Ontzietako aldea. Poema mota. 9.- Hostoa. Esperoan. 10.- Sarrera. Gerrarik eza.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Emazteak
Izukaitz
Kalamuak
Mirakulu

7 letra

Baturik
Biluzik
Laiaria
Lizunak

4 letra

Aisa
Bego
Biba
Eban
Egin
Rgiz
Ezun
Fika
Gaia
Goaz
Gris
Iaio

Kaka
Lain
Lama
Loka
Mari
Mila
Nuke
Oria
Sein
Soak
Zama
Zura

2 letra

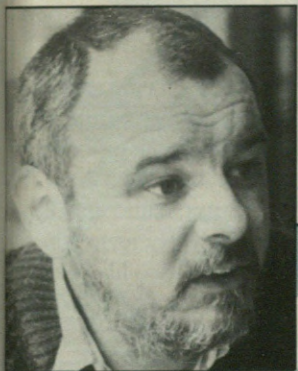
Ai
An
Ka
Ki
IL
Ir
It
TI

3 letra

Gar
Nor
Tsu
Zil

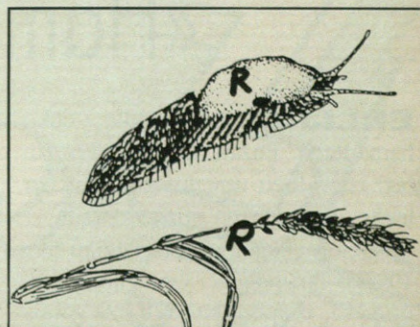
ERANTZUN zenbakidunak bete ondian, pasa ezazu letra bakoitza dagokion goiko taulako laukira eta grabatuan ageri den pertsonaiaren izena, Usurbilgo marrazkilari eta komikilari ospetsu baten izena alegia, ageriko zaizu.

1	2	3	4	5	6		
7	8	9	10	11	12	13	14

Ezti emalea Ardi zaindari		Ezean Gerrarako tresna		Esaten dizut Elkartasun		Nauka	
▶		▼		▼		▼	
				1		6	
Ezti arto		Ardi zaindari		Lanbroa			
Lau laurden egin		13 Estomakak		Dagoela			
▶		▼		▼			
8		10				12	
Zerriak		▶		Islandiako autoetan		Automobilak	
Erdara, hitz elkartetan				Sobiet Batasuna			
▶				▼		▼	
		Ez zabala		▶			
		Suari dariona				3	
Denak, guztiak		▼		Elkartu			
Tolca, zaizu				Azkenekoa			
▶		2		Ukatzeko		Kontsonantea	
		Ostatu		▼		Sufrea	
Seme-alaben seme-alaba		▼		Auzategi		Arrazoi	
Behizaina		5		N bikoitza		9	
▶				Betseina		▶	
				Bat			
Musika tresna		7		11		14	
				... egin, goitik ari		▶	

—Hieroglifikoa—

Nola zegoen Joxe Mari?

Aurreko asteko soluzioak

Gurutzagrama

JOSE RAMON SOROTZ

● B ● Z ● O ●

Z I K O I N A

● J ● S ●

Z E R R A K

L A B O R A R I A K

● K I ● E R I ● K ● U

G I D A ● D A M U A K

● N A U Z U ● A R R O

O T I ● A N A R K I A

● S A S I A ● R E ● K

S U O L ● B A T U ●

● A R R A B A ● A R O

EZKERESKUN 1. Langabeia. 2. Iranak. Rr. 3. Za. He. Bar. 4. Ubea. Anaka. 5. Ni. Rat. Zu. 6. Kantautore. 7. Erasan. Ll. 8. Rr. U. Aldea. 9. Laz. Uko. Ai. 10. Akats. Aska. GOTIK BEHERA: 1. Lazunkeria. 2. Arabiarak. 3. Na. E. Na. Za. 4. Gihartsu. T. 5. Ane. AAA. US. 6. Ba. Atunak. 7. Ekin. Taloa. 8. Z. Lazo. D. S. 9. Irakurleak. 10. Arra. Elasia.

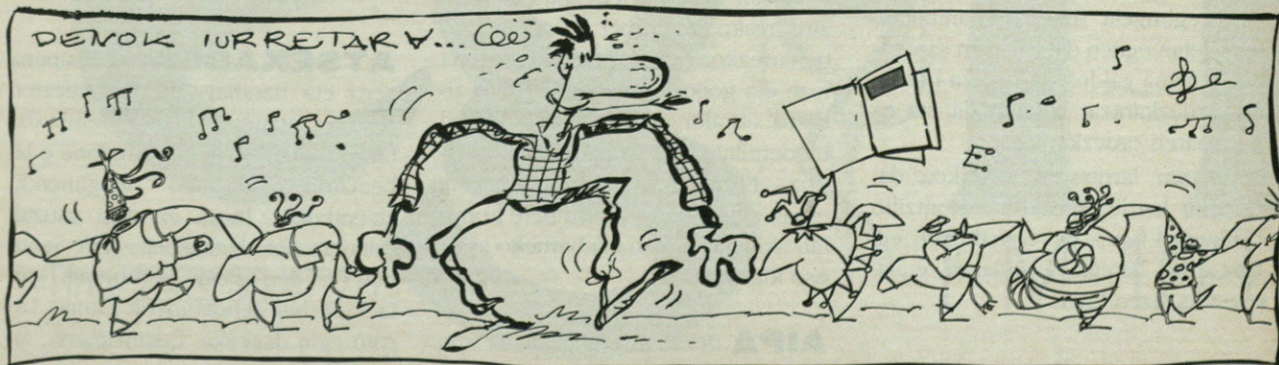
Hieroglifikoa: Barrika

Hitz
Kateatuak

ONIL	AMAZ
IGAZ	NEMEA
LIZUNAK	ART
AA	KAUSITUA
R	LAINRA
NOIZ	KATU
B	TTZAKU
APEZPIKU	GU
GAR	ABARRAK
ORIA	ALAI
EAKO	BETA

KAXKU

14/11

«Hamarkada miragarria

ERLIJIO ikuspegitik, 60ko hamarkada Elizak aro modernoan bizi izan duen urrezko garaizat har liteke, *hamarkada miragarritzat*.

Nabarmenagoa azaltzen zaigu hau 1993ko ikuspegitik. Egun iluntasun, noraiea, etsipen, babesik eza garaia bizi dugu, orduan egin zen guztiaren apurtze garaia. Eta oso mingarria gertatzen da, ia lazgarria, II. Vatikanoko Kontzilioarekiko duen traizio izaera garbiagatik.

IRAKURRI berri dut zoritxarrez ezaguna den Ratzinger kardina-learen artikulua baten iruzkina, non Kontzilio handi hartan eman zen idazki garrantzitsu eta erabakigarri-etakoa eraisten den: Liturgia Santuaren gaineko Konstituzioa. Hone-laxe diote lerrook:

«Aldarea tokiz kanpo dago, apaizak herriari bizkarra ematen egon behar du, Jainkoari begira, eta ez da beharrezkoa herriaren hizkuntza erabiltzea». «Apaiza Jainkoaren ordezkaria da, ez herriarena. Liturgian izan behar duen tokiak herriarengandik bereizita izan behar du, Jainkoari begira eta ez herriari begira. Aldareak bere to-kira itzuli behar du, orain tokiz kanpo dago». «Tradizioan ez dago Eliza ba-kar bat ere aldarea herriaren erdian jartzen duenik, baizik eta absideare-kin» elkartasun arkitektonikoan. «Gero eta hutsago daude Elizak, jen-deak egongela moduan darabiltza, berriketan egiten da, isiltasun santua-ren zentzua galdua da, apaiza herria-ren ordezkariatzat hartzen da eta ez Jainkoaren ordezkariatzat».

Gaiaren larritasuna agerikoa da, Curiako kardinale soil bat Kontzilio Unibertsal batek gai erabakigarri eta funtsezko batetaz esandakoa erais-tera ausartzen baita.

ZER gertatu da, baina? Orduan

J E S U S L E Z A U N

Teologoa

galtzaile izandakoek, Wojtila aita san-tu bera eta kontzilio-aretoan aurkeztu zuen Elizari buruzko eskema alterna-tiboa, zaintzen dutela Pedroren un-tziko lema, eta, itxura batean, prest daude Kontzilioak eraikitakoa esku gogorrez goitik behera botatzeko.

Vatikanoko Kontzilioa 60ko hamar-kadan izan zen, 62tik 65era hain zu-zen ere. Aita Santu jenial hark, Joan XXIII.ak, ustakabe samarrean deitua izan zen. Itxaropen ederrak sortu zi-tuen, Elizaren baitan zein kanpoan. Aita Santuaren hitzetan esateko, as-moa zen Elizaren leihoak zabaltzea aire fresko eta garbia sar zedin, oso beharrezkoa baitzen. Kontrarreforma luze eta gogorra, mendeak iraun zi-tuena, eta alor guztietara zabalduetako modernitatearen leherketaren ondo-rioz —Elizak aurka hain era gogor eta etsian egin ziona—, Eliza bere horre-tan itxiegia zegoen eta barneko airea oso kirastuta.

AIPA dezadan erabakiak ia aho batez hartu zirela. Aurka gutxiengo

txiki batek baino ez zuen egin, bain-era oso apalean. Aidanez, ordundik gordea zuten aiherra orain kanporatu dute Wojtila aita santuaren etorrera rekin. Mendeku hutsa baino ez da rudi, baina larritasun berezia du Kontzilio Unibertsal bat soilik beste Kontzilio Unibertsal batek ordezkadezake, eta ez Aita Santu baten gu-rariak (are gutxiago kardinale batenak edo Curiarenak).

Itxaropena eta poza piztu zituen Kontzilioak, inoiz ikusi gabeak. Gu-rutzada baten modukoa izan zen baina noski, alderantziz. Paulo VI.ak izpiritu zabalekoa baina zalantzakor eta uzkurra batzuetan, eman zion amaiera Kontzilioari. Erromako Cu-riak Kontzilioa ez zuen begi one-gi ikusi, berak boterea eta protagonis-moa galtzea ekarri baitzuen, tokiko elizei eta Kontziliotik sortutako Kon-ferentzia Episkopalei indarra emanez.

Joan Paulo II.ak ordezkatu zuen eta berehala ekin zion bere tesiak behe- bota zituen Kontzilioa eraisteari, ha-sieran lasai eta froga moduan, eta ge-ro garden eta erabakior. Iritsi garen egoera ezaguna da. Kontzilioak egin-dako Elizaren berregituraketa prakti-kan deuseztu egin da. Garai baten irekia zen Ratzinger buru, berresku-ratu egin da Curia eta Vatikanoren burdinazko kontrola, eta hau denek gainetik ezartzen da.

ATSEKABEA eta etsipena gero eta handiagoak dira Elizaren sektore batzuetan. Etxean bezala da-biltza Opus Dei eta Comunione e Li-berazione moduko mugimendu atzerakoiak. Inork ez daki gauzak noraino hel daitezkeen. Aita Santu hau bizi den artean, seguruenik, gai-tzek ez dute sendabiderik izango. La-rritu egin daitezke. Lastimagarria, zi-nez!

F.M. 103.0

1992an

EUSKADIKO LEHEN KOMUNIKABIDEAK HAMAR URTE BETE DITU

Hamar urte pasatu dira eta badirudi atzo bertan izan zela. 1982an Euskal Irrati-Telebista martxan hasi zen. Gaur egun, bi telebistakate eta lau irrati-emisora dituela Euskadiko lehen

komunikabidea da duogabe: bai entzulego alatik eta bai jendearen ptaidetzagatik.

Oraindik badago zenitnik, proiektu berriak, helarru berriak...

HAMAR URTE